

OPERATIVNA ZONA
SJEVEROISTOČNA HERCEGOVINA

* * *

ZBORNO PODRUČJE
TOMISLA VGRAD

Krajem ožujka 1992. godine, na hrvatskim graničnim etničkim područjima u BiH skoncentrirale su se jače srpske snage, JNA, TO i četnici dragovoljci iz drugih krajeva bivše države.

Na području Glamoča nalazio se je bataljun jačine do 800 ljudi, od čega oko 450 vojnika, a ostatak pričuvnici. Smješteni su na aerodromu, hotelu i staroj bolnici. U selu Dolac imali su stalnu posadu jačine oko 50 vojnika. Imali smo nepotvrđen podatak da se u rajonu sela Pribelje nalazi jača tenkovsko-pješačka postrojba.

Na području donjeg Livanjskog polja i Bosanskog Grahova koncentrirane su znatno jače snage. U Bosanskom Grahovu razmještena je 139. motorizirana brigada izvučena iz Šibenika koja je bila dobar oslonac lokalnoj TO i skupinama pristiglih četnika. Dio srpskog stanovništva veće se je bio iselio u donje Livanjsko polje i ojačao redove lokalnog TO. Dio je za vojsku sposobnog stanovništva ostao u Livnu što je bio problem o kojem se je moralo voditi računa.

U dijelu Kupreškog polja pod srpskim nadzorom počelo je prikupljanje snaga s osloncem na Šipovu gdje je bilo središte 30. partizanske divizije.

U Donjem Vakufu je već bila izvršena mobilizacija Srba koji su dijelom snaga posjeli područje Košćana i Daljan ugrožavajući tako Bugojno. U Bugojnu je 31. ožujka bio pukovnik Kostić iz 5. (banjalučkog) korpusa koji je u razgovoru s čelnicima SO Bugojno zahtijevao ulazak vojske u Bugojno radi uspostavljanja "tampon zone" i mobilizacije TO. sastanak je prekinut bez konkretnog dogovora. Istog je dana sa oružje nesposobno srpsko stanovništvo iselilo iz sela Čipuljića i Novog nasela.

Razmještaj srpskih snaga ugrožavao je u prvom redu Kupres i Livno prvenstveno zbog etničke izmještanosti pa je zbog toga na pojedinim dijelovima općine crta obrane bila "nejasna". Cjenili smo da će prvi udar biti upravo na Kupres radi stavljanja pod nadzor strateški važne Kupreške visoravni. U svrhu te zadaće već su kružile glasine da je to *nužno radi spriječavanja prodora ZNG.* 1

Stanje u Kupresu jako se je pogoršalo u drugoj polovini ožujka 1992. Srbi su 22. i 23. ožujka iselili žene i djecu iz Kupresa u Šipovo, Banja Luku, Beograd i Vojvodinu. To je bio poziv i nama da isto učinimo. Tako su žene i djeca iseljene u Zagreb, Trogir i Baško Polje.

S pripremama za obranu Kupresa počeli smo u rujnu 1991. kada je osnovan krizni štab. Mjesec dana kasnije iz njegovog je sastava izdvojen Operativni štab TO, koji je radio tajno do izbijanja rata. Od dragovoljaca su potom osnovane postrojbe po hrvatskim selima i gradu, koje su u studenom 1991. prerasle u Kuprešku bojnu, jačine 569 vojnih obveznika?

Pred sam kraj ožujka, Srbi su ukopali urajonima Ravnog, Blagaj i Donjeg Malovana. U Kupresu su sve društvene objekte stavili pod svoju kontrolu a na nekima su postavili strojnička i snajperska gnijezda. U Donjem su Malovanu postavili kontroinu postaju na kojoj su zaustavljali, pretresali i pljačkali putnike. To je radio vod naoružanih ljudi sa vidljivim četničkim obilježjima i koji je došao sa strane.

1 Izvanredno izvješće (VOS OZ Split) od 2. IV. 1992. Rit.

2 **Bojna je imala: izvidničku skupinu, desetinu veze, sanitetsku desetinu, logističku desetinu, tehničku desetinu, specijalni protudiverzantski vod, samostalni vod Rastićevo, satnije Zlosela, Osmanlije, Kupres i Gornji Kupres, te prateću satniju.** *Stožer*, Bilten 55. domobranske pukovnije HVO. br. 1, studeni 1994., str. 20-21.

Naše su snage nadzirale Kupreška vrata i cestu Kupreška vrata-Bugojno. Stanje je bilo potpuno zaoštreno i bilo kakav incident bi bio dostatan da izazove sukob.³

Naša obavještajna saznanja o nazočnosti jačih okolopnih snaga (60-tak OT) protivnika u raj onu Ravnina, te na osnovu toga zaključak da se radi o pripremama upad u Kupreško polje dodatno su uzbunili Kupres i Tomislavgrad. Na sastanku u Tomislavgradu održanom 2. travnja radi obrambenih priprema doneseni su zaključci:

aJ Da se mobiliziraju preostale postrojbe koje do sada nisu mobilizirane,

bJ Da bi bi/o dobro da snage TO Posu/ije koje treba da posjednu rejon s.

Di/beri-s. Seonica budu na glavnom pravcu dejstva i na prvoj liniji obrane. kao i druge jače snage u dubini,

cJ Obzirom na jačinu snaga neprijatelja na pravcu prema Kupreškom polju nedovoljnu snagu TO Tomislavgrad bi trebalo brojčano i tehnički ojačati, posebno sa protuoklopnim sredstvima.⁴

U jutro oko 6.30 3. travnja izbio je oružani sukob. Srpske snage s područja Donjeg Malovana otvorle su vatru po našim postrojbama na crti Rajkovača-Batoglav. Odgovorili smo protunapadom, te do podne razbili protivnika u Donjem a u Gornjem Malovanu ga okružili. Na području Cincara i Baljaka Srbi su tako~er razbijeni. Dobijene su i prve obavijesti o pokretima srpskih snaga na Ravninama. Na području Kupresa i prigradskih sela Kupreška je bojna ušla u sukobe s jačim protivnikom. Njena tri minobacača 82 mm u raj onu Rastičeva teško su parirala postrojbama TO i JNA iz Blagaja.⁵

Do kasno navečer 4. travnja Gornji je Malovan je očišćen a šumski put iz pravca Ravnina zapriječen i stavljen pod kontrolu. U Kupres je stigla ojačana satnija iz Bugojna i Uskopija. Polovica je trebala ići u Zlosela, no većina se pokolebala i vratila u pravcu Bugojna, te je samo nekoliko ostalo u Zlo selima. Druga je polovica, 55 vojnika posjela je širi raj on Kupreških Vrata. Od jutra je počelo djelovanje srpskog topništva, na što smo (neučinkovito) odgovorili. Obavještajni podaci su govorili daje u Blagaj pristigo veći broj protivničkih vojnika, a kasno navečer dobijen je podatak o pokretima okolpništva iz iz Banja Luke prema Šipovo. Tijekom dana zabilježena su dva izvidnička djelovanja zrakoplovstvajugoarmije. No, na crti obrane prema Blagaju nije se moglo izdržati. Pritisak je bio prejak a topnička potpora iz raj ona Šujice nedje\otvorna, te se je satnija Zlosela povukla iz Rastičeva u raj on Zlosela. Iz voda Rastičevo dio pokolebanih ljudi povlači se za Bugojno, a 17 ih ostaje na novoj crti. Kasno na večer u Kupres stiže obećana pomoć, 80-tak boraca iz Posušja. Dio je raspore~en u Zlo selima, a dio na Kupreškim Vratima.⁶

U nedjelju 5. travnja, primjećena su srpska pojačanja na hodnji prema Kupresu. Iz donjeg Glamočkog polja preko sela Skucani prema Slovinu je otišla skupina od dvadeset vozila koja su vukla topnička oru~a. S područja sela Pribelja krenulo je 17 tenkova prema Blagaju. Tijekom dana borbe su vo~ene uglavnom u gradu. Postrojbe Kupreške bojne pojačane s postrojbom "Plavog,,⁷ postupno su zauzimale grad. Oko 20 sati Srbi su tražili pregovore, do kojih je potom došlo.

] Izvanredno izvješće (OZ **Split** ?) od 2. IV. 1992. R-1. Procjena političko sigurnosnog stanja u općini Kupres od 31. III. 1992. R-2.

⁴ Izvješće OpŠTO Tomislavgrad od 2. IV. 1992. Zapovjedništvu Herceg-Bosne. R-2.

⁵ Izvješće OpŠTO Tomislavgrad od 3. IV. 1992. Zapovjedništvu !-Ierceg-Bosne. R-2. *Stožer*, str. 23. ⁶

Izvješće OpŠTO Tomislavgrad od 4. IV. 1992. Zapovjedništvu Herceg-Bosne. Izvješće zapovjedništva Livanjske brigade od 4. IV. 1992. R-2.

⁷ Vjerovatno bojna "Zrinski".

Obvezali su se na prekid vatre i predaju oružja, od kojeg poslije nije bilo ništa. U biti su "kupovali" vrijeme.⁸

Jutro 6. travnja, donijelo je ledenu kišu i vijest o kretanju jače oklopne skupine kroz selo Suhovu prema Bilom Potoku i Zloselima. Bilo je to oklopništvo koje je doveo pukovnik Slavko Lisica.

7. IV. 1992.

Pad Kupresa.

U borbama za Kupres JA je angažirala 30. pješačku diviziju koju je vodio pukovnik Stanko Galić. Iz Knina je za Kupres krenuo pukovnik Slavko Lisica predvodeći ojačanu tenkovsku postrojbu iz oklopnog bataljuna u Sv. Roku. Ista je preko Glamoča i Šipova stigla u rajon Novog Sela na kupreškom polju. Iz Novog Sela je na osnovu procjene snaga Lisica otišao u Knin po novu tenkovsku postrojbu koju je vodio potpukovnik Aćimović. S tim je oklopništvom⁹ iz Kninskog i pješaštvom iz Banjalučkog korpusa Lisica ušao u Kupres.¹⁰

13. IV. 1992.

Postrojbe JA iz Glamočkog polja napale su naše položaje na livanjskoj bojišnici. napad je išao na dva pravca, cestom Glamoč-Livno na Korićinu i iz polja od sela Dolac prema Strmici. Napad je vodio pukovnik Lisica. Na Strmici im je ostao oštećen tenk M_84¹¹ i veći broj poginulih vojnika.¹² Glavni je udar bio na Korićinu na kojoj su ima oštećena dva tenka i izbačen iz stroja veći broj vojnika.¹³ Na samom sektoru Korićine u *zlo* I. bojne livanjske brigade bila su 4 MB 82 mm, I NsT i dvije puškostrojnice M-53 od četiri koliko ih je imala bojna koja je pokrivala crtu od 13 km¹⁴

23. IV. 1993.

⁸ Obavijest Općinskog ŠTO Tomislavgrad od 6. IV. 1992. R/2. *Stoter*, str. 24.

⁹ Na osnovu ovoga može se pretpostaviti daje JNA imala na Kupres najmanje oklopnu bojnu liako je relanija pretpostavka daje angažirana brigada!. Mi smo imali dva tenka T-55 i dva trofej na samohodna oružja M 36. Omjer je oklopa morao biti otprilike 10:1, dok je stvarno bio veći zbog velikog broja tenkova M-84. *IO* broju naših tenkova i SOoa, podatak sam dobio od Žute Glave/.

¹⁰ Slavko Lisica, *Komandant po potrebi*, Sombor, 1995., str. 94-99.

Iz sastava 2. vojne oblasti I Sarajevske JNA je na području Kupresa imala: 1. bataljun 19. partizanske brigade, 2. bataljun 13. partizanske brigade, 3. bataljun II. partizanske brigade, tenkovsku četvu, dobrovoljački odred iz Šipova, 2. divizion 5. motoriziranog artiljerijskog puka, bateriju haubica 105 mm, četvu minobacača i četvu TO Kupres. Smail Čekić, *Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991-1993.*, Sarajevo, 1994., str. 124. O borbama za Kupres v. i Jovan Janjić, Srpski general Ratko Mladić, Beograd, 1996., str. 50-53

¹¹ Uništen je nakon nekolicina dana jer ga nismo **bili** u mogućnosti izvući na našu stranu.

¹² Za neuspjeh na pravcu iz Doca, Lisica je optužio potporučnika koji se nakon poraza povukao sa svojim tenkovima čak i iz Glamoča, iako je sudjelovao u ratu u Hrvatskoj i imao borbenog iskustva. Lisica, str. 106.

¹³ Lisica prešućuje gubitke. On piše nekonkretno i po principu da uspjehe pripisuje sebi a neuspjehe podređenim časnicima. Kao izvor je nepouzdan i male uporabne vrijednosti. Iako je vodio napad stječe se dojam da nema pravce napada. Smjer iz Doca po logici je išao na s. Priluka a ne na Korićinu. Čak i priča koju iznosi na str. 107 nije točna. Naime, položaji Srba na Korićini su bili dijelom na livanjskoj općini, no to njega ne zanima. Lisica, str. 105-107.

¹⁴ Napad su odbili pripadnici I. SHUB-a 4. br. ZNG Idesetina! i skupina HOS-ovaca iz Dalmacije /s njima je bio i irac *Tom*. Glede minobacača samo su dva korištena, oba iz SHUB-a, a njihov je zapovjednik tada bio pokojni Ante Šaškor. za ovo papira nema, ja sam svjedok.

Drugi srpsku udar na Livno izveden je iz pravca Bosanskog Grahova. Taktičku grupu kojoj je bila okosnica brigada koja je bila na Kupresu nekoliko dana ranije, u svoj drugi napad na Livno vodio je pukovnik Lisica. Glavni smjer udara bio je na selo Čelebić a pomoćni na selo Rujane.

U Rujanirna je napad zaustavljen nakon što je uništen tenk M-84 i aT M 60 s posadom a jedan je tenk T 55 zarobljen.¹⁵ Neuspjeh na pomoćnom odrazio se je i na glavnom pravcu koji je vodio osobno Lisica, te se je povukao, vjerovatno strahujući od bočne vatre iz Rujana. Na tom srna pravcu zarobili oštećeni tenk T 34.¹⁶

Krajem travnja u Uskopiju je radi muslimanskog pokušja preuzimnja prevlasti u gradu došlo do izbijanja oružanog sukoba HVO-a s TO BiH.¹⁷

Izvjješće HVO G. Vakuf od 26. IV. 1992. :

*Situacija u G. Vakufu je na rubu sukoba .. snage TO. nastoje ostvariti prvlast u gradu. Tražimo od vas da snage susjednih općina Prozor i Bugojno stoje u pripravnosti spremne da ako nam ztreba priteknu u pomoć. Dd zapovjedništva u Grudama tražimo pomoć u naoružanju, ljudstvu i streljivu.*¹⁸

Izvjješće HVO G. Vakuf od 26. IV. 1992.:

*U Gornjem Vakufu je došlo do borbenog djelovanja između TO. i HVO. Tražimo od vas da snage susjednih općina prozor i Bugojno stoje u pripravnosti spremne da ako nam zatreba priteknu u pomoć. Dd zapovjedništva u Grudama tražimo pomoć u naoružanju, ljudstvu i streljivu.*¹⁹

Koncern travnja stanje u Bugojnu postajala je sve teže. Most u Donjem Vakufu srušen je 30. travnja te je tako prekinut promet prema Jajcu i Travniku. Cesta Kupres-Bugojno isto je zatvorena pa je snabdjevanje pučanstva bilo dosta otežano. pripreme za borbu obavljale su se u nekakvoj polutajnosti. Srbi su svakako bili u prednosti što zbog jakih snaga u Kupresu, Donjem Vakufu i zbog pučanstva koje je u odnosu na nas i muslimane imalo najviše oružja²⁰

Dnevno izvješće VOS od 13. V. 1992. :

Na Čvršnjici su 11. 05. 1992. oko 19,15 sati zrakoplovi jugoarmije raketirali objekat bivše jugovojske i bacili kasetne bombe.

Istovremeno su snage HVO. (iz Širokog Brijega) izvršile napad na objekat i zauzele ga. U njemu nije bilo posade, a JA je odnijela svu opremu. osim agregata i izbušila cisterne za gorivo?!

¹⁵ U biti je obrana Rujana bila probijena kada je sa Cincara stigla interventna skupina "Crnih mambi" iz 2. br. ZNG, te u jednom lijepom primjeru susretne borbe, iako malobrojnija riješeila borbu u našu korist. Dan ili dva kasnije to mi je ispričao na Korićini zapovjednik tih "gromova" Imisiim da se zvao Boris JacQvić/ ..

¹⁶ Za neuspjeh napada Lisica optužuje lokalne Srbe koji su navodno upozorili susjede Hrvate o predstojećem napadu. Rekli bi smo loše opravdanje, Lisičina Taktička skupina ispred sebe nije imala osim slabo naoružanih ljudi, od kojih je samo manji broj imao borbeni iskustvo, doslovno ništa. Ni oklopa ni jačeg protuoklopa, tenk T 34 zaustavio je i tada poginuo pripadnik bojne "Zrinski" Ferdo Sučić.

Lisica, 112-113.

¹⁷ Izvjješće HVO Gornji Vakuf od 26. i 27. IV. 1992 OZ SB. R12. ¹⁸

Izvjješće HVO Gornji Vakuf od 26. IV. 1992 OZ SB. R12.

¹⁹ Izvjješće HVO Gornji Vakuf od 27. IV. 1992 OZ SB. R/2.

²⁰ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina od 2. V. 1992. R12.

²¹ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 24/92 od 13. V. 1992. R/2.

Dnevno izvješće VOS od 13. V. 1992.:

Tomislavgradsko područje

Neprijatelj je zaustavljen na liniji: sjeverne padine Gluvinog vrha, kota 1482-zaselak Duvnjaci u s. D. Malovan-Široka kosa-U I 185-s. Marići-s. Zanađlina sjeverne padine Zanađlinska šuma-s. D. Mušić- Velika Kozjača U 1220- Vrščić U 1239s. D. Ravno-Razvršće U 1565. Cijenim da na navedenoj liniji kupreško-ravanjsko područje neprijatelj raspolaže sa snagama jačine 500-600 ljudi, 25-30 tenkova, haubicama 155 mm, MB 120 mm i 82 mm, te najvjerojatnije sa jednim VBR-om.

U raj onu Livna

poslije jednomjesečnih borbi neprijatelj je zaustavljen na liniji obrane s. Rujani-s. Čelebić-Korićina-Gradina U] 306-Grgića gradina U] 333-u 1424-sj. padine Cincara koa 2006-Malovanske poljane."

Dnevno izvješće VOS od 14. V. 1992.:

Neprijatelj je tijekom jučerašnjeg popodneva (17,05) otvorio vatru po rajonu s. ,<;uica najvjerojatnije iz tenkova razmje.~tenih na Kamenitoj glavi i Donjem Malovanu. Jutros (7,55) je neprijatelj pokušao pješadijski napad iz Ravanjskog polja na na!ie položaje urajonu Munjevac U 1503, ali je napad odbijen.²³

Dnevno izvješće VOS od 17. V. 1992.:

Tomislavgradsko područje

Tijekom jučerašnjeg poslijepodneva neprijatelj je otvarao vatru po našim položajima iz tenkova u s. D. Mušić (17,40 sati) i iz zaseoka kaulić (22,]0 sati), te iz MB u D. Mušiću (19,20 sati) ...

Poslije podne neprijatelj je tri puta napadao naše položaje' sa MB iz s. D. Ravno (u 15,00 i 15,45 sati) i iz s. D. Mušić (u 16,]0 sati).

Livanjsko područje

U toku popodneva] 6. 05. i danas neprijatelj je djelovao iz topništva po našim položajima urejonu s. Čelebića is. D. Rujani.²⁴

Dnevno izvješće VOS od 20. V. 1992.:

Tomislavgradsko područje

Tijekom jučerašnjeg poslijepodneva neprijatelj je djelovao iz ha ubica, tenkova i MB iz rejona kamenite glave u D. Malovanu i iz. s. Mušić po našim položajima u rajonu s. Galečić, rajonu Munjevca i po gradu. Na gradje palo 5-6 granata i od istih je poginula 1 osoba i 3 ranjene.²⁵

Dnevno izvješće VOS od 1. VI. 1992.:

Danas je neprijatelj u 1],20 sato otvarao vatru iz tenka koji se nalazi urejonu G. Malovan (300 metara južno od benzinske crpkve) po s. Šuica. U isto vrijeme drugi tenk iz rajona D. Malovan (kod crkve) tukaoje po s. Šuica.²⁶

Dnevno izvješće VOS od 5. VI. 1992.:

U popodnevnim i večernjim satima 3. 6. (od]8,30 do 20,30 sati) neprijatelj je otvarao vatru iz tenkova smještenih u s. D. Malovan (Kamenita glava) po našim

²² Izvješće VOS SZ Hercegovina Str. pov. br. 66/92 od 13. V. 1992. R12.

²² Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 192 od 14. V. 1992. R12.

"Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 29/92 od 17. V. 1992. R/2. ²⁵

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 32/92 od 20. V. 1992. R12. ²⁶

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 36/92 od I. VI. 1992. R12.

položajima u Šuici i Galečiću. Istu večer je u 22,25 oglasila zračna opasnost zbog naleta zrakoplova, koji nisu borbeno djelovali.

Tijekom 4. 6. neprijatelj je u više navrata otvorao vatru iz tenkova, MB i P AM iz rajona D. I G. Malovan i s. G. Ravno po našim položajima u Šuici, Arapovini i sjeveroistočnim obrambenim linijama.²⁷

6. VI. 1992.:

Na planini Raduši ubijena iz zasjede četiri časnika HVO-a Gornji Vakuf.²⁸

Dnevno izvješće VOS od 6. VI. 1992.:

Rajon Tomislavgrada i Prozora

U 10,15 neprijatelj je otvorio vatru iz tenkova, haubica i MB iz Ravnog i Filipovića polja po našim položajima na Ljubuši, te smo imali šest ranjenih vojaka, a u 12,15 sati otvorio je vatru iz MB iz rajona Drago.~nice na Ravašnici po našim položajima u pravcu Prozora.

Rajon Livna

Neprijateljsko topništvo je otvaralo vatru po našim položajima. urajonu Korićine i Strmice iz svojih uporišta V. Slanog dola iznad Kopića.²⁹

Dnevno izvješće VOS od 9. VI. 1992.:

U Prozoru je do sada uključeno u postrojbe HVO oko 150 do 200 Muslimana prvenstveno iz sela sa većinskim Hrvatskim pučanstvom. Muslimani su formirali svoj ,~tab TO u koji su ušli dosadašnji radnici Državne sigurnosti ili su navodno radili za KOS. Formirali su čisto Muslimanske postrojbe i raspoređuju ih na manje opasne i manje značajne položaje mimo zahtjeva HVO Prozor. Da bi se uključili u HVO navodno čeka ju političke odluke na nivou BiH. Jedino je zajednička vojna policija. Neprihvataju postotak učesća u Općinskom stožeru HVO Prozor proporcionalno strukturi stanovništva (70:30).³⁰

Dnevno izvješće VOS od 13. VI. 1992.:

Rajon Gornjeg Vakuf

Postrojbe G. Vakufa (HVO i TO) drže obranu prema Vukovskom na crti Raduški kamne ti 1663 Oglavak ti 1510-Nišan ti 1277. .. Suradnja između HVO i TO u G. Vakufu je slaba što bitno utječe na razinu obrane u njihovom rajonu odgovornosti.

Rajon Bugojno

Neprijatelj je zaustavljen na crti Koščani-Pribraća-Urija-Ćehajići-Korići-Stojići-Brižina-Čavići-Jovanovići. Cijeni se da neprijatelj u rajonu Donjeg Vakufa ima najviše do 800 ljudi. Najvjerojatnije zapovjedničko mjesto ovih postrojbi je Mrkonjić Grad. ...

Problemi u općinskom stožeru HVO Bugojno prisutni su. Pored ostalog i zbog nedostatka pismenih zapovjedi o imenovanju ljudi na najodgovornije funkcije, pa se ne zna tko što treba da radi.

Suradnja HVO i TO u Bugojnu je loša, a ranije formirana zajednička "Komanda obrane grada Bugojna" bila je samo formalno na papiru. HVO i TO paralelno formiraju postrojbe i samostalno ih opremaju i

²⁷ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 40/92 od 5. VI. 1992. R12.

"Izvješće OS. G. Vakuf, Str. pov. br.:1-511-116/92 od 6. VI. 1992. GS HVO Grude. R12. ²⁹

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 40/92 od 6. VI. 1992. R12.

³⁰ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 44/92 od 9. VI. 1992. R12.

upotrebljavaju. Hrvatski je dinar u opticaju, a SDA nastoji uvesti bonove umjesto hrvatskog dinara.³¹

Dnevno izvješće VOS od 14. VI. 1992.:

Rajon Tomislavgrada i Prozora

... Danas je neprijatelj otvarao vatru iz tenkova stacioniranih urajonu Ravanjskih vrata po našim položajima u Zvirnjači i jugoistočnom dijelu Ravatnica planine ....

Rajon Livna

U posljednja dva dana neprijatelj je otvarao vatru iz topova i VBR iz svojih uporišta urajonu Sajkovića i Vrbica po položajima naših snaga urajonu Čelebića, Rujana i šireg područja grada Livna. Naše snage su 12. 6. uni/itile neprijatelju 6 tenkova urajonu Čelebića, a neprijatelj je preostale tenkove povukao dublje u unutrašnjost uz desnu stranu ceste Čelebić-Sajković ....

Rajon Bugojna i G. Vakufa

... _ Štab Ta Bugojno formirao postrojbe kao što je uradio i HVO., tako da HVO. ima 2 bojne, a Ta istovremeno formiralo 2 bojne.

_ U G. Vakufu je odnos HVO. i Ta isti kao i u Bugojnu. Samostalno se formiraju postrojbe, oprema ju i upotrebljavaju.

Što se bolje opramaju i anoružavaju, to one sve više stvaraju probleme za postrojbe HVO. na ovom području i potencijalnu opasnost da do~e do me~usobnog sukoba.³²

Dnevno izvješće VOS od 19. VI. 1992.:

Postrojbe HVO. i Ta Gornjeg Vakufa drže položaje Sjeveroistočno od Vukovskog na crti: Radu.fki Kamen # 1663-Tavarija kota 999. Neprijatelj je ostao na ranijoj crti: lečanj # 1494-Brdo # 1544.

adnos HVO. i Ta je sve lo.fiji. U okviru To.formirane su neke postrojbe koje se zovu "Paraga" i koje kontroliraju ključne punktove po gradu. Ne priznaju HVO. bez pečata TO., te pretresaju članove HVO. i oduzimaju prona~eni novac i druge stvari. Ta se navodno ogra~uje od tih stvari odnosno postrojbi.

o.dnos HVO. i Ta u Bugojnu je svakim danom sve lošiji, a bugojanska sredina je od ranije bila pokrivena širokom mrežom saznanjnih službi, kako državne tako i vojne sigurnosti, što dodatno komplicira postojeću situaciju. Možda je i to jedan od bitnih uzroka loše suradnje HVO. i To..³³

Obavijest načelnika VOS-a Prozor od 20. VI. 1992. oko 20 sati načelniku VOS-a SZ Hercegovine:

U G. Vakufu traju borbe između Hrvatskih i Muslimanskih postrojbi. Prema dojavama ima jedan mrtav i nekoliko ranjenih pripadnika HVO, Situacija veoma zao.ftrena, kojom se izgleda polako prenosi i u Prozorsku općinu.

Potrebno je što prije nešto učiniti poJto neprijatelj rmpolaže sa podacima da ima netrpeljivosti i čeka takav trenutak.³⁴

Dnevno izvješće VOS od 21. VI. 1992.:

³¹ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 46/92 od 13. VI. 1992. R/2. ³²

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 47/92 od 14. VI. 1992. R/2. ³³

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 49/92 od 19. VI. 1992. R/2 ³⁴

Obavještajno izvješće VOS HVO Prozor br. 15/92 od 20. VI. 1992. R/2.

Loši odnosi između HVO i TO u ovim raj onima su i dalje prisutni. Danas je u G. Vakufu od strane nekih "araginih" formacija u sastavu TO zaustavljeno sanitetsko vozilo iz Kupresa sa liječnikom i dvojicom pripadnika HVO Kupres, izvršen pretres i oduzeto naoružanje (tri pištolja i 1 kalašnjikov).

U G. Vakufu te "Paragine" postrojbe navodno drže u pritvoru nekoliko desetaka ljudi (barata se cifrom 50) članova HVO većinom iz Bugojna i navodno su pritvoreni u objekte uz džamiju u G. Vakufu.

Sadašnji odnosi između HVO i TO kao da se uklapaju u scenarij neprijatelja da treba samo pričekati da se međusobno HVO i TO lju, osvaja i pokolj".

Sluzan odnos HVO i TO je u Novom Travniku ..

Izješće Općinskog stožera HVO Gornji Vakuf od 22. VI. 1992. Predsjedniku HZ Herceg-Bosna i zapovjedniku HVO:

Pošto smo Vas ranije obavjestili usmeno a i pismeno o sigurnosnoj situaciji na području naše općine, a posebno o odnosima Muslimana spram HVO i hrvatskog naroda, nećemo Vam opisivati kronologiju događaja već samo napomenuti bitne činjenice:

Mi nismo pravili konkretan plan oružanih sukoba.

Dobrim dijelom u nekim selima MZ kopani su rovovi oko sela ili dijela u kojem se nalaze Muslimani. Negdje se radilo o inženjerskom uređenju teritorije.

Neposredno prije napada postrojba tzv. "Zelenih beretki" je između 02 i 04 sati učinila krupan incident upadajući u stanove u jednoj zgradi pretresajući i maltretirajući narod.

Sam napad Muslimana 20121. 06. 1992. godine bio je planiran do tančine oštar uz obavezno blokirarife komunikacija.

Prilikom oružanih borbi tzv. "Zelene beretke" su zarobljavali civilno pučanstvo hrvatske narodnosti i isto ispod svoga zapovjedništva postavljali kao živi štit. To su radili i sa slučajnim putnicima za Austriju i sl. skidajući ih sa autobusa 36

Prije napada na dan štab TO je povukao kompletno ljudstvo sa naoružanjem sa sektora "Raduša" gdje smo zajednički osiguravali liniju napada od četnika sa Kupresa te tako ostavili prazan prostor obrane, a desilo se da se u vrijeme borbi od strane četnika 3 puta pokušao pješački proboj na toj liniji koji smo mi uspjeli odbiti.

Sve ovo iznešeno nas upućuje na veoma razne zaključke koje smo predočili zapovjedništvu ŠTO Oer izgleda da tu konce vuče KOS)

Mi i dalje očekujemo napad od strane pripadnika TO a uvidjeli smo da su se dobro naoružali, da su postali osioni, da su odnose prema nama veoma zahladili, da imaju dosta novčanih sredstava izvučen ih iz poduzeća, sakupljenih od privatnika i pučanstva. Da su već sklopili neke aranžmane za nabavku oružja ....

Kada se ovo iznese i doda da na našem području ima oko 12000 izbjeglica iz D. Vakufa (a sve muslimanske narodnosti) sa velikim brojem vojnih obveznika, pa ukoliko se još naoružaju, onda ne da prijete opasnost samo našoj općini nego i susjednim (Bugojno, N. Travnik, Travnika) a naš je zaključak da smo im mi prvi neprijatelj pa tek ond ačetnici.

Na kraju ističemo da smo mi nakon svega postigli primirje u pismenom obliku ga sročili i potpisali, a vidjet će se koliko će ga gospoda ispoštovati.

15 Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 50/92 od 21. VI. 1992. R/2. 36

Dio je dokumenta nečitak zbog tipa stroja na kojem je nastao.

A vama predlažemo da ne dozvolite prevoz (naravno ako možete i nabavku) naoružanja za muslimane na komletnom ovom dijelu (Srednja Bosna) a da nam u tome odmah svesrdno pomognete.

Dnevno izvješće VOS od 23. VI. 1992.:

Prema novim saznanjima u G. Vakufu se između HVO i TO. desilo sljedeće:]9. 06.]1992. godine snage "Zelenih bertki" vrše pretres navodno (traže) naoružanje i vojnu opremu. Istovremeno u većem dijelu grada postavljaju kontrolne punktove. zaustavljaju vozila, pretresaju, maltretiraju i zarobljavaju članove HVO. Istog dana sa položaja Raduški Kamen tt]] 63, koji je najistureniji položaj postrojbi G. Vakufa prema Vukovskom, TO. povlači svoje ljude koji su skupa sa HVO. držali navedeni položaj, te zauzimaju dominantne kote oko grada. Noću]9./20. 06. četnici iz pravca Bućevače tri puta vrše napad u toku noći na borce HVO. koji su ostali na položaju Raduškog Kamena.

20. 06.]1992. godine postrojbe TO. izvlače oružje na svoje položaje u gradu i cijevi okreću prema naseljima sa hrvatskim pučanstvom. U međusobnom otvaranju vatre navodno su poginula dva i ranjena četiri borca HVO. a među borcima TO. bila su četiri mrtva i tri ranjena.

2]06.]1992. godine zaključenje dogovor između HVO i TO, te je poslije toga

"d" . 38
nastao navodno pr/VI an mlr.

Izvješće HVO Prozor od 23. VI. 1992.:

U G. Vakufu i dalje traje zategnutost u pogledu odnosa Hrvata i Muslimana, pa radimo na maksimalnoj kontroli na svim ulazno-izlaznim punktovima prema Konjicu, Jablanici i G. Vakufu jer postoji opasnost o prenošenju takvog stanja na našu općinu.³⁹

4. VII. 1992.

U odorama HVO-a Srbi su sjeveroistočno od Gornjeg Vukovskog izveli napad na snage HVO na brdu Hwnac (tt 1284). Napad smo odbili uz gubitke od pet mrtvih i šest ranjenih.⁴⁰

Dnevno izvješće VOS od 7. VII. 1992.:

Snage HVO. i TO. Bugojno razbile su neprijateljsku obranu na crti sela Radići-selo Kunovci i oba sela su očišćena. Četnici su radio-vezama tražili da se prekine napad i svoje su postrojbe upozoravali da se od snaga Bugojna sprema napad na Donji Vakuf⁴¹

Dnevno izvješće VOS od 21. VII. 1992.:

Podijela između HVO. i TO. u Bugojnu je i dalje prisutna. U sanitetu međusobno dijele medicinske aparate, a uskoro je očekivati da se u potpunosti odvoje-dislociraju jedni od drugih.⁴²

Dnevno izvješće VOS od 29. VII. 1992.:

"Izvješće Str.pov.br. 1-5/4-2/92 od 22. VI. 1992. R/2. Potpisao Zrinko Tokić. ³⁸
Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br 51/92 od 23. VI. 1992. R/2. ³⁹
Izvješće HVO Prozor od 23. VI. 1992. Zapovjedništvu SZ Hercegovina. R/2. ⁴⁰
Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 62/92 od 7. VII. 1992. R/2. ⁴¹
Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 62/92 od 7. VII. 1992. R/2. ⁴²
Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 74/92 od 21. VII. 1992. R/2.

Rajon Gornji Vakuf

SDA sve više uspeva kod Muslimana stvoriti uvjerenje da HVO priprema rat protiv Muslimana. Muslimani u gradu i po selima kopaju rovove oko hrvatskih naselja, ;pajaju ih saobraćajnicama pa čak izra~uju sklonište za ljudstvo. Od posljednjeg oružanog sukoba izme~u članova TO i HVO (21. i 22. 06. 1992. god.) u Gornjem Vakufu des ile su se još tri incidentne situacije, kojom prilikom su snage TO i HVO bile u stanju stalne borbene gotovosti i sukob je visio u zraku⁴³

Dnevno izvješće VOS od 1. VIII. 1992.:

Urajonu Sovićkih vrata istočno od Vrana nedaleko od položaja postrojbi iz Posušja, snage "Zelenih beretki" iz Jablanice su dotjerali nekakva oru~a, pa se pretpostavlja daje riječ o MB.⁴⁴

Dnevno izvješće VOS od 8. VIII. 1992.:

Posljednja tri dana (od 05. do 07. 08.) neprijatelj je u više navrata otvarao vatru iz svojih uporišta urajonu s. Mušić-R. Vrata-s. Ravno iz P AM, MB, tenkova i haubica po našim položajima koji okružuju Ravansko polje i njihova naprijed navedena uporišta.⁴⁵

Dnevno izvješće VOS od 15. VIII. 1992.:

Neprijatelj je u posljednja tri dana pojačao vatru iz haubica, tenkova, MB, PAM, PAT smještenih u s. Bučevača, rajonu Sivera # 1561, pa s. Mračaj irajonu Koprivnice po položajima naših postrojbi urajonima Raduški Kamen, Humac, Didovac, Tičija Glava, grad Bugojno.

Neprijatelj je izvršio proboj naše obrane na crti Poričke livade-Han Čardak. Cestu s. Mračaj-s. Vesela drže pod stalnom topničkom vatrom. Četnici napreduju cestom Kupres-Bugojno, čiste je od zapreka i približavaju se Bugojnu. Na crti Han Čardak-Poričke livade-Graički podovi vode se žestoke borbe kako bi se ;priječio upad neprijatelja u s. Alibe~oviće i s. Poriče.

Stanje je vrlo teško. ⁶

Srpski je udar brzo zaustavljen a područje koje je uspio zauzeti vraćeno je pod našu kontrolu. Iz pravca Donjeg Vakufa. Srbi su oklopništvom bili ušli i u selo Prusac, no brzo je izbačen i vraćen na polazni položaj.⁴⁷

Zapovijed TG-I ABiH od 28. VIII. 1992.:

Na osnovu hrvatsko-muslimanskog incidenta od 27. 08. 92. godine i sve učestalijih problema na relaciji HVO-OS BiH Prozor i dr. te izvršene konsultacije sa vrhovnom komandom OS BiH Sarajevo hitno,

NARE~UJEM

1. Povuci sve snage OS Prozor sa zajedničkih položaja inaparaviti obrambenu liniju neposredno ispred grada prema pravcu oL'ekujućeg pokušaja prodora neprijatelja u grad.

2. Izvršiti evakuaciju muslimanskog stanovništva iz sela: varvara, Kovačevo polje, kao i ostale zaseoke te izvršiti razmjje,štaj po gradu Prozoru do daljnjeg.

⁴³ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 78/92 od 29. VII. 1992. R12. ⁴⁴

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 80/92 od 29. VII. 1992. R/2. ⁴⁵

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 83/92 od 8. VIII. 1992. R12. ⁴⁶

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 90/92 od 15. VIII. 1992. R12.

⁴⁷ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 90 i 91/92 od 17. i 18. VIII. 1992. R/2.

3. Pripremiti zaprečavanje prilaznih puteva klasičnim sredstvima, za slučaj pokušaja prodora oklopnih jedinica.

4. Pokušati preko Ratnog predsjedništva Prozor i općinskog stožera HVO. Prozor postići usaglašavanje odvojenih obrambenih linija.

5. sačiniti detaljan izvještaj o uzrocima i počinocima incidenta i na jednoj i na drugoj strani.⁴⁸

Dnevno izvješće VOS od 1. IX. 1992.:

Rajon Bugojna

Četnici su iz pravca "Stara vila Koprivnica" 30. 08. počeli topničkom vatrom, svih vrsta ikalibara, zasipati grad i prve linije obrane. napadi su nastavljeni 31. 08. i danas (01. 09.). U više navrata bilo žestokih napada, poslije čegaje bilo gubitaka u postrojbama TO. i civilnog pučanstva.

Linije koje drže TO. ostale su nepromjenjene, dok su linije odgovornosti HVO. Bugojno pomjerene naprijed. (Sada su Livadica-tt 1200-Dobri Do-Tairova luka-Bungurova glava-Kunina kosa-Risovac-~olina kosa-Petrovačka glava-Mala Šuljaga).⁴⁹

Trodnevna srpska ofanziva od 30. kolovoza do I. rujna završena je neuspješno. TO BiH zadržala je nepromjenjenu crtu dok su naše snage izbile na crtu Livadica (U 1200)-Dobri Do- Tajirova Luka-Bungurova Glava-Kunina Kosa-RisovacDžolina Kosa-Petrovačka glava-Mala Šuljaga. Najveći uspjeh (uz to i psihološki) bio je ipak zauzimanje trigonometrijskih točaka 1622 Stožer i U 1758 udaljenih od Kupresa svega 5 kilometara. Potom je na Stožeru postavljena osmatračnica s koje se mogao nadzirti Kupres i dio polja.⁵⁰

Izvješće OZ SZH od 18. IX. 1992.:

Bugojno

Linije obrane su stabilne, a u zadnjih 10 dana nije bilo jačih bojnih djelovanja.

Politička situacija sa Muslimanima se pogoršava kako u Bugojnu, tako na cijeloj O.Z. HVO. ne dozvoljava protok BiH dinara u Bugojno. U svim općinama u O.Z Muslimani formiraju općinske stožere obrane ~S BiH ...

Gornji Vakuf

Na crti obrane HVO. Gornji Vakuf nema većih problema osim opskrbe zimskom opremom i streljivom. Ima na ovom prostoru pogoršavanja stanja i odnosa sa Muslimanima tako da je bilo i nekoliko incidenata. Događaju se pojedinačni okršaji koji mogu izazvati nered većih razmjera. 1 u G. V formiranje ,~tab obrane ~S BiH na (eluju kojegje izbjesni Agić, apredsjednik SDA je ekstremista Abdulah Topčić.

o.dnos snaga je takav da HVO. čini 65% a ~S BiH 35 % ljudstva. Problem je što su naša oružja na fronti, a njihova po selima ....

Prozor

U postrojbama HVO. situacija je stabilna kao i na linijama koje osigurava HVO. I ovdje se pogoršava situacija sa Muslimanima, navodno dajedna grupa HOSsa stvara probleme, aali su Muslimani inscenirali jedan incident u kojem je ranjen jedan pripadnik HVO. .. Postrojbe su mješane i postojijedinstvena logistika.⁵¹

⁴⁸ Zapovijed TG-I, Broj: 02/349-59 od 28. VIII. 1992. OŠOS BiH Prozor. Rf ABiH. ⁴⁹ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 98/92 od I. IX. 1992. R/2.

⁵⁰ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 301/92 od I. IX. 1992. Rf2. Obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 72/92 od 9.IX.] 1992. Rf1.

⁵¹ Izvješće OZ SZ Hercegovina br.]2/92 od]8. IX. 1992. R/2.

Dnevno izvješće VOS od 28. IX. 1992.:

U srijedu 23. 09. u Prozoru su svečanu prisegu dali pripadnici Armije BiH Prozor, pa je cijeli dan odjekivala paljba iz pješadijskog oružja po gradu. Dok su davali prisegu njihove "položaje u gradu" držali su pripadnici Armije BiH iz Jablanice. Mjesto gdje su davali prisegu kasnije su topovima tukli četnici najvjerojatnije iz Vukovskog, a Muslimani za to sumnjiče HVO,

Iz HVO. Prozora izišli su svi Muslimani osim njih 30-40, a bilo ih je oko jedne satnije. Masovno su se bili prijavili u postrojbe HOS-a u Prozoru, ali kad su dobili raspored smjena za položaj svi su odustali.

Inače svaku več u Prozoru je puna pripravnost HVO, Muslimani raspolažu u gradu do 500 ljudi, oko 200 snajpera, te MB-82 i MB-60 mm. i BSP, a oko 500 ljudi u sjevero-istočnom dijelu općine Prozor. Uz prostorije „Štaba u Prozoru nalazi se BOV sa mitraljezima na njemu. Budući da malo učestvuju u držanju položaja na crti obrane planiraju aktivnosti po gradu.

Rajon Gornjeg Vakuga

Od sukoba HVO i Armije BiH Gornjeg Vakufa 20. i 21. 06. Muslimani su ispalili na naselja Hrvata 6 granata iz MB-82 i jednu granatu iz RB. Odnosi su i dalje zategnuti. Na svaku detonaciju u gradu Muslimani izlaze na položaj u već iskopane rovove. Na brdu KIK 1104 sjeveroistočno od G. Vakufa iskopali su rovove i sklonili se stalno drže stražu u njima. Na putu G. Vaku. f. Novi Travnik desila su se 4 ubojstva, a sve žrtve su bili Hrvati. Sumnja se na pripadnike Armije BiH, a neki su već otkriveni ...

U G. Vakufu formirana su četiri bataljona (jedan u fazi formiranja) Armije BiH, čiji topovi i MB još nisu bili na položaju prema neprijatelju, nego se drže u rezervi u samom gradu.⁵²

Pogoršanje odnosa s Muslimanima raslo je koncem ljeta. Posljednja srpska granatiranje Prozora s početka listopada, izazvala su kod nas sumnju da se radi o naekakvom aranžmanu pojedinih pripadnika ABiH sa Srbima. Razlog, granatiran je dio prozora naseljen Hrvatima a prethodno su iz tih dijelova iseljeni Muslimani. *U ovo se uklapa i objavljeno priopćenje na Radio BiH, kojeg je saopćila Informativna služba Armije BiH poslije prvog granatiranja Prozora 29. 09. 92. g. a u kojem su dali točne lokacije pada granata i ,~to su sve pogodili. Ovo je dodatno utjecalo na pogoršanje odnosa HVO i Armije BiH Prozor, pa je došlo do potpune podjele logistike, a nazire se skora podjela vojne policije⁵³*

Dnevno izvješće OZ SZH od 2. X. 1992.:

U zoni odgovornosti HVO Bugojno dana 30. 09. 1992. godine u 18,30 sati neprijatelj je pokušao pje,~ački napad urajonu Kunina kosa koji je od strane snaga HVO odbijen do 19,45 sati.

U zoni odgovornosti HVO G. Vakuf dana 30. 09. 1992. g. do 16,30 zabilježena su neprijateljska borbena djelovanja iz haubica sa 20-tak granata po jugoistočnom dijelu grada i šumi ispred položaja HVO. ⁵⁴

Dnevno izvješće VOS od 7. X. 1992.:

⁵² Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 352/92 od 28. IX. 1992. R/2. ;3

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 379/92 od 9. X. [1992. R/2.

⁵⁴ Dnevno izvješće OZ SZH, Broj 28/92 od 2. X. 1992. R/2.

Po gradu Prozoru neprijatelj je u popodnevnim satima otvorao vatru iz haubica smještenih urajonu s. Bučevača ...

Urajonu Sovićkih vrata, koja drže postrojbe HVO Posušje, zamjećeno je pregrupiranje snaga Armije BiH Jablanica. Na temelju prikupljenih činjenica ne može se ocijeniti namjera tih snaga.⁵⁵

21. X. 1992.

U jutro oko 6 sati snage Armije BiH blokirale su prilaze Gornjem Vakufu. U pravcu Bugojna blokada ceste je bila u raj onu Draževa Doca i Duratbegova Doca. Prometnica Gornji Vakuf-Prozor blokirana je urajonu Karamustafića, a prema Travniku u raj onu sela Bistrica. Nakon pregovora HVO s ABiH napetost je popustila a na nadzornim točkama su postavljene mješane posade.⁵⁶

Postrojbe HVO zauzele su 21. listopada zgradu SO-e i Vatrogasni dom u kojem je tada bila smještena policija ABiH. Tog dana se je potpuno odvojila logistika i vojna policija.⁵⁷

23. listopada oko 15 sati na pregovorima ubijena su dva pripadnika HVO što je dovelo do sukoba koji je počeo oko 16 sati. Armija je u gradu imala snage jačine bojne a potpuno je napustila obrambenu crtu prema četnicima.⁵⁸

Izvod iz zapovijedi zamjenika načelnika ŠVK OS **R BiH** od 23. listopada 1992. godine:

Komandama OpŠTO Konjic, Jablanica i Prozor.

i. U posljednjih nekoliko dana neprijatelj je olacao snage na Slrem prostoru Nevesinja i Boračkog jezra pa se može očekivati napad na pravcima: Boračko jezero-s. Bijela-Žljebina-Glavatičevo i Prenj-Križ Jablanica uz jaču artiljerijsku i minohacačku podr.~ku. Osnovni cilje je izbiti na lijevu obalu s. Neretva, zaposjesti jače topografske objekte, komunikaciju na pravcu ivan sedlo-Konjic-Jablanica i u,postaviti svoje vlasti. istovremeno, uočeno je grupisanje snaga HVO u rejonu Grabovica (oko 300 ljudi) i dejstva jedinica HVO tenkovima i MB po Prozoru. Namjera i cilj dejstva ovih snaga nisu poznati.

2. Odlučio sam ojačati liniju odbrane u dodiru sa snagama neprijatelja i odsudnom odbranom spriječiti napad četnika na Konjic i Jablanicu i obezbijediti se od mogućih napada snaga HVO sa pravca Drežnica-Grabovica, ivan sedlo Konjic i Prozor-Jablanica. Borbeni raspored: Snaga za odbranu, snage za blokadu i rezerva. Gotovost za odbranu-ODMAH, a za pokret jedinica u rejonu blokade u 23,30, 23. 10. i992. godine.

3. ZADACi:

3. i. Op.~tinski štab odbrane Konjic

Ojačati odbranu teritorija op.Wne Konjic, blokirati šire reone:

Ivan sedlo, Zlatar i Kostajnica u gotovosti za odbranu položaja u slučaju pokreta snaga HVO.

ODMAH uspostaviti kontakt sa stožerom HVO u Kostajnici u cilju iznalaženja zajedničkog rjdenja u borbi sa neprijateljem i riješiti probleme koji nastali napadom HVO najedinice Armije R BiH u Prozoru.

"Dnevno izvješće VOS OZ SZH, Broj 118/92 od 7. X. 1992. R/2.

⁵⁶ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 404/92 od 22. X. 1992. R/2. ⁵⁷

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 404/92 od 22. X. 1992. R/2. ⁵⁸

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 407/92 od 24. IX. 1992. R/2.

Snagama jačine do bataljona izvr. Wi pokret pravcem:

Konjic-Jablanica i organizovati odbranu u pravcu:

Aleksin han-Jablanica u slučaju napada snaga HVO iz pravca s. Grabovica. 3.

2. Opštinski štab odbrane Jablanica

Ojačati odbranu teritorije opštine Jablanica i odsudno braniti dosadašnji položaj. Snagama jačine do ojačanog bataljona izvršiti pokret pravcem: Jablanica-Jasen i angažovati se u borbi za odbranu Prozora pod neposrednom komandom Opštinskog štaba odbrane Prozor.

3. 3. Opštinski štab odbrane Prozor

Odsudno braniti sadašnji položaj i, po pristizanju bataljona opštinskog štaba odbrane Jablanica, spriječiti zaposijedanje Prozora i preduzeti mjere da se snage odbace sa teritorije opštine Prozor.

Preduzeti mjere u cilju traženja riješenja za nastalu situaciju u razgovoru sa stožerom HVO. 59

Zapovijed ŠVK OS RBiH od 23. listopada 1992. godine:

SVIM JEDINICAMA OS RBiH (OKSO ZENICA, MOSTAR, KONJIC)

NARE~ENJE, DOSTAVUA.-

I pored mog nare~enja o hitnom prekidu vatre, a na osnovu najnovijih informacija sa terena da pojedinci i pojedine grupe ekstremista iz N Travnika i Prozora isto nisu sprovele do kraja,

NARE~UJEM

1.- Hitno obustaviti sva vatrena dejstva između jedinica-postrojbi OSRBiH i odmah pristupiti pregovorima.

2. - Komandanti-zapovjednici su obavezni sprovesti nare~nje do najnižih jedinica a protiv pojedinaca-grupa koji se oglušuju o isto preduzimati odgovarajuće mjere.

3.- Sve eventualno zarobljene u dosadašnjim sukobima odmah pustiti na slobodu. 60

Zapovijed ŠVK OS RBiH od 23. listopada 1992. godine:

HRVATSKOM VIJEĆU ODBRANE

NAČELNIKU GLA VNOG STOŽERA HVO

BRIGADIRU MILIVOJU PETKOVIĆU

PREKID VATRE: Nare~enje dostavlja

1. Uprkos svim dogovorima i izdatim nare~enjima jedinicama-postrojbama OS RBiH a prema najnovijim saznanjima nisu prestali oružani sukobi. Naprotiv, od k-danta OpSO Prozor, Muharema Šabića sam dobio obavijest da je dobio ultimatum od zapovjednika HVO da se preda oružje, što je naravno kao vojnik odbio. Umjesto dogovora, uslijedio je artiljerijski napad na Prozor od postrojbi HVO, a prema saznanjima očekuje se napad sa tenkovima iz pravca Tomislavgrada. Tražimo da se ovo hitno obustavi.

2. I u drugim područjima gdje je došlo do incidenta neophodno je obustaviti sve pokrete jedinica-postrojbi i ispo!itovati nare~enje o prekidu borbenih dejstava, te preduzeti mjere prema k-dantima-zapovjednicima koji isto kr.'ie, odnosno ne provode u djelo.

⁵⁹ Zapovijed br. I, GŠ VK OS RBiH /JZM Konjic/ od 23. X. 1992. Rf ABiH. zapovijed je potpisao Jovan Divjak.

⁶⁰ Naredba ŠVK OS RBiH Broj: 02/1091-99 od 23. X. 1992. R/ABiH.

3. ponovo sam izdao nare~enja svim jedinicama A R BiH da odmah obustave sva borbena dejstva i da stupe u vezu sa zapovjednicima postrojbi HVO oko pregovora.
4. Hitno vas pozivam da se što prije susretamo i kroz razgovore riješimo sva !>porna pitanja u interesu naših naroda i njihovog zajedničkog života u cjelovitoj Republici Bosni i Hercegovini.⁶¹

24. X. 1992.

Iz Tomislavgrada za pomoć Prozoru upućeno 136 ljudi s tri MB 82 mm i dva LRL_a.⁶²

25. X. 1992.

Oko 30 ljudi iz Livna i Tomislavgrada pljačkalo po Prozoru i H kuće oko 30 auta je odveženo od osbonih do autohusa, postoje jake indicije da je po blagoslovu zapovjednika 2. bojne VP Zdenka Andabaka.

Poku,~ali smo spriječiti prolaz i oduzeti ratni plijen, ali umalo nije došlo do me~usohnog sukoha na punktu pa su pro.m. Poduzeti mjere odmah⁶³

Naši gubici u Prozoru: 2 mrtva i 7 ranjenih.⁶⁴

(zvod iz zapovijedi TG-1 ABiH od 25. X. 1992.:

Na osnovu interventne usmene Naredhe načelnika ,<;taba vrhovne komande OS Republike BiH, te hitno ukazane potrehe u zoni odgovornosti ove komande NARE~U JEM I. Jedinicama armije Repuhlike BiH u Opštinama Konjje, Jablanica, Prozor, G. Vakufijedinici "Zuljkar" 19man, da u koordinaciji sapretpostavljenom komandom do 26. la. 1992. 18,00 časova, sačine plan uvezivanja i ohjedinjavanja MTS-a o zaposjedanju kote MENJIK (SO-e Prozor i G. Vakuj) is. Pridvorci.

Nakon toga, a u roku od 48 sati, izvršiti prodor u gradsku jezgru Prozora iz pravca s. Here i iz pravca Jablanice. Komandanti Op,<; OS dužni su u predvi~enom roku izdati pismene borbene zapovijesti.

2. Združene jedinice Armije republike BiH, pored zapmjedanja gradske jezgre grada Prozora, dužne su obezbijediti civilno stanovništvo i izbjeglice, bez obzira na nacionalnu pripadnost, da se dislocira na slohodnu teritoriju u najbližem regionu.

3. OpŠ OS: Jablanica, Konjje, Prozor, G. Vakuf i Hadžići dužni su u istom roku obezbijediti sve potrebne mjere osiguranja prilaza svojim teritorijama svih borbenihformacija osim pripadnika Armije Repuhlike BiH

4. za sprovedbu Naredbe iz tačke 1. i 2. dužni su obezbijediti: -

OpŠ OS Konjic-l bataljon od 350 ljudi

- OpŠ OS Jablanica-l četa od 110 ljudi

- Op,Š OS G. Vakuf-l četa od 110 ljudi

- Op,<; OS Prozor-sve preostale snage.

5. Sve jedinice pretpočiniti komandantu OpŠ OS Prozor.⁶⁵

Obavijest brigade HVO "Eugen Kvaternik" 25. X. 1992. zapovjedniku OZ

S/Z H :

⁶¹ Naredba ŠVK OS R BiH od 23. X. 1992. Rf ABiH.

⁶² Dnevnik Željka Šiljega od 24. X. 1992.

⁶³ Dnevnik Željka Šiljega od 25. X. 1992.

⁶⁴ Dnevnik Željka Šiljega od 25. X. 1992.

⁶⁵ Zapovijed TG-I ABiH, Broj: 02/349-130 od 25. X. 1992. Rf ABiH.

Gospodo, trenutno se nalazim u HVO Bugojno, Put do Bugojna je veoma težak. Išli smo liumskim i poljskim putem, Situacija u Prozoru je pod kontrolom HVOa Prozor, Situacija u G, Vakufu je u vrijeme našeg prolaska veoma krutična, Vode se povremene borbe između HVO-a i TO-a, Pola grada kontrolira HVO, a pola TO. TO kontrolira grad prema Prozoru, Minirani put između O. Vakuća i Prozora smo prošli i lako se može popraviti. Trenutno ćemo pokušati stupiti sa predstavnicima TO-a u Bugojnu radi pregovora o smirivanju situacije.⁶⁶

- Štab obrane općine Bugojno obavještava Štab obrane okruga Zenica i Visoko da se kod njih nalazi Jure Shmit i Božo ....⁶⁷ opunomoćeni predstavnici zapovjednika OZ S/ZH radi smirivanja stanja nastalog nakon sukoba u Prozoru, te zbog toga Šo OS

B I' - Z . 68
B
ugoJno mo 1 zumo stav emce.

Obavijest Šo OS Bugojno od 25. X. 1992. ŠO OS Zenica i Visoko:

Obavještavamao vas da smo sa predstavnicima OZ sjeverozapadne Hercegovine posredovali u vezi sa obustavom dejstva,va na teritoriji O. Vakuća, u skladu sa vašim usmenim naređenjem. Izadata je i zapovijed da se HVO snage (tj dva tenka u rejonu Crni vrh i privor) vrata u Prozor od strane prregovarača HVO-a. Za sutra u 08,00 čas. 26. 10. 1992. u hotel Kalin pozvani su zapovjednici .~taba OS G. Vakuf i HVO O. Vakuf Pregovarač sa HVO strane predlaže da na pregovore do~u i ovlaštene predstavnici Armije BiH oko razrješenja Prozorskog pitanja.

Molimo hitan odgovor i upućivanje ovlaštenog starješine za pregovore. 69

Obavijest zapovjednika OZ S/Z H od 25. X. 1992. zapovjedništvu br. HVO "Eugen Kvaternik" u Bugojnu:

1. Od jutros traju kombinirani napadi na Jajce od strane četnika od 05,00 tuku topništvom, a od 06.30 u prodoru je pješadija. Ginu Hrvati i Muslimani. Zbog situacije od Travnika do Prozora nema 7 dana pomoći Jajcu. Na grad je palo oko 100 granata i oko 500 na prvu crtu obrane. Jedan od njavećih napada na .Jajce. Stanje je alarmantno.

2. Prekinite međusobne sukobe, omogućite prolaz od Prozora do Travnika i zajedno pomozite Jajcu, dok se Hrvati i Muslimani sva~aju, zajednički neprijatelj koristi pri/iki da osvoji Jajce.

3. Imamo informaciju da su snage Armije BiH iz G. Vakufa krenule prema Prozoru. Obustavite neprijateljstva i tucite zajedničkog neprijatelja tamo gdje on koristi nesuglasice.⁷⁰

Zapovijed zapovjednika OZ S/Z H od 25. X. 1992. zapovjedništvu br. HVO "Eugen Kvaternik" u Bugojnu:

Uspostavi prekid vatre u dogovoru sa ZapovjednWvom brigade "Eugen Kvatrenik" na cijeloj liniji Bugojno-o. Vakuf-Prozor, imaš ovla~ćenje, te da se može normalno prolaziti na pravcu: Prozor-O. VakufBugojno do Travnika. 71

⁶⁶ Obavijest brigade HVO "Eugen Kvaternik" 25. X. 1992. zapovjedniku OZ S/Z H. R/2. ⁶⁷

Nečitko.

⁶⁸ Obavijest ŠO OS Bugojno obavještava Štabu obrane okruga Zenica i Visoko od 25. X. 1992, R/2. ⁶⁹ Obavijesi ŠO OS Bugojno obavještava Štabu obrane okruga Zenica i Visoko od 25. X. 1992. R/2. Sličnu obavijest uputio je bojnik Jure Shmit zapovjedniku OZ S(Z H. R/2.

⁷⁰ Obavijest zapovjednika OZ S/Z H od 25. X. 1992. u 20,30 zapovjedništvu br. HVO "Eugen Kvaternik". R/2.

⁷¹ Zapovijed zapovjednika OZ S/Z H od 25, X. 1992. zapovjedništvu br. HVO "Eugen Kvaternik" In. r. bojnika J. Shmita/. R/2.

Izvjješće OZ SZ" od 25. X. 1992.:

Snage TO pokušale su izvršiti proboj preko makljena na pravcu Gornji Vakuf-Prozor. Napad je bez ikakvih problema odbijen.

Sa strane Konjica TO dobija pojačanja, koja se grupiraju u selima Šćipe, Kute i Here. Naše snage uspostavljaju tvrdi liniju obrane, a zauzet će i selo Here, te se povezati sa Uzdolom kako bi se ostvarila puna kontrola na cijeloj liniji, u cilju sprječavanja naših postrojbi.

Na pravcu Prozor-jablanica je mirno, ali ako dođe do otvaranja vatre sa tog pravca, udarit ćemo siloviti po napadaču.

PROCJENA:

Moguće djelovanje na naše snage i to u s. jasen iz pravca Jablanice, Makljen iz pravca Vakufa i Uzdol iz pravca konjica.

Snage brigade HVO "Rama" tijekom dana ojačane su jednom satnijom iz sastava brigade HVO "Kralj Tomislav" ijedan PGz.⁷²

Izvjješće VOS od 26. X. 1992.:

U toku dana 25. listopada 1992. vođene su borbe sa ekstremnim muslimanskim snagama u rajonu Prozora. Oko 15,00 sati HVO je pod kontrolu uzeo staru kulu u blizini grada i time je cijeli grad pod kontrolom HVO, Gubici na našoj strani su dvojica poginulih, sedam ranjenih a zarobljenih nema. Gubici na strani Muslimanajoš nisu ustanovljeni apo procjeni ima ih do sto.

Pod kontrolom HVO je cijeli prostor oko Ramskogjezera, grad Prozor, brana na jezeru, hidrocentrala /Marina pećina/ i prometnica prema Jablanici do mjesta Jasen.

Prometnicu prema G. Vakufu u blizini kote 767 zarušile su snage TO, a prema Bugojnu ide se cestom preko Pidriša.

Iz Prozora i okolice Muslimani su već ranije izvukli većinu žena i djece.

Preko obavještajne službe doznali smo da su napad na prozor muslimanske snage planirale izvesti uvečer 24. 10. 92. a slučaj ubojstva vojnika HVO i događaji koji su slijedili razvijali su se za njih preuranjeno i kontrola im je potpuno izmakla iz ruku. U selima Lug, Lapsun, Šlimac i Duge Muslimani su predali oružje HVO i nisu se htjeli dalje boriti. Uporište ekstremnih snaga TO su selo Voljevci, s. Here, s. Kute i Šćipe a napadaju iz pravca Borova ravan i pridvorci prema Mejniku te iz pravca Kuta i Šćipa prema Uzdolu.

Naoružanje koje su koristile muslimanske snage je jedan ili dva MB i pješačko naoružanje a 25. 10. 92. za napad na HVO upotrijebili su i "maljutke ". Zaplijenjeno naoružanje je uglavnom automatsko /kalašnjikov, Uzil i imali su ga dovoljno. Na osnovu zaplijenjenog uskladištenog oružja TO je imala višje oružja nego su mogli imati ljudi, i pored togajo.!' ; prije dvadeset dana pripadnici Armije BiH su uvijek prije polaska na teren tražili oružje od HVO-a.

Oko 20. 10. 92. god. na položaj topništva Idovac tt 1156 poslan je interventni vod TO Prozor i isti je najvjerojatnije imao zadatak da početkom borbi izvrši pritisak iz pravca Rame.

Nakon izbijanja sukoba nekoliko su puta od strane HVO nuđeni razgovori radi smirivanja situacije i svaki put su bili odbijeni. kao razlog za odbijanje navodili su banaine stvari kao npr. "Nemamo telefax i ne možemo znati što nudite. "

⁷² Izvjješće zapovjednika OZ SZH, Broj: 101/92 od 25. X. 1992. GS HVO. R/2.

ZAKUČAK

Prema svim raspoloživim podacima cilj muslimanskih snaga na ovom prostoru je da ovlada ju prometnicama i hidrocentralama. Kontrolom prometnica muslimanske snage bi u svojim rukama držale i sudbinu Hrvata u Srednjoj Bosni, a kontrolom hidrocentrala na Rami i Neretvi kontrolira se energetska sustav u južnom dijelu Hrvatske i HZ H-B.

Tijekom borbi kod neprijatelja je uočena neorganiziranost i odmah poslije prvih gubitaka pad morala, međutim i pored stalnih nastojanja HVO da uspostavi pregovore i dalje postoji mogućnost da grupa "ekstremnih muslimana" za račun KOS-a izazove širenje sukoba po svaku cijenu.

PRIJEDLOG

Da se eskalacija događaja ne bi proširila na Jablanicu i Konjice što se predviđa, potrebno bi bilo formirati mješovite komisije, i vršiti pregovore kako bi došlo do smanjenja tenzija.⁷

26. X. 1992.

U Bugojnu je održan sastanak predstavnika HVO i Armije BiH, prilikom kojeg je dogovoren prekid vatre i primirje od 11 h u vremenskom periodu 48 h tj. do 28. la. 1992. godine do 11 h. U dogovorenom je vremenu trebalo osigurati zajedničke punktove radi osiguranja prolaza konvoja za Jajce. Postrojbe HVO-Prozor imale su se do 12 sati 26. 10. povući s područja Gornjeg Vakufa. Dogovor su u ime HVO potpisali: ovlaštenu predstavnik OZ SZH bojnič Jure Šmit, zapovjednik brigade "rama" Ilija Franjić, zapovjednik brigade "Eugen Kvaternik" Ivica Lučić i zapovjednik brigade "Ante Starčević" Zrinko Tokić. U ime Armije BiH potpisali su zapovjednik ABiH Gornji Vakuf Fahrudin Agić i zapovjednik ABiH za Bugojno Senad Dautović.⁷⁴

Garancija Općinsko štaba OS G. Vakufa od 26. X. 1992. HVO Prozor:

Ovim aktom garantujem HVO Prozor i ovlaštenom pregovaraču i pred operativne zone Juri Šmitu dajedinice Štaba odbrane Gornji Vakufna položajima u reonu Mejniko neće otvarati vatru ukoliko na njih ne bude djelovano.

Jedinica koja je pristigla sa Igmana pod mojom je kontrolom i u stanju je mirovanja do dolaska u Gornji Vakuf

'ostali problemi regulisat će se pod dogovoru iz Bugojna.⁷⁵

Zabilješka zapovjednika OZ SZH od 26. X. 1992. u dnevniku o sukobu u Prozoru:

Početak 21/22 VP Andabak, ne zna se tko je iste uputio, zaustavljena nad GV na barikadi, trebali ići za Vitez, stacionirana u Prozoru. Andabak tražio da prođe, Zrinko⁷⁶ dolazio .. TO .. nagovori da ne ide VP, 22. la. u noći svi muslimani su napisili smjenu i ostavili liniju praznu, u sitoj noći vrše prebačaj 2 autobusa ljudi, oružja i opreme iz Jablanice (sa tog pravca) kod Jasena na punkt oko 02,00 silom prolaze, tu 4 policajca muslimana VP sa golfov koji su otišli iz MUP-a prozor, mak. putevima odlaze za pridvorce (G. V) i u vraćanju, naši uzeli autobuse i vozače, izjava vozača da idu sa Jasena kući u G. vakuf (a nisu nego otišli za Pridvorce). OS BiH

⁷³ Obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 89/92 od 26. X. 1992. Rf1. Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 408/92 od 25. IX.] 992. R/2.

⁷⁴ Zaključci od 26. X. 1992. Rf2.

⁷⁵ Garancija Oš OS G. Vakuf, Broj: 01-734/92 od 26. X.]992. Rf2. ⁷⁶

Vjerovatno Tokić, zapovjednik HVO G. Vakuf.

Prozor traži razgovor u vezi situacije, a iste noći na magistrali neko je na našeg vojnika ispalio zolju (promašio). ranije 3-4 puta smo pozivali na sastanke legalne pred-vlasti u vezi linije fronta da se sredi i stanja u gradu, nisu se nijednom odazvali 23. 10. dobijamo da nas traže na sastanak u 10,00 i to la prema la ljudi, od njih 10 samo je 1 bio politički predstavnik! Prihvatili smo. Kad su uzeli auto MUP-a mi smo uzeli stanicu i stavili H zastavu. Komandir civilne policije ulazi u noći i stavlja muslimansku zastavu.

Sastanak: Franjić napustio sastanak.

Za vrijeme sastanka ubijen 1 pripadnik HVO i 1 ranjen na Makljenu, od strane OS BiH oko 16,00. HVO krenuo u razoružavanje zbog revolta.

Sva M sredstva teža bila su u gradu.

Zap. M Muharem šabić biv, Ši oficir JNA por. PZO (27-28 god.), KOS, bio zatvoren od strane JNA, navodno pobjegao.

s. Grevići-bio i Sefer Halilović dolazio i Zejnil Delalić;

/;ta sa zarobljenicima~200 77

Izvod iz zapovijedi TG-I ABiH od 27. X.⁷⁸ 1992.:

1. (:etničke snage jačine do dvije brigade, posle dovo~enja sa Prevlake, već nekoliko dana vrše pripreme da, sa sadašnjih linija dodira sa našim snagama, izvrše opiti napad sa šire osnovice u cilju razbijanja snaga Armije RBiH i HVO u sjevernoistočnoj Hercegovini, ovlada komunikacijom koja sa Ivan sedla vodi do Mostara, izbija na lijevu obalu Neretve i na čitavom prostoru uspostavi svoju vlast. Glavne snage grupiše na pravcu: s. Borci-s. Bijela-Konjic i prenj-s. Križ-Jablanica, a pomoćne na pravcima: s. Bijela-Ljubina-Orahovica-Konjic i Čičevo-ŽljebinaGlavatičevo.

Snage HVO, jačine oka jedne brigade, poslije napada na Prozor produžio je napad prema G. Vakufu uz jaču artiljerijsku i minobacačku podršku sa osnovnim ciljem da ovlada G. Vakufom, a u narednim dejstvima vjerovatno izvrši napad prema Jablanici i Konjicu.

2. Op,~O Prozor, G. Vakuf, Jablanica i Konjic uz veće napore, oslonjen na jače topografdke objkete, ,prečavaju dalji napad agresora.

Jedinice Op,~O Prozor poslije gubitaka položaja u Prozoru, uz prihvata Kli.fanske čete i samoprihvata, organizovali su odbranu u s. Here .

.Jedinice OpŠO G. Vakuf, uz primjere veleike hrabrosti, već tri dana odlučno brane položaj na liniji: s. Menjik-s. Pridvorci i sprečavaju dalji napad snaga HVO na tim položajima.

Jedinice (pŠO Jablanica i Konjic, na linijama dodira sa agresorom, ,pn'avaju napadna dejstva neprijatelja osloncem na jače topografske objkete i zaprečavanje.

3. Odlučio sam: Odsudno braniti položaj u neposrednom dodiru sa agresorom i aktivnim dejstvima u bokove i na krila izvršiti razbijanje neprijatelja sa linije: s. Here-s. Menjak-s. Pridvorci. Glavne snage grupisati u odbrani položaja, apomoćne za izvršenje napada. CILJ: spriječiti svaki pokušaj napada agresora uz nano.fenje ,Što većih gubitaka u Ž/S i MrS, a u izvo~enju napada razbiti snage agresora na pravcu: s. Menjak-Prozor. Udaljim dejstvima biti u gotovosti za ,fira ofanzivna dejstva na teritoriji opštine Prozor i G. Vakuf⁹

27. X. 1992.

⁷⁷ Dnevnik Željka Šiljega od 26. X. 1992.

⁷⁸ Nadnevak je **nečitak no s velikom sigurnošću je riječ o 27. listopadu.** ⁷⁹ Zapovijed TG-I ABiH, Broj: 02/349-131 od 27. X. 1992. RIABiH.

Za Gornji Vakuf - Početak u G. V-iste večeri kao u PR neko od njih bacio 2 ROB prema našima i onda na"vi uzvratili.⁸⁰

28. X. 1992.

*General Praljak usmeno zapovjedio, izvr"vili fiktivne napade na čet. pol. pravcem BU-D. V i drugim pravcem kojeg odredimo radi rasterećenja Jajca.*⁸¹

Izvjeshće SIS-a HVO Prozor od 28. X. 1992.:

Imajući podatak da su OS BiH Prozor i njihovo zapovjedništvo imali tajni plan "BE" koji bi se koristio u slučaju unutarnjeg neprijatelja tj. izme~u Hrvata i Muslimana i uzimajući u obzir službenu zabilješku br. 01-71/92 i izjavu Ekrema haubijara iz sela Blaca koju je dao povodom održavanja sastanka u tom selu sa komandant ima okolnih mjesta Armije BiH

Svi dati podaci se poklapaju sa djelovanjem jedinica Armije BiH. istina je da je sukob izbio u petak 23. 10. 1992. god. te da su jedinice Voljevca i Boljkovca krenule na rajon C. vrha i Golina gdje su već bile postrojbe HVO-a i gdje pala prva žrtva, jedinice Pridvoraca su krenule na punkt Menjik i zauzele selo Glibe i ,palile. Here su zauzele selo Juriče i popalile dio zgrada te pokušale proboj prema Uzdolu što nisu uspjeli. Rasim Pilav je sa jedinicaom pokušao proboj prema Krančićima ali nije uspio. Istina je i da je povod izbijanja sukoba u samom gradu komandant Armije Muharem ,~abić tražio pomoć od Lapsunja, Luga, Varvare i Kovačeva polja i da su isti odbili, bila je spremna i jedinica iz Jablanice ali nije mogla proći kao i iz Konjica dokje iz jednog djela Konjičke općine stiglo pojačanje prema Herama.

Neuspjehu ove operacije doprinjelo je i bježanje isti dan jedinica sa Crnog Vrhra OS BIH Prozor koja je trebala biti kao izvidnica vodič za jedinice parahe koje su došle od pravca Boljkovca, predavanje jedinica na jevernom predgra~u grada prema Gmićima gdje je bio MB i . . . kao i odlaganje oružja od sela Lapsunj, Varvara, Kovačevo Polje, Borovna i Lug a najveći doprinos neuspjehu doprinio je jak otpor postrojbi HVO-a te nakon slamanja napadajak protuudar. 2

29. X. 1992.

*Iz Bugojna i G. vakufa topništvo HVO tuklo srpske položaje po zapovjedi generala Praljka od dan ranije.*⁸³

U Prozoru održan sastanak mješovite komisije čiji je stav bio da treba prekinuti sukobe i eskalaciju sukoba. Zaključeno je :

- 1. Prekid vatre bezuvjetno,*
- 2. Slobodne komunikacije,*
- 3. Izvjeshće za medije + povratak u Prozor*
- 4. Pismeno izvješće o zaustavljanju pomoći Jajcu*
- 5. Prijedlog na većoj razini-2 mješovile patrole za praćenje konvoja.*⁸⁴

⁸⁰ Dnevnik Željka Šiljega od 27. X. 1992.

⁸¹ U tijeku dana 28. X. Praljak je stigao u TO. U 17,30 dobivena je obavijest da Jajce samo šID nije palo. Javljeni je i da su naš konvoj na Rostovu zaustavili pripadnici A BiH. Dnevnik Željka Šiljega od 26. X. 1992.

⁸² Izvjeshće SIS-a HVO Prozor od 28. X. 1992. RJ2. 83

Dnevnik Željka Šiljega od 29. X. 1992.

⁸⁴ Dnevnik Željka Šiljega od 29. X. 1992. Isti je zapisao zadaće koje se izgleda odnose na HVO: **1. Osigurati prekid vatre, osim u slučaju napada na postrojbe HVO, 2. U Pro::oru omogućiti povrat kućama svima koji nisu naoružani, a naslace eskalac!je zadržati ti pritvoru, sačuvali svu dokumentaciju., 3. Omogućiti prolaz pomoći za Jajce i srednju Bosnu, 4. Pismeno izvješće krono(lo)ški o spriječavarlju protoka svih vrsta pomoći za srednju Bosnu i Jajce i dogaći u svezi sa blokadom**

30. X. 1992.
Uspostavljena linija sa VRS, Šuica-Kupres.⁸⁵

Zapovijed generala Praljka od 6. XI. 1992. :

I. Na prometnim pravcima.

Konjic-Jablanica, Jablanica-Prozor, Prozor-Gornji Vaku!, Gornji Vaku!Bugojno, Bugojno-Novni Travnik, Novi Travnik-Gornji Vaku/ i Jablanica-Mostar.

Formirati stalne mješovite punktove pripadnika Vojne policije HVO i pripadnika Armije BiH. Sastav patrola na punktovima određuje se na osnovu nacionalnog pariteta. Na pomenutim pravcima se ukidaju svi dosadašnji punktovi.

I/. Točan lokalitet punkteva zajednički će utvrditi predstavnici HVO i Armije BiH u roku od 48 sati u kojem roku punktevi moraju počefunkcionirati.

III. Transport naoružanja za potrebe vojnih postrojbi pratit će vojna policija HVO i pripadnici Armije BiH.

IV. U svim mjestima formirati mješovite zajedničke patrola za kontrolu kretanja i ponašanja pripadnika vojnih postrojbi.

V. U svim selima formirati seoske straže od ljudi van vojnih postrojbi i zadužiti ih sa potrebnim naoružanjem

VI. Svi građani dužni su predati naoružanje pripadnicima mješovitih patrola uz izdavanje uredne dokumentacije.

VI/. Sve oružje koje nije okrenuto prema bojišnici i sve druge vojne aktivnosti moraju prestati.

VIII. Zajedničke mješovite patrola u Prozoru i Novom Travniku obavezne su omogućiti siguran povratak osoba koje su napustile svoje domove kao i jamčiti za njihovu osobnu sigurnost.

IX Svim pripadnicima vojnih postrojbi najoštrije se zabranjuje nošenje dugog naoružanja van bojišnice. Armije BiH osigurati će 64

X Uprava vojne policije i zapovjedništva Armije BiH po nacionalnom (šezdesetčetiri) pripadnika vojne policije i vojnika paritetu za potrebe rada na području općine Prozor.

XI. Na području općine Prozor uvesti policijski sat od 18.00 sati do 06 sati, počev od 07. II. 1992. godine.

Rok za izvršenje svih zadaća je 48 sati o čemu mi je potrebno dostaviti ... " 86 pismena IZVješća.

Brojno stanje HVO OZ SZH od 8. XI. 1992.:

_ brigada "Eugen Kvaternik", oko 2090 ljudi, Armija
BiH - brigada od oko 3500-4000 ljudi. - brigada "Ante
Starčević", 1128 ljudi

komunikacija, 5. 2 kamiona MTS za Jajce su natovarena u Prozoru - osigurati prolaz-provjera, 6. Uvesti red u gradu Prozoru, 7. PROBLEM: 7. 1. "Kod" paketa nije dugo mijenjan, potrebno što prije zamijeniti, napraviti plan zamjene kodova. 7. 2. Iz Travnika prijetnje Bugojnu, napisati izvješće, a nijedan čovjek iz Bugojna "M" nije otišao za N. Travnik. 7. 3. HVO Bugojno ima položaje u gradu i svezi sa situacijom sa Muslimanima, problem povlačenja ljudi sa linije. može doći do eskalacije. 7.4 . .Jablanica; - ukopavanje u gradu, - PT prepreke /dalje nečitko zbog preslike koja nije uhvatila cijelu stranicu/o Šiljeg donosi i podatak da su Muslimani pri nekakvom glasovanju svi digli ruke za HB. tada je "Božo" lražio da se glasovanje ponovi i da svi koji budu glasovali za HB dobit će melak u čelo.

⁸⁵ Dnevnik Željka Šiljega od 30. X. 1992.

⁸⁶ Zapovijed generala Praljka, Broj: 01-2496/92 od 6. XI. 1992. svim postrojbama HVO i Armije BiH.

- + 50 ljudi u pukovnici "ABB",
- Armija BiH-2300 ljudi u tri bataljuna i jednom odred -
- brigada "Rama", oko 1500 ljudi,
- dužina crte oko 10 km,
- brigada "Herceg Stjepan" oko 2500 ljudi,
- Armija BiH oko 7000 ljudi,
- brigada "Petar Krešimir IV" oko 3500 ljudi,
- brigada "Kralj Tomislav" oko 3500 ljudi,
- pukovnija "Brune Bušića" oko 400 ljudi
- Posušje, oko 300 ljudi
- 2.bVP oko 500-550 ljudi.⁸⁷

11. XI. 1992.

Zapovjednik OZ i zapovjednici brigada-razrada plana napada na Kupres.⁸⁸

Malu Šuljagu (tt 1253) zauzeli su Srbi 15. studenog. Naš pokušaj vraćanja dan kasnije nije uspio, kao ni drugi 20. studenog. Srbi su dobro učvrstili tu važnu kotu, izveli su tenk na nju koji je odatle tukao po našim položajima i gradu. Zauzimanjem Male Šuljage Srbi su dobili u svoje ruke ključnu točku obrane Bugojna. Njen je značaj bio u prvom redu što se s nje može podržati napad iz Donjeg Vakufa.⁸⁹

Dnevno izvješće VOS od 17. XI.1992.:

Intenzivno granatiranje grada Bugojna i česti pokušaji pješačkog prodora se i dalje nastavljaju. U toku tih događaja brigade "Eugen Kvaternik" Bugojno, "Kralj Tomislav" Tomislavgrad i "P. Krešimir IV" Livno su krenule u aktivna obrambena djelovanja. El djelovanjem saznali smo da je neprijatelj izvukao većinu tenkova i oklopnih transportera iz rajona Livanjskog, Glamočkog i Kupreškog polja. Vjerojatno su odvedeni urajone napadnih djelovanja Travnička i Bugojna. Isti potez su učinili i kod napada na Jajce te oklop vratili nazad po osvajanju grada Jajca⁹⁰

Napad je počeo u jutro 25. studenog otvaranjem topničke vatre od Kupres i Donjeg Vakufa. Potom je uslijedio pješački napad na crte HVO-a iz pravca Male Šuljage na Crvene Glibove, a zatim i na Kuninu kosu i Risovac. Napad je podržan tenkovima. Na Kuninoj kosi osmotrili smo vod M 84.⁹¹ Mi smo napad spremno dočekali te čak pomjerili crtu u raj onu Risovca. Borbe su jenjale koncem studenog
2 bez pomaka crte.⁹

Izvješće pukovnika Andrića, generalu Praljku od 1. prosinca 1992.:

Zapovje~u o datoj mi zadaći da pre uzmem koordinaciju i zapovjedanje u svrhu zajedničkog zapovjedništva OS i HVO Bugojno i G. Vakuf dajem Vam izvješće na uvid te kao moguće usmjerenje u odlukama na višem nivou s obzirom da nadilazi moje kompetencije. Izdali ste mi i posebnu zapovjed o povlačenju snaga HVO Prozor i OS snaga G. Vakufna Makljen. Na osnovu svega izvje~ćujem Vas daje u Bugojnu

⁸⁷ Dnevnik Željka Šiljega.

⁸⁸ Dnevnik Željka Šiljega.

⁸⁹ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 465/92 od 22. XI. 1992. R/2. ⁹⁰

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 96/92 od 17. XI. 1992. RI. ⁹¹

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 467/92 od 25. XI. 1992. RI2.

⁹² Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 469/92 od 22. XI., 470/92 od 27. XI., 471/92 od 28. XI. i 475/92 od 2. XII. 1992. RI2.

ostvaren prvi stupanj koordinacije i zapovjedanja gdje se ne ignoriraju u praksi postignuti dogovori. Malo je teže doći do dogovora jer OS Bugojna dobivaju instrukcije iz Zenice koje se ne poklapaju sa dogovorom o zajedničkom zapovjedanju na meni zadatoj zoni odgovornosti.

Ocjenujem da je borbena spremnost jednih i drugih postrojbi na zadovoljavajućem stupnju ali nemaju takav nivo koji držim realnim za situaciju u kojoj se nalazi ovaj grad. Uveden je i policijski sat i zajedničke patrole vojne policije za koje postoji dobra volja za poštivanje istoga. Koordinacija u obrani pokazuje pozitivne pomake s tim da HVO Bugojno može u kraćem vremenskom periodu doći na nivo spremnosti za napadna djelovanja. OS Bugojno trebaju više poraditi na obrani, a za napadna djelovanja imaju manji broj spremnih boraca.

Postignut je dogovor o načinu i boljoj propusnosti konvoja i drugih vozila prema Bugojnu, Travniku, Zenici i Tuzli. Određeni problemi postoje u Prozoru s kojim ste Vi već upoznati.

Što se tiče vaše zapovjedi o razdvajanju suprostavljenih snaga HVO Prozor i OS G. Vakuf na Makljenu izvješćujem Vas da sam pismeno uponat od brigade "Rama" o njihovoj zapovjedi za povlačenjem postrojbi sa tog područja kao i datumom izvršenja te zapovjedi (15. 11. 1992.).

24.11. 92. sam se osobno uvjerio u istinitost zajedno sa zapovjednikom HVO G. Vakuf, dozapovjednikom brigade "rama" i zapovjednikom G. Vakuf g Fahrudinom Agićem. Nakon toga 25. 11. 92. izdao sam zapovjed OS G. Vakuf da povuku drugi bataljon iz sela Pridvorci, južne padine Crnog Vrh, padine Cipova i kote 1303. Nakon toga g Agić me izvještuje da je povukao svoje postrojbe sa navedenog područja. 28. 11.92. u 23,50 po izvještaju zapovjedništva brigade "Rama" iz pravca Kosara iznad sela Jurića otvorena je pješačka vatra koja je trajala 45 minuta. Kontinuirano se čuje sporadična pucnjava iz toga pravca, a posebno iz sela Here.

Po mojoj zapovjedi o zatvaranju ugostiteljskih objekata u 15 sati HVO G. Vakuf se pridržava zapovjedi dok OS G. Vakuf se ne želi pridržavati izdane zapovjedi jer g. Agić kaže da mu je nadređeno zapovjedništvo u Zenici i kada mu ono to zapovjedi da će to i izvršiti.

Zaključujem da g. Agić indirektno ne želi provesti dogovoreno.

Zbog svega navedenog vezano za odnose i izvršavanje zapovjedi u zadanoj zoni odgovornosti problemi koji nadilaze moje kompetencije zapovjednik OS G. Vakuf g. Fahrudin Agić koji svojim obećanjima potpisima iza kojih ne stoji i zaobilaženju istine ne daje nadu u bolje rješenje odnosa unutar G. Vakufu, a niti između G. Vakufa i Prozora. Navodim to pogotovu što je drugi bataljon OS G. Vakuf upotrebljen prema Prozoru, a koji bi mogao rješenjem takvih odnosa biti upotrebljen na liniji obrane Bugojna.

Suradnja sa brigadom "A. Starčevića" je korektna i osjeti se ozbiljnost u izvršavanju zadaća. Kvalitetu obrane nisam bio u stanju provjeriti jer nije došlo do ugrožavanja linije neprijateljskim pješastvom.⁹³

Dnevno izvješće VOS od 5. XII. 1992.:

Za rajon Bugojna karakteristično je da se učestalost napada smanjuje te se stabilizirala crta fronte. U prilog tome govori činjenica da je Bugojno zadnji put granatirano 02. 12. i to iz pravca Gornjeg Vakufu i tenkom sa M. Šuljage odakle je i povučen.⁹⁴

⁹³ Izvješće dj. 04-11/92 od 1. XII. 1992. Fascikl, pukovnik Miro Andrić/Izvješća. ⁹⁴ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 106/92 od 5. XII. 1992. R11.

Dnevno izvješće VOS od 6. XII. 1992.:

*Problemi sa Armijom BiH su na pomolu, njihove snage su se ukopale iznad hrvatskog naselja Košute u G. Vakufu. Na tom dijelu nalazi se i TV odašiljač a novoizgrađeni položaji ABiH okrenuti su ka hrvatskom naselju a napravljeni su rovovi, zemunice i prometnice.*⁹⁵

Izvješće pukovnika Andrića od 10. prosinca 1992., generalu Praljku:

Po Zapovijedi po izvršenju posebnog zadatka u Bugojnu i Gornjem Vakufu a u svrhu formiranja zajedničkog zapovjedništva HVO HZ HB i OS BiH podnosim slijedeće:

-IZVJEŠĆE-

Na prijedlog zapovjedi dj. broj: 02-1262/92 od 14. II. 1992. godine HVO druga Brigada u suglasnost Načelnika GS HVO Brigadira MILIVOJA PETKOVIĆA dana 15. II. 1992. godine otputovao sam u Bugojno te po usmenim smjernicama koje sam dobio, pristupio sam izvršenju zadatka.

Uspostavio sam kontakte sa Zapovjednicima HVO i OS BiH kako slijedi: -

Gospodin IVICA LUČIĆ, Zapovjednik HVO Bugojno

_ Gospodin ZRINKO TOKIĆ, Zapovjednik HVO Gornji Vakuf

_ Gospodin SENAD DAUTOVIĆ, Zapovjednik OS BiH Bugojno

_ Gospodin FAHRUDIN AGIĆ, Zapovjednik OS BiH Gornji Vakuf

Obilaskom položaja HVO i OS BIH utvrdio sam da isti nisu bili dovoljno utvrđeni, te sam od zapovjednika zatražio da se nedostaci uklone, a radilo se o izradi natkrivenih bunkera dobro utvrđenih sa puškarnicama, te izmještanje pojedinih bunkera na bolja mjesta u svrhu kvalitetnije obrane.

HVO Bugojno i HVO Gornji Vakuf odmah su pristupili poslu te po mom mišljenju napravili kvalitetne i dobro utvrđene linije obrane položaja na kojima se nalaze.

OS BiH bugojna pokazuje interes za suradnju i rade na utvrđivanju položaja.

Odnos sa zapovjednikom Go. podinomu Senadom Dautovićem wpostavljen i spreman je na suradnju i dogovor, te poštuje dogovoreno.

Mislim da su njegove ovlasti ograničene te za svaki dogovor mora voditi razgovore u Bugojnu i nadređenom mu Zapovjedništvu.

Linije obrane nisu dobro utvrđene, svakodnevnim pritiscima da izvrše dogovoreno osjeća se kvalitetniji pomak u svrhu utvrđivanja linije te i same obrane.

OS BiH Gornji Vakuf zapovjednik Gospodin FAHRUDIN AGIĆ ne pokazuje interes za suradnju te na svaki dogovor i zapovjed, traži način kako da ne izvrši dogovoreno. Uz sve poteškoće ipak je izdvojen jedan dio ljudstva koji drži položaje skupa sa pripadnicima HVO-a. I dalje stoji konstatacija iz Izvješća od 01. 12. 1992. godine, da se na Go. podina Agića preko njegovih nadređenih mora izvršiti pritisak da pokaže volju za suradnju te da se pridržava postignutih dogovora⁹⁶

Povod je bila "priča" koja je počela kružiti među Muslimanima da će ih naše snage napasti između 18. i 23. studenog. Učinak se odmah primjetio. Nadzorna točka na ulazu gradić je pojačana, ophodnje na relaciju Bojska-Grnica-Bistrica su učestale, kao i kretanje pripadnika Armije kroz grad s dugim cijevima.⁹⁷

⁹⁵ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 479/92 od 6. XII. 1992. R/2.

⁹⁶ Izvješće od 10. XII. 1992. Fascikl, pukovnik Miro Andrić/Izvješća.

⁹⁷ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 487/92 od 14. XII. 1992. R/2.

Dne 15. prosinca ABiH je pokušala spriječiti prolazak jedne naše postrojbe kroz selo Bisticu, sve u kontekstu "pričice" čiji izvor nismo uspjevali otkriti⁹⁸ Ne može se reći da su Muslimani nastojali da snize temperaturu. Lokalni list "Behar Press",⁹⁹ izrazitom protuhrvatskom orijentacijom konstantno je dolijevao vatru, tvrdnjama daje HVO fašistička organizacija ista kao i četnička. 10

17. XII. 1992.

Jablanica: - napeta situacija

_ naša VP uzela zgradu nasilno i stavila H zastavu

_ pun grad vojske, niko neće za SA, a Alija traži oružje i ljude

- M u JA. ne žele HZ-HB,

_ Piske upoznat sa situacijom, stalno se nalazi u jablanici _

Simulirati pokrete kroz .lab/anicu, sa I BOV_om.¹⁰¹

23. XII. 1992.

Sastanak delegacija HVO i VRS u Čelebiću.¹⁰²

Petog siječnja 1993. (što se desilo u Uskopiju). Početkom siječnja ABiH je razmjestila dio pripadnika ABiH iz Jajca na uskopaljskom području u selima Voljevac, Voljice i naselju Odvode. Iz Bugojna je 6. siječnja prebačena prema Uskopiju skupina vojnika ABiH, a u samom gradu je zamjetno nošenje dugih cijevi od muslimana, što dan ranije nije bio slučaj.¹⁰³

Obavijest Odjela unutarnjih poslova HVO od 9. I. 1993. predsjedniku HZ

H-B:

Izvor (Zl.) iz G. Vakufa nam je prenio da se u Voljicama-Gornji Vakuf (pod Radušom) priprema škola za prihvrat oko 300 vojnika Armije BiH Na području G. Vakufa po ocjeni izvora, situacija je jako složena, a pojavljuju se i određeni incidenti (paljenja zastava, provokacije, osporavanje prelaska iz ulice u ulicu i slično), što dovodi do daljeg zaoštavanja odnosa na teritoriji ove općine i 'iire.¹⁰⁴

Dnevno izvješće VOS-a od 10. siječnja 1993.:

Rajon Gornjeg Vakufa: opća situacija odnosa HVO i pripadnika A BiH u G. Vakušu. To potkrepljujem činjenicom da iz zapovjedni/dva 3. Zeničkog korpusa postrojbe A. BiH u G. Vakufu stalno dobivaju zapovjedi o podizanju tenzija, izravnjavanju odnosa snaga sa HVO i samoinicijativnom zaustavljanju kolona vozila, prometa i kontroliranju punktova oružanim patrolama.

305. brigada iz Jajca Ik-dant Halid Delić-hivši kap. 1 klase! napustila je prostorije gdje je smješten HDZ G. Vak./!{a. Očekujem njihov premještaj na "povoljniju poziciju" gdje hi mogli pripremati svoje planove i hiti neometani od organa HDZ i postrojbi HVO. ¹⁰⁵

Dnevno izvješće VOS-a od 11. siječnja 1993.;

⁹⁸ Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 488/92 od 15. XII. 1992. Rf2.

⁹⁹ Generale, pitajte Andrića, možda ima neki broj. Kod njega ima ljudi iz Uskopija. 100

Obavještajno izvješće VOS SZ Hercegovina br. 497/92 od 22. XII. 1992. Rf2. 101

Dnevnik Željka Šiljega.

102 Dnevnik Željka Šiljega.

¹⁰³ Dnevno izvješće VOS GS HVO br. 133/93 od 6.1. 1993. Rf3. 10'Informacija

Odjela unutarnjih poslova, Broj: 03-1-228/93 od 9. I. 1993. R/6. 105 Obavještajno

izvješće VOS GS HVO br. 137/93 od 10. I. 1993. Rf3.

Zbog zategnutih odnosa HVO i A BiH prisutno je iseljavanje Hrvata iz sela .Jagnjida i Voljica u Vaganjac. U me~uvremenu je u rajonu izme~u .Jagnjida i Vaganjca došlo do nasumičnog otvaranja vatre. Glavni krivci sa obje strane su privedeni u cilju istrage.

Pripadnici A. BiH su dali zapovjed za punu borbenu gotovost.¹⁰⁶

Dnevno izvješće VOS-a od 12. siječnja 1993.:

Bugojno-.borbenih djelovanja srpske vojske nema. Tenzije HVO i ABiH se produljuju. Prenose se negativne tendencije iz G. Vakufa. Tome u prilog govori i podatak daje us. Bojskoj izme~u G. Vakufa i Bugojna u .~koli dovedeno i smješteno oko 300 vojaka iz Zenice.

Gornji Vakuf, u samom gradu pripadnici A BiH izra~uju utvrde i zaklone. Na terenu dolazi do susreta izvi~ačkih patrola. Ta pojava je najčešća urajonu Kute-Kro.~njata- Tičevo.

Procijenjujem da bi predio s. Rajaca moglo biti eventualno krizno žarWe jer su pripadnici A BiH najprije proturili glasine da se Hrvati iz njega iseljavaju, a zatim su boravak na.ših postrojbi u selu ocijenili kao ukopavanje i postavljanje linije prema njIma.¹⁰⁷

Dnevno izvješće VOS-a od 13. I. 1993.;

Rajon G. Vakufaje postao veliko krizno žarWe, a najsvježiji podaci govore i o izbijanju žestokih sukoba izme~u postrojbi HVO i ABiH

U tom cilju načelnik Glavnog .štaba srpske vojske u Drvaru gen. Milanović zapovjeda Viti Grujiću¹⁰⁸ da otvori topničku i minobacačku vatru naizmjenično po hrvatskim i muslimanskim selima kako bi mislili da tuku jedni druge. Cijenim da bi sa ovim trebalo upoznati i muslimanski i na.š IPD.Bojeva djelovanja se nastavljaju. U obračunima je poginuo i jedan pripadnik UNPROFOR-a. pripadnik Engleskog bataljuna .... Putem El saznao sam da su pr~adnici A BiH u Raduši i Skrtima dobili zapovjed da se povuku u muslimanska sela. ¹⁰

Izvanredno izvješće VOS od 13. I. 1993.:

U jutarnjim satima dogovorena je i izvršena razmjena zarobljenika ... Nije postignut dogovor o povlačenju postrojbi s položaja, te su muslimani poslali na odmor jedan dio vojske, a drugo dio je dobio zadatak da se ukopava i pripremi grad za obranu. postrojbe iz Voljevca dobile su zadatak da se povežu s desnim sw.jedom Uzričje. Tojo.š nisu uradili. Općenito situacija je takva da svakog momenta može doći do totalnog sukoba. Muslimanske snage su blokirale komunikaciju Bugojno-G. Vakuf u mjestima Dražev i Duratbegov Dolac. Muslimanske postrojbe iz Grnice zarobile su pet vojnika iz postrojbe "Ludvig Pavlović" na Rajcima, gdje se vode žestoke borbe.

Muslimanske snage iz Voljica-Osridak s MB 82 mm tuku naselje Trnovaču, tako~er iz Voljevcaje upućena postrojba od 30 ljudi da bi presretala postrojbe HVO na relaciji Makljen G. Vakuf Ulaz u grad je potpuno blokiran i mora se očistiti naselje Uzričje da bi s eoslobodo ulaz u grad. Postrojbe iz V oljica dobile su zapovjed da iz Osridka tuku Podove i budu spremne za pjački napadaj.

Iz grada napadaju pješački Grebine i Zvizde. U sredWu grada uporišta muslimanskih snaga snaga su: Dom kulture, Gradska kavana, Hotel Raduša,

¹⁰⁶ Obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 138/93 od 12. I. 1993. Rf3. ¹⁰⁷

Obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 139/93 od 12. I. 1993. Rf3.

¹⁰⁸ Pukovnik Vitomir Grujić, tada zapovjednik 7. motorizirane brigade VRS, stacionirane na Kupresu. ¹¹¹⁹

Obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 140/93 od 8. I. 1993. Rf3.

Gradina, Vatrogasni dom, zgrada KB 1 i KB], rajon gornje džamije, "mašinski" park i relej. Muslimanske snage na Rajeima dobile su pojačanje iz pravca N. Travnika s oznakama žira. Minobacač imaju iznad Duratbegova doca. Od 15,15 h počeli su žestoko granatiranje grada i okolice.

Koncentracija snaga: Vakuf oko 1000 ljudi, Voljevac oko 900, Grnica oko 500. Postrojbe su razmještene u naseljima u kojima pretežno žive muslimani i to: Dražev dolac, Duratbegov dolac, Hrasnica, Lužani, Bojska, Grnica i Bistrica (oko 70 ljudi). Na Crnom vrhu njihove snage se nalaze kod Milanovića doca pa do Opale. Muslimanske snage iz Bugojna koje graniče s vakufom prema Humcu su jačine bataljuna i imaju pravce za dolazak u Bojsku i Grnicu. Komunikacija N. Travnik-G. Vakuf je blokirana u P. Luci-Hrvati i u Bistrici, muslimani, ali muslimani imaju slobodnu komunikaciju preko Radovana.]]O

Dnevno izvješće VOS od 14.1. 1993.:

Zbog djelovanja u G. Vakufu situacija u Bugojnu je znatno napetija nego prethodnih dana. U gradu je primjećeno kretanje većeg broja pripadnika A.BiH sa oružjem.¹¹¹

Dnevno izvješće VOS od 15. I. 1993.:

U školu u Vučipolju, gdje su smjeliteni vojnici ABiH dovezeno je streljivo i mine za minobacač. U samom gradu Bugojnu napetost je i dalje velika iako ima zna kva smIriivanja.¹¹²

Dnevno izvješće VOS od 17. 1.1993.:

Muslimanske snage se pregrupira ju i u sukob uvode svježe snage iz pravca Bugojna, N Travniku u Omicu a zatim i u Bistricu.

U tim pokretima naše snage su zarobile 2 pripadnika A. BiH Kod Dur. DOeG uz komunikaciju nalaze se 2 leša vojnika HVO, U rajonu Duša snage A. BiH drže interventni vod od 25 ljudi za i;pomoć postrojbama u Dur. Docu i Hrasnici .... Masakriranog vojnika HVO ubio je Mirso Hajrić iz Bojske. Do sada su naše snage imale gubitaka kako slijedi: 12 mrtvih, 25 ranjenih od čega 20 lak5e a 5 teže te 2 nestala lu rajonu kod Ždrimaca/.

O srpskom pogledu na naše borbe s ABiH u Uskopiju najbolje govori uhvaćena zapovjed iz štaba 2. krajiškog korpusa, zapovjedništvu 7. motorizirane brigade u Kupresu: "Onim komšijama dajete ravnomjerno tokom noći porciju konzervi jednako jednima i drugima, svakom isto da se ne ljute. A kad pro~e gozba uživajte, samo noću i jednakog obima. Znaš to su oni što do~u i ravno kad povuče,5 liniju od mene preko vas .. Da li je isto kao i neku večer, pukovniku Grujiću su rekli dajeste i da treba svakam isto slati naizmjenično, a zna se svrha.]¹³

Na svu sreću narednih je dana "mala srpska taktika" splasnula zbog Maslenice. Pojačavanje crte u zoni nadležnosti operativne zone S/Z Hercegovina (prema Livnu, prvenstveno I, dobilo je na pripritetu, iako su i dalje nastavili s topničkim zabavama na naš i Armij in račun. I]

¹¹⁰ Izvanredno saznajno izvješće VOS GS HVO, Ur.br. 03-147/93 od 13. I. 1993. Rf3. 111

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 141/93 od 14. I. 1993. RI3.

¹¹² Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 142/93 od 15. I. 1993. Rf3.

¹¹³ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 144/93 od 17. I. 1993. Rf3. U dnevnom izvješću VOS GS br. 142/93 od 15. I. 1993., spominje se detaljno izvješće str. pov. br. 03-149/93 o borbama u Uskopiju.

To izvješće nemamo.

¹¹⁴ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 151/93 od 24. I. 1993. R/3.

Dnevno izvješće VOS od 19. 1. 1993.:

Prethodni sukobi uvjetovali su kulminaciju sukoba u šire razmjere, jer su se pješadijske borbe izrodile i u topničke.

Snage A. BiH koncentrirane su urajonima: Voljevac, Borova Ravan, Pridvorci, Grnica, Voljice, Osredak i Duratbegov Dolac. Cilj im je bio povezivanje svojih snaga koje su se nalazile unutar naselja sa većinskim muslimanskim stanovništvom i kontrola svih komunikacija. A. BiH je u sukob uvodila nove snage i to iz rajona .lablanice preko sela Here, a iz Zenice i Travnika preko s. Bojska.

Zbog izrazite nadmoć! u ljudstvu i pješadžkom naoružanju naše snage bile su prisiljene upotrijebiti topništvo. nakon šestosatnih borbi ratobornih pripadnika A. BiH su prisiljeni da miruju, a velike grupe na predaju pod izgovorom da su "zavedeni".

Trenutno, pješadijske borbe jenjavaju, stanje se smiruje. postrojbe HVO većinu sukobom zahvaćenih područja drže pod kontrolom. IPodovi, Duratbegov Dolac, Dražev Dolac, Galdico, G. Hrasnica, D. Hrasnica, Pajić Polje, Rajci, Bistrica. Krupa i Ždrimcil Snage A. BiH se izvlače prema Vrsama, a trenutno njihovih snaga ima još u dijelu sela preko potoka. Moral u postrojbama A. BiH je sve slabiji i ima sve više slučajeva predaje ljudstva i tehnike. U zadnjim borbama naše snage su imale još tri poginula čija imena imamo.

U samom gradu prisutna je velika panika muslimanskih bojovnika i primjetno je bježanje prema rajonu koji su pogodniji za izvlačenje. Organizacija i zapovjedanje u redovima pripadnika A. BiH je u fazi raspadanja, veze su pokidane. apojedine utvrde IUzriče i Duša! u okruženju. Cijenim da će u toku današnjeg dana i noćas preostale snage A. BiH pokušati izvlačenje prema sjeveru. Na njihovom putu bi se moglo naći naše selo Milići.

Zaključak je to da je glavnina snaga A. BiH razbijena i da se ne može suprostaviti našim snagama, ali pretpostavljam da će i organizatori i izvr. ioci ovih sukoba pokušati iscenirati iste u drugim mjestima u prvom redu N Travnik i Bugojno. S'u. Wna svega je to da iz ovog debelu korist izvlače Srhi. a cilj im je uzimanje teritorija bez borhe Iprimjer: dio zavidovičkog bojL'ita/.¹¹⁵

Dnevno izvješće VOS od 19.1. 1993.:

Stanje u gradu vrlo je napeto. Dio postrojbi A.BiH ultimativno prijeti napu. itanjem položaja i odlaskom u G. Vakuf Cijenim da je zbog poljuljanog morala na linijama koje drže muslimanske postrojbe poljuljana čvrstina ohrane Bugojna. ¹¹⁶

Osim namjera Armije da iz srednje Bosne pojača snage u Uskoplju, na području SZ Hercegovina njihove su snage bile znatno konkretnije. Iz Bugojna se je prijetilo izvlačenjem dijela snaga s crte prema Donjem Vakufu i upućivanje u Uskoplje. Snage A.BiH iz prozorske općine prestrojene su na rubnim dJelovima općine, /Here, Kute i Šćipe/, te minirale cestu Uskoplje-Prozor kod Lužana. ¹¹

Izvod iz zapovijedi 4. korpusa A.BiH od 24. 1. 1993. brigadi "Neretvica" :

Na osnovu razvoja borbene situacije a u cilju osiguravanja zone odgovornosti našeg Korpusa kao i pružanja pomoć! 317. brdskoj hrigadi 3. Korpusa koja vodi horhe sa snagama HVO u G. Vakufu.

¹¹⁵ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 146/93 od 19. I. 1993. Rf3. ¹¹⁶

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 146/93 od 19.1. 1993. Rf3. ¹¹⁷

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 149/93 od 22. I. 1993. R/3.

NARE~UJEM

1. Prihvatiti jedinicu DIO 004 u svoj formacijski sastav i pod vašu komandu.
2. Po dolasku te jedinice u vaš sastav zajedno sa njom formirajte bataljon (250 ljudi) ojačajte ga vMB 82 mm i ostalom tehnikom koju posjedujete DIO 004 i **HITNO** ga uputite u rajon sela Here-Šćipe i Kute.
3. Po dolasku u naznačeni rejon sa bataljonom izvršite posjedanje pomenutih rejona u cilju ojačavanja prozorskog bataljona.
7. Uputiti izviJačke grupe u cilju preciznog izvo~enja pravaca koji izvode na objekat "Makljen" gdje u sadejstvu sa mjesnim jedinicama izvidjeti karakteristike zemljišta, kapacitete pravac, raspored, sastav i jačinu snaga HVO na tim pravcima kao i na samom objektu Makljen.
8. Nakon detaljnog izviJanja, procjene i odluke izdati precizne zadatke jedinicama radi izvršenja aktivnih dejstava sa ciljem nano.5enja gubitaka neprijatelju, preuzimanja borbene tehnike i zauzimanja objekta "Makljen" radi spriječavanja dovo~enja svježih snaga iz zapadne hercegovine na G. Vakuf Prijevoj "Makljen" držati, utvrditi se na sitom i po mogućnosti ispoljiti aktivna dejstva sa ciljem ulaska naših snaga u Prozor.
  - I/. Ova naredba stupa na snagu odmah i ima se izvrWi .Ito prije zašto mi je odgovoran k-dant brigade "Neretvica".118

Izvjeste pukovnika Andrića od 27. siječnja 1992., Predstojniku odjela obrane HZ H-B u svezi doga~anja u Uskopiju od 13. do 22. siječnja 1992.:

Po usmenoj zapovjedi predstojnika odjela obrane HZ HB gosp. Brune Stojića dana 12. 01. 1993. otišao sam na izvr.5enje zadatka u prozor, sa ciljem smirivanja stanja na području općine Gornji Vakuf

Na izvr.5enje zadatka poveo sam slijedeće dužnosnike sa ciljem da mi budu od pomoći svatko iz dome na svoje službe:

1. Tomislav Mihalj-inžinjerija Mostar
2. Ivan Zlatić-nač. teh. sl. 2. Brigade HVO
3. Blaž Andrić-a~utant GS HVO HZ HB
4. Branko Kožul-vozač, osiguranje GS HVO HZ HB 5.
- Zoran Zovko-osiguranje 2. Brigada HVO.

Dolaskom u Prozor u ranim jutarnjim satima 13. 01. susreo sam se sa puk. ,~iljegom, zapovjednikom Operativne zone SZ Hercegovina i njegovim članovima zapovjedništva.

Informirao sam se o stanju na terenu, te stekao uvid da je situacija vrlo složena i napeta te da je mogućnost izbijanja većeg sukoba izme~u OS BiH i HVO-a vrlo velika.

Po uputama koje sam dobio da se sukob mora rijediti mirnim putem i pregovorima, kontaktirali smo UN zaštitne snage te dogovorili sastanak sa predstavnicima OS BiH u logoru UN zaštitne snage u Gornjem Vaklfu.

Dolaskom u G. Vakuftransporterima UN-a saznali smo daje u me~uvremenu poginuo jedan vojnik UN-a snajperskim hicem u glavu.

Sam taj podatak i stanje na terenu dosta su otežali pregovore tako da su pregovori otpočeli u vrlo mučnom okruženju.

Članovi pregovaračkih grupa su bili:

UN zaštitne snage:

1. major Jones-glavni zap. UN-a G. Vakuf

2. gosp. Robert Stewart-glavni zap. UN-a Vitez
HVO HZ HB
1. puk. Miro Andrić-GS HVO HZ HB
2. puk. Željko Čičić zap. OZ SZ Hercegovina
3. gosp. Zrinko Tokić zap. HVO G. Vakuf OS
BiH
3. gosp. Fahrudin Agić-zap. OS BiH G. Vakuf
4. gosp. Selmo Cikotić-pom. nač. 3. Korp. OS BiH 3.
gosp. Demo Merdan-3. Korpus OS BiH
- prevoditeljica g-ica. Belma živjela dugo u SAD inače muslimanskog podrijetla.
Na uvodnu riječ gospode iz UN-a da treba smiriti tenzije, a i vrlo oštrog stava
zbog pogibije njihovog vojnika otpočelo je pregovaranje.
- Ispred HVO-a predstavnicima UN-a izrazili smo sućut i žaljenje te smo
predložili da se oformi mjdovita komisija, izvr.-i očevid i ispitaju okolnosti pod kojimaje
došlo do pogibije njihovog vojnika.
- Gospoda iz OS BiH nas su optuživali za sukob, te govorili da ima mnogo razloga
zbog kojih je došlo do sukoba, me-utim neke prave i konkretne razloge nisu predočili.
- Cijelo vrijeme pregovaranja držali smo stav da sukob treba riješiti mirnim putem,
iako su i u vrijeme pregovaranja djelovali snajperisti OS BIH te ginuli civili i vojnici
HVO-a. Poslije višesatnog pregovaranja donešen je zaključak da se izvrši sljedeće:
1. Izvršiti obostrani trenutni prekid topničkog djelovanja.
  2. Obostrano prekinuti opješačku vatru, te vratiti jedinice u svoje zone
odgovornosti.
  3. Razdvojiti postrojbe te otvoriti koridor za izvlačenje ranjenika pravcem
Bugojno, G. Vakuf, Prozor, Split.
  4. Formirati mjdovite policijske punktove sa po dva predstavnika HVO i OS
- BiH
5. Oformiti mješovitu komisiju za ispitivanje uzroka sukoba te razdvajanja snaga
od ljudi iz Bugojna u kojoj će biti predstavnici HVO-a i OS BIH
  6. Uspostaviti direktnu žičanu vezu sa UN-om obostrano snage HVO-a i OS
- BiH
- Po postignutom dogovoru sa naše strane pristupilo se provedbi dogovorenog.
Od strane OS BiH bilo je verbalnog prihvatanja dogovorenog, a u suštini radili su na
intenzivnom dovo-enju novih snaga iz srednje Bosne, te jačanju svojih položaja na svim
dominantnim kotama u okolici G. Vakufa. Moram napomenuti da su u zadnja tri mjeseca
OS BiH intenzivno radili na izradi bunkera i rovova koji su bili okrenuti prema
Hrvatskim selima i položajima HVO-a.
- Cijeli period vremena od 13. 01. do 17. 01. 1993. sastajali smo se u logoru UN-a
te apelirali na OS BiH da prekinu takvo ponašanje te da poštuju dogovoreno kako bi se
ipak iznašlo mirno rješenje sukoba.
16. i 17. 01. ponovno smo apelirali na OS BiH da prestanu sa snajperskim
djelovanjem te jačanju svojih položaja uz obrazloženje da nam svaki dan od snajperista
ginu 3-4 čovjeka vojnika i civila te više ranjenih i da se takvo stanje ne može tolerirati.
OS BiH na sve naše apele ostale su nijeme i odgovarali su da oni ne pucaju, a nama su
cijelo vrijeme ranjavani i ginuli ljudi od snajpera MB-a i BST-a.
18. 01. 1993. po višoj zapovjedi odlučeno je da se silom izvr.-i pritisak na OS BiH
te da ih se prisili da poštuju dogovoreno, a istovremeno zauzimanjem Uzričja

otvorila bi se komunikacija prema G. VakuJu. Dva sata prije početka akcije izvjestili smo zaštitne snage UN-a da se sklone na sigurno jer ćemo topnički djelovati po položajima OS BiH

U dva dana vrlo teških borbi izvršeno je okruženje i zauzimanje sela Ždrimci i Uzričje, a isto tako i TV repetitora iznad G. VakuJa. Borbe su bile vrlo teške jer su OS BiH bile dobro ukopane i u zauzimanju istih položaja imali smo četiri poginula borca i 12 ranjenih.

U međuvremenu OS BiH topništvom i pješadijom napadali su Pajić Polje tako da smo morali poslati pojačanje te probati kontraudarom zauzeti vrlo jako uporište Durathegov Dolac.

Po zauzetim novim položajima izvršili smo prekid svih djelovanja te tražili od OS BiH da poštuju prekid vatre i ranije dogovore. OS BiH pristale su na pregovore te su izriekom tražile da pregovorima hudemo nazočni puk. Šiljeg i Ja. Dok se dogovaralo o pregovorima primjećeno je pregrupiranje OS BiH te sam osjetio da žele nas iz zapovjedništva blokirati pregovorima, a da oni nastave sa svojim planovima. Odlučio sam da na pregovore ide sam puk. Šiljeg i da po svom izboru odredi drugog člana. Sa novim uputama za pregovore vezano za odluku vlade HZ HB o prelasku OS BiH u postrojbe HVO-a ili o njenom napuštanju Hrvatskih provincija, ušlo se u dalje pregovore.

20. i 21. 01. 1993. nismo vršili nikakva djelovanja nego smo samo odgovarali na provokacije i djelovanje snajperista.

22. 01. 1993. zbog otežanog komuniciranja sa G. Vakufom i stalnog djelovanja snajperista MB-a i BST-a odlučili smo zauzeti sve dominantne kote u okolici G. VakuJa koje su držale OS BiH što smo i uradili nakon jednodnevne teške borbe. Akcijom je bilo planirano zauzimanje dominantnih kota, a ne ulaziti u grad niti ga nikako dirati, što su sve postrojbe koje su učestvovalе u akciji i poštivale.

U kasnim večernjim satima po dolasku sa sastanka održanom u Prozoru na zapovjedničkom mjesto Pidriš u 23,15 nesretno sam ranjen metkom te sam odvežen u ratnu holnicu "Rama" gdje se nalazim diktirajući ovo izvješće.

Svim poginulim borcima odajem dužno priznanje, a ranjenima priznanje za nesebičnost u borbi i hrabrost u hridu Domovine za njihov oporavak.

Zbog vrlo angažiranog profesionalnog rada iskazanoj hrabrosti pohvaljujem:

Interventnu postrojbu pod zapovjedništvom .. Tute ..

Vojnu policiju pod zapovjedništvom Mije Jurića

Vod za pos. namjene pod zapovjed. pokojnog hojnika Jure Šmita

Tenkiste iz Prozora i Tomislav Grada

Zahvaljujem na pomoći brigadiru Mići Lasiću iz OZ BiH sa diverzantima 2.

Brigade i oružima i ljudima iz PZO iz njegove zone koji su nesebično učestvovali u akciji.

Rumboci : 27. 01. 1993¹¹⁹

Dnevno izvješće VOS od 24.1. 1993.:

Mi smo 23. siječnja zauzeli važne kote: Krč, Malo Seoce i uzvišenja na jugoistočnom ulazu u grad. S tim uspjehom, kao i nadzorom ceste Vrse-Uskoplje, stavili grad pod naš nadzor. Armija je bila razbijena i demoralizirana. Pred nama je bio problem ulaska u grad, zbog snajperista koji su nam mogli povećati i onako velike

¹¹⁹ Izvješće od 27. I. 1993. Fascikl, pukovnik Miro Andrić/Izvješća.

žrtve. U pregovorima s generalom Morillonom nudili smo im da se povuku iz garda, na što nisu pristali, jer da za to nemaju ovlasti. 120

Nakon dogovora (KADA) Armija je i dalje nastavila s pojačavanjem postrojba u Uskopiju od Zenice i Travnika. Po našim procjenama radilo se je već o 3000 boraca, znači kompletna brigada. Uspjeli su nam probiti crtu obrane u Bistrici, a u raj onu Duratbegova Doca imali smo gubitaka. Njihova prestrojavanja pokazavala su da nisu zabrinuti za mogućnost da izgube dio područja prema VRS, slabljenjem crte i pojačavanjem snaga u Uskopiju. No, to je i nama bio pokazatelj da su borbe bile dio plana da se sruši HVO u srednjoj Bosni. Što se tiče UNPROFOR-a, on se je potpuno stavio na stranu muslimana, U vozilima su prevozili novinare i časnike Armije, a imali smo dovoljno indicija da sumnjamo i u prevaženje streljiva i MTS-a za Armiju u Uskoplju. 11

Dnevno izvješće VOS od 24. I. 1993.:

Iz rajona Zanesovića je otišla veća postrojba pripadnika A. BiH u s. Bojk.~u. Sa sobom su vozili veće količine MTS, a cilj im je uvući s eu sukob u G. Vakufu. U rajonu Kardža pravcem stare pruge do Berića gaja, muslimanske postrojbe vrše patrole jačiine 3-5 ljudi svakih sat i pol. Već prisutne tenzije još više elektriziraju muslimanska sredstva priopćavanja i medija /Radio Bugojno, TV Bugojno, Radio BiH itd./.¹²²

Napokon je 25. siječnja postignut dogovor, pa se je stanje počelo polako stišavati. Dogovoreno je da sve postrojbe sa strane napuste Uskopije. Postavljeni su mješoviti punktovi na južnu ulaz u grad, u centru grada i kod sela Gračanica i Bistrica.¹²³ Da se stanje neće brzo smiriti, pokazao je sukob u Busovači koji je izbio odmah nakon zatišja u Uskoplju. Nije došlo do povlačenja Armije iz Uskoplja. 124

Mi smo 28. siječnja mogli sa zadovoljstvom konstatirati da plan Armije u Uskoplju nije uspio. Stanje se je smirilo, ali se je pogoršalo u drugim sredinama. No, njihov "pokušaj" u Uskopiju otkrio je njihove namjere u srednjoj Bosni. *Ispitivanjem zarobljenika dofti smo do slijedećih saznanja:*

Planovi napada A. BiH na HVO su odavno planirani i razra~ivani i to po sistemu:

- _ mobilizirali sve ra;,položivo ljudstvo*
- _ izvoditi obuku sa svim ljudstvom bez obzira na opremu i naoružanje*
- _ ukopati položaje iznad svih naseljenih mjesta*
- _ sve pripadnike muslimanskih snaga ustrojiti u brigade ili prostorne formacije.¹²⁵*

Dnevno izvješće VOS od 10. veljače 1993.:

Jedan od bitnih faktora koji odlučuje o sukobima ili miru u Bugojnu bit će naša sposobnost da se obranimo. To govorim iz razogajer postrojbe A. BiH djeluju agresivnije, organiziran ije, brojnije su i bolje pripremljene sa točno isplaniranim

¹²⁰ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 151/93 od 24. I. 1993. Rf3. 121

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 152/93 od 25. I. 1993. R/3. 122

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 151/93 od 24. I. 1993. Rf3. 10;

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 153/93 od 26. I. 1993. Rf3. 124

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 154/93 od 27. I. 1993. R/3. 125

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 155/93 od 28. I. 1993. Rf3.

akcijama. Održan je sastanak zapovjedništva br. Bugojno i predstavnika A. BiH sa zaključcima:

1. Kreću u rad mješovite komisije s apo 2 časnika iz HVO i A. BiH
2. Komisije će ohići sva naselja te narediti zatrpavanje rovova koji nisu okrenuti ka četnicima.
3. Da se povuče sva vojska iz svih naselja kojaje došla sa strane.
4. Da se uklone punktovi.
5. Zadatak svih časnika je da utječu na pripadnike postrojbi da se zbliže za
b h i' k 126
or u pro iv cetm a.

Dnevno izvješće VOS od 12. 11.1993.:

Prateći zbivanja iz dana u dan muslimanske postrojbe svaki dan zauzimaju po neku povoljnu poziciju odakle mogu djelovati po na\im položajima, ohjektima i komunikacijama. Isto tako poznato nam je da dovoze nova sredstva i dalekometna topnička oru~a. Mišljenja sam da da naše snage ne hi smjele dopustiti da se neprijateljski raspoložene muslimanske postrojbe pomjeraju naprijed sa sada\njih položaja i da se ukopavaju na novim mjestima. Cijenim da je brojčana premoć pripadnika A. BiH glavni adut da ne uvažavaju dogovore i mirotvorna nastojanja političkog i vojnog vrha HZ H-B kao i europskih i svjetskih institucija.¹²⁷

Dnevno izvješće VOS od 13. II. 1993.:

Rajon Livna

U toku dana neprijatelj je borbeno djelovao sa svojih poznatih uporišta po na\im položajima na Korićini ....

Rajon G. Vakufa

U večernjim satima neprijatelj je izvodio pješacke napade iz Dur. Doca prema Osojnici, te iz pravca strojnog parka "Bratstva" prema Grebinama. Pješacki napadi izvo~eni su uz vatrenu podršku topništva i teškog pješackog oružje. 128

Dnevno izvješće VOS od 14. II. 1993.:

Rajon Livna

Urajonima Korićine i Cincara bilo je bid neprijatelja ....

Rajon Bugojna

Zajedničke komisije rade na terenu, utvr~uju činjenično stanje o razmješčaju postrojbi i zatrpavaju bunkere koji nisu iskopani u svrju obrane od četnika.

U selu Vrbanja na punktu koji drže pripadnici A. BiH do\io je do incidenta koji su izgleda izazvali pripadnici postrojbe "Bruno Bušić".

Pored ostalog poznato mi je i to da je iz Bugojna izdata zapovjed da se hapse Muslimani koji navodno rade za HVO. U prilog tome govori hapšenje Zijada Karadže zvanog "Žika" u s. Bistrici. 129

Dnevno izvješće VOS od IS. II. 1993.:

Armija BiH

Na putu¹³⁰ u Zanesovićima, koji je trebao biti ukinut, provodi se strožija kontrola nego ranije, o čemu je izvje\ćena komisija, koja je ovih dana obilazila teren.]31

¹²⁶ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 168/93 od 10. II. 1993. Rf3. 127

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 170/93 od 12.11. 1993. R/3. 128

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 171/93 od 13. II. 1993. Rf3. 129

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 172/93 od 14.11. 1993. R/3.

Dnevno izvješće VOS od 16.11. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Kao i prethodnih dana neprijatelj je tukao P AM-ovima i snajperima sa vrha rudnika gipsa po gradu, a tako-er i snajprima sa hotela, kino-sale i gradske kavane. Neprijatelj drži pod intenzivnom vatrom P AM-a komunikaciju Vilić Polje-Pavić Polje. Tako-er je bid iz Dur. Doca po Tihomišlju ....

Rajon Prozora

U toku dana nije bilo neprijateljskog četničkog djelovanja, niti pomicanja neprijateljskih postrojbi.

S druge strane A. BiH je b7d duž cijele crte obrane koje drže naše snage HVO Prozor-Rama prema njima. Posebno intenzivna bid bilježe se oko 17,00 sati na Mejniku, kada je pokušao pješački napad iz pravca Hera, a isto tako pješački napad na selo Juriće. Oba ova napada na,i;e su snage uspješno odbile.

Isto tako evidentirano je djelovanje izvi-ačke patrole A. BiH u području kote 1293 u rajonu Pale jačine 15 vojnika.¹³²

Dnevno izvješće VOS od 17.11.1993.:

Rajon Livna

Bojeva 4ielovanja bila su intenzivna na zapadnom dijelu bojišnice urajonu Rujana ....

Rajon G. Vakufa

Postrojbe A. BiH se unatoč potpisanim primirjima ne pridržavaju istih. U samom gradu i s. Bistrice je izraženo podmrtnanje ručnih ek.lplozivnih naprava. Vojnici A. BiH iz Boljkovca i Dobrošina su voljni prekinuti bid prema postrojbama HVO-a i krenuti u zajedničku borbu protiv četnika, ali njihovi sunarodnjaci iz s. Vrse nisu istog raspoloženja jer su ponovno otvarali vatru po Milića kućama. Zato je uslijedila intervencija VP iz grada nakon čega se stanje smirilo.

Rajon Bugojna

Tenzije u gradu su još prisutne. Još uvijek je prisutna pojava pokreta snaga A. BiH kao npr. iz pravca Zanesovića je stigao pun tamić vojske u Gračanicu. Takva kretanja su uočena i na relaciji izme-u Vesele i Vrpeći. 133

Dnevno izvješće VOS od 18.11. 1993.:

Rajon Livna

Bojeva djelovanja u području Rujani-Ćaprazlije su hila intenzivna. U tim borbama neprijatelj je imao 4 ranjena ....

Rajon G. Vakufa

Ohnovljen je provokativni napad četnika urajonu Mo.i;ćana kako bi ponovo inscenirali sukoh HVO i A. BiH

Pored toga izvršena je razmjena jednog dijela zarobljenika sa muslimanskim postrojbama. Od ispitanih smo saznali jezive stvari o postupku i maltretiranju zarobljenih Hrvata. Trenutno muslimanske postrojbe pljačkaju kuće Hrvata, odvođe stoku i pale napuštena sela. To uglavnom čine stranci u muslimanskim postrojbama i to obučeni u crne uniforme i maskirani.

Rajon Bugojna

¹³⁰ Vjerovatno treba pisati punktu.

¹³¹ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 173/93 od 15. II. 1993. R/3. m

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 174/93 od 16. II. 1993. Rf3. 133

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 175/93 od 17.11. 1993. Rf3.

U samom gradu još ima pojava paljenja hrvatskih kuća i isticanja muslimanskih simbola na njima. Nastavlja se praksa pljačkanja kuća i razbojništava na putevima ....

Zaključak

U rajonu Bugojna se veoma sporo i neejikasno provode dogovorena primirja. Prividno su razlog neposlušnost i odmetništvo dijelova postrojbi, a stvarno su dirigirani potezi iz zapovjedništava A. BiH na prostorima S/B, jer su postupci slični.¹³⁴

Dnevno izvješće VOS od 20. II. 1993.:

Rajon Bugojna

Na jugozapadnom dijelu bojišnice ima i djelovanja četnika i pokreta muslimanskih snaga. Muslimanske postrojbe su u taj rajon dovele tenkove i kamione te ih usmjerili prema crtama koje drži HVO, dok četnici naizmjenično granatiraju

G "k dR' . VOI 135

orac e po ove. Isovac I ese u.

Dnevno izvješće VOS od 22. II. 1993.:

Rajon Prozor

U toku dana neprijatelj se iz područja Hera otvorio žestoku topničku vatru po crti obrane na Uzдолu, a iz pravca Hera, Kuta i Pridvoraca iz MB, P AM-ova i pje.-ačkog naoružanja po širem području Uzдola, Jurića i Gliba. 136

Dnevno izvješće VOS od 23. II. 1993.:

Rajon G. Vakufa

U večernjim satima četnici su topništvom djelovali po gradu i prigradskim naseljima sa svojih poznatih položaja na Mračaju. Granatiranje je izvršeno sa 2-3 lačje.¹³⁷

Dnevno izvješće VOS od 25. II. 1993.:

Na bojišnici S/Z H neuobičajeni mir ....

Mješovite komisije intenzivno rade, ali ima čestih pojava maltretiranja članova komisije Hrvata, EZ i UN od strane Muslimana u G. Vakufu.¹³⁸

Dnevno izvješće VOS od 26. II. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Možemo konstatirati da realizacija potpisanog primirja ide veoma tešk. ta konstatacija se uglavnom odnosi na to da zemunice i rovovi nisu zatrpani /4-6 zemunica, oko 150 rovova i 10 bunkera!. MB 120 mm i 82 mm drže u zemunicama.¹³⁹

Dnevno izvješće VOS od 27. II. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Pripadnici A. BiH nastavljau sa praksom zabrane kretanja po gradu i zarobljavanjem vojnika HVO-a. Ni na jednoj crti A. BiH nije izvršila zapovijed zatrpavanja rovova, bubkera i zemunica.

¹³⁴ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 176/93 od 18.11. 1993. R13. 135

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 178/93 od 20. II. 1993. R13. 136

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 180/93 od 22.11. 1993. R13. m

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 181/93 od 23.11. 1993. R13. 138

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 183/93 od 45. II. 1993. R13. 139

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 184/93 od 26. II. 1993. R13.

Ima pojava ne dozvoljavanja rada zajedničkim komisijama. (ini se mnogo postupaka i insinuacija da se ostvari cilj "Vojnog porata HVO u SIB". Najkritičnije je u s. Uzričje, Lužani i jagnjid gdje ima pojava paljenja hrvatskih kuća, zabrane povratka Hrvatima na svoja ognjišta i potpuna blokada rada komisija.

Rajon Bugojna

.. Od strane pripadnika A. BiH iz Risovca i sa Okretaljke je otvarana vatra po položajima HVO. Na Rostovu su mudžahedini oduzeli dva vozila VP HVO upućena u Vitez, zarobili i razoružali mješovitu patrolu VP HVO i A. BiH te zadržali policajca HVO u pritvoru i ne puštaju ni njega ni vozilo bez obzira na intervencije.¹⁴⁰

Dnevno izvješće VOS od 28. II. 1993.:

Policajci HVO koji su bili zadržani na mudžahedinskom punktu u Rostovu su pustem i svi su o uzeta.¹⁴¹

Dnevno izvješće VOS od 1. III. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Nema promjena stanja po pitanju realizacije zadaća iz potpisanog dogovora o primirju. Postrojbe A. BiH su još uvijek na okupu u većem broju. Za ponajanje A. BiH može se zaključiti da ovo primirje drže kao privremeno, a poduzimaju sve vrste priprema za dalje ostvarenje svojih ciljeva i zadaća. To je najbolje ilustrirano u biltenu br. 261 i u sadržaju letka "Muslimanska braća".¹⁴²

Dnevno izvješće VOS od 2. III. 1993.:

Posebni interes zavrje~uje raspored i namjere muslimanskih postrojbi na jugoistočnom dijelu prozorske općine prema Jablanici kod G. Slatine do Površkal Kopaju se nove zemunice, a uz komunikaciju Prozor-Jablanica nalazi se veći broj granitnih blokova i bagera što znači da je sve spremno za zaprečavanje puta u datom trenutku ....

Zaključak

Zbog nemogućnosti uspostavljanja civilne i vojne vlasti u Prozoru Muslimani žele u potpunosti kontrolirati komunikaciju Jablanica-Prozor radi osiguranja prolaza MTS iz Konjica preko Jablanice i Prozora za SIB i u drugoj varijanti za spriječavanje dotura MTS i hrane od HVO-a za SIB.¹⁴³

Dnevno izvješće VOS od 3. III. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Unatoč smanjenju tenzija između snaga i A. BiH koje je evidentno posljednjih dana, očito i jo,li uvijek prisutno nepovjerenje. A. BiH odbija omogućiti povratak prognanika hrvatske nacionalnosti čak što više ima i slučajeva iseljavanja pojedinih hrvatskih obitelji iz vlastitih kuća da bi se u njih uselili Muslimani. ¹⁴⁴

Dnevno izvješće VOS od 7. III. 1993.:

Karakteristika bojišnice SIZ Hje relativno mirno razdoblje. Razlog tome su veoma loši vremenski uvjeti. Hladnoća i veliki snijeg onemogućavaju neprijatelja za bilo kakve manevre postrojbi i topničko djelovanje. Vremenski uvjeti tako~er

¹⁴⁰ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 185/93 od 27. II. 1993. R13. ¹⁴¹

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 186/93 od 28. II. 1993. R/3. ¹⁴²

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 187/93 od I. III. 1993. R13. ¹⁴³

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 188/93 od 2. III. 1993. R13. ¹⁴⁴

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 189/93 od 3. III. 1993. R/3.

onemogućavaju osmatranje i izvištanje. nakon ra.včišćavanja puteva za očekivati je izvršenje smjena koje nisu izvršene iz više razloga. Urajonu G. Vakufa pripadnici A. BiH i dalje vrše nedozvoljene radnje kao protjerivanje Hrvata, pljačku i rušenje kuća obitelji čiji su vlasnici u postrojbama HVO-a, a vrlo vješto izbjegavaju UNPROFOR i zajedničke komisije koje su na terenu.¹⁴⁵

Dnevno izvješće VOS od 11. III. 1993.:

Stanje u G. Vakufu i dalje je napeto i gotovo svaki dan dolazi do incidentnih situacija. Česta je pojava presretanja vojnika HVO-a na putevima, pljačke, maltretiranja i tuče, te protjerivanje Hrvata u hrvatski dio grada.

Pripadnici A. BiH (ekstremno krilo) dovoženjem balvana na glavnu ulicu i pravljem barikada žele ponoviti izazivanje sukoba po istom scenariju kao i ranije

(II. 01.).

Neuklanjarifem mina i stradanjem vozila HVO-a govore o teškoćama ,provođenja dogovora, a ponašanje i deklariranje Muslimana prema sakralnim objektima i simbolima Hrvata govori o nemoći vojnih struktura da se razrije nesuglasice bez mnogo više političkog i vjerskog angažiranja u svim sredinama. ¹⁴⁶

Dnevno izvješće VOS od 12. III. 1993.:

A. BiH Bugojno

.. pripadnici A. BiH izišli su na kotu Crni vrh sa koje kontroliraju čitav teren, a prije toga nikad nisu bili na toj poziciji.¹⁴⁷

Dnevno izvješće VOS od 15. III. 1993.:

Rajon Prozora

Operativnim radom i ispitivanjem zarobljenika došli smo do slijedećih

saznanja:

1. Muslimanske snage namjeravaju ponovno napasti Prozor i G. Vakuf

Pominje se datum 15.03.1993. ili zadnji dan ramazana 23.03. 1993. god.

2. Pominju se i neka nam poznata imena iz prijašnjih sukoba i da će se trijumfajno vratiti u Prozor.

3. pominje se i teško topničko oružje koje su Muslimani nabavili IH-IDS mm i tenkovi.¹⁴⁸

Dnevno izvješće VOS od 16. III. 1993.:

Rajon Livna

Treći sektor-rajon Glamočkog polja i jugozapadne padine Cincara bile su težišni pravac ofanzivnog djelovanja neprijatelja. naše su postrojbe odbile napad i uništile četničko teretno vozilo koje je prevozilo vojnike ....

Rajon Bugojna

Sami grad i okolna naselja već treći dan trpe jaku topničku vatru. Neprijatelj najčešće otvara vatru iz T-84 i haubica sa ciljem "omekšavanja" određenih rajona i pravaca p dmrnog napa dja.¹⁴⁹

Dnevno izvješće VOS od 17. III. 1993.:

¹⁴⁵ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 193/93 od 7. III. 1993. R/3. ¹⁴⁶

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 197/93 od 11. III. 1993. R/3. ¹⁴⁷

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 199/93 od 12. III. 1993. R/3. ¹⁴⁸

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 202/93 od 15. III. 1993. R/3. ¹⁴⁹

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 203/93 od 16. III. 1993. R/3.

Bugojno je pretrpjelo jak tenkovski napad sa uporWa V i M Šuljage te topnički napad iz pravca D. Vakufa po gradu i crtama obrane. nakon uzvracaanja vatre na.~ih postrojbi, rasplamsala se topnička borba iz svih sredstava i sa svih h i - . 1<0 varem po ozala .:

18. III. 1993.:

Na Livanjskoj bojišnici topničko djelovanje VRS, a na Tomislavgradskoj bliski susret izvidničkih ophodnji. U raj onu Prozora *mjestimično pregrupiranje postrojbi A. BiH.*¹⁵¹

19. III. 1993.:

Na Tomislavgradskoj bojišnici postrojba VRS otvarala tenkovsku vatru po našoj crti u raj onu Šujice. U raj onu Prozora, A. BiH iz sela Hera otvarala pješačkotopničku vatru po našim položajima.¹⁵²

Dnevno izvješće VOS od 21. III. 1993.:

Rajon Livna

Od svih sektora na livanjskoj bojišnici najjača bid neprijatelj je izrazio po rajonu Korićine i to iz MB, tenkova i haubica ....

Rajon Prozor

... Zabrinjava pomjeranje pripadnika A. BiH u istočnom dijelu Prozorske općine. ~to se vrlo lako može pretvoriti u sukob. Iz rajona Uzdola imamo saznanje da je u selo Omat/ije Inaseljeno pretežno Hrvatimal došla grupa pripadniko A. BiH iz Parsovića. Traže od naših snaga da se predaju sa naoružanjem, a selo se nalazi u iže i u. i potpuno o

Dnevno izvješće VOS od 22. III. 1993.:

Neprijatelj je bojevo djelovao samo na livanjskoj boji.~nici ....

U odnosima sa Muslimanima veoma incidentna situacijaje nastala na granici izme~u općine Prozor i Konjije. Pripadnici A. BiH su stavili ultimatum vojnicima i pučanstvu s. Homat/ije da predaju oružje i napuste selo ili će ga zapaliti. Civili su iselili, Hrvati u s. Došćicu, a Muslimani u s. Studenčicu. Tako je u Homatlijama ostalo 10-ak vojnika HVO i oko 180-200 pripadnika A. BiH. U popodnevnim satima je na Krstištu tt 992 došlo oko 100 pripadnika A. BiH aus. Studenčicu oko 300 iz

J. bi i k .. '1 154

ā amce. iVa on toga se staYl}e smiri o.

Dnevno izvješće VOS od 23. III. 1993.:

Rajon Prozora

Po crtama branitelja na ravašnici četnici s vremena na vrijeme djeluju tenkovima.

Situacija u s. Homatlijama je nepromjenjena. aus. Banja Lučica je uhćena DIG A. BiH od 5 članova. Grupa se kretala kao prethodnica postrojbi iz Parsovića upućenoj u pravcu Homatlija.

150 Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 204/93 od 17. III. 1993. Rf3. 151

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 205/93 od 18. III. 1993. Rf3. 152

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 206/93 od 19. III. 1993. Rf3. 153

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 208/93 od 21. III. 1993. Rf3. 154

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 209/93 od 22. Ili. 1993. Rf3.

Na Tomislavgradskoj i Bugojanskoj bojišnici VRS je djelovao tenkovskom w
vatrom po obrambenim crtama .. ,

Molba Glavnog imama odbora IZ-e Prozor od 23. III. 1993.

Zapovjedništvu HVO Prozor:

Ovim dopisom želimo izraziti svoje zadovoljstvo i zahvalnost, radi dobrog obezbjeđenja u vrijeme ramazana islamskog posta. naši vjerenici su mogli nesmetano, ne računajući par incidenata, da tokom ovog mjeseca obavljaju svoje vjerske dužnosti i redovno dolaze u džamiju. Zamoljavamo gornji naslov da nam također pruži potpunu zaštitu i u vrijeme samog bjrama anaročito 24. 3. 1993. godine od 5,00 sati do 9,00 sati, u kojem vremenu će vjernici dolaziti u džamiju u njoj boraviti na molitvi i vraćati se svojim kućama.

Nadamo se također da će bezbjednost za sve ljude biti sve bolja i u buduće. Očekujući da nam udovoljite, s poštovanjem vas pozdravljamo.] 56

Dnevno izvješće VOS od 24. III. 1993.:

U raj onu Livna VRS djelovala topnički po Korićini, te pokušala pješački napadaj koji je odbijen.¹⁵⁷

25. III. 1993.

Sastanak u Prozoru-Majić

M zahtjevi

aj Povučiti sve jedinice (H, K, ŠJ položaje zatrpiti (za). komisija u utorak za obilazak, 23. 03. 93.- nije izWaJ

b) Uvjeti za rad (pŠABiH Prozor i postrojiti ABiH

ej Prolaz robe i log. potpore za ABiH

dj Za). punktovi na prilazima gradu

ej za}. zap. ABiH i HVO.

f) Podjela crte prema četnicima

g) Funkcioniranje civ. vlasti

* naši nisu raspoloženi u Rami za razgovore, a isto tako su ljudi nezadovoljni u G. Vakugu, pojedini dijelovi i grupe ljudi protežiraju ubijanje Muslimana i nisu za razgovore.

* Pojavljuju se u pojedinim mjestima grupe anarhista kojima je cilj samo horha bilo s kime.¹⁵⁸

Izvješće SIS OZ S/Z Hod 25. III. 1993. Upravi SIS-a HZ HB :

Na osnovu iskaza zarobljenih pripadnika A BiH, vidi se da isti raspolažu sa informacijama kako bi A BiH trebala izvršiti ofanzivu prema postrojbama HVO-a, odnosno prema prostorima koje drže snage HVO-a. Takođe u svom planu imaju izvršiti oslobađanje Prozora, koji je po njima okupiran. Realizacija toga plana po iskazima zarobljenih bi se trebala realizirati krajem Ramazana.] 59

Dnevno izvješće VOS od 29. III. 1993.:

155 Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 210/93 od 23. III. 1993. Rf3.

156 Molba Glavnog imama odbora IZ-e Prozor, Broj: 7/93 od 23. III. 1993. Zapovjedništvu HVO Prozor. Rf ABiH.

157 Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 211/93 od 24. III. 1993. R/3.

158 Dnevnik Željka Šiljega.

159 Izvješće, Klasa: 1-29/93, Ur. br: 152193 od 25. III. 1993. R/6.

Dnevno izvješće VOS od 1. IV. 1993.:

U zoni odgovornosti OZ SIZ Hercegovine neprijatelj i dalje u svojim postrojbama ima dosta muslimana, koje poslije sukoba HVO i A. BiH nastoji uvjeriti da su im veći neprijatelji Hrvati nego Srbi.

U takovoj propagandi je naročito aktivan radio D. Vaku! Čujnost ovog programa je dobra i u Bugojnu što ima dosta utjecaja na branitelje na crtama bugojanske bojišnice, a naiti IPD ne poduzima protiv mjere.¹⁶¹

Dnevno izvješće VOS od 5.IV. 1993.:

U zoni zahvaćenog borbenim djelovanjima.(uvijek se poštuje primirije. Nisu uočeni pokreti neprijateljskih snaga koja bi mogli procjeniti kao pripremu za ofanzivna djelovanja.

Odnosi sa A. BiH su u granicama tolerancije iako to narušavaju pojedinačni incidenti kao hapšenje, ispitivanje i maltretiranje 3 pripadnika HVO-a od strane patrola A. BiH u G. Vakufu na putu prema Bistrici.¹⁶²

Dnevno izvješće VOS od 8. IV. 1993.:

Rajon Livna

Učestalo je otvaranje vatre po rajonu Rujana iz minobacača te iz pjačkog naoružanja iz rajona KUjače¹⁶³

Dnevno izvješće VOS od 9. IV. 1993.:

Rajon G. Vakufa

Grupa muslimanskih ekstremista šeta kroz hrvatska sela i provocira pučanstvo limena su nam poznata!. Bilo je i takvih ružnih izgreda kao napada na udovicu poginulog vojnika HVO pa su otjerani iz sela kad su se mjdtani organizirali.

Cijenimo da su ove militantne ekstremne grupe smišljeno upućene u hrvatska sela sa namjernim provokacijama pučanstva, a cilj im je izazvati ponovo sukobe postrojbi A. BiH i HVO-a. ¹⁶⁴

Dnevno izvješće VOS od 12. IV. 1993.:

Rajon Prozor

Iako pregovori sa A. BiH i dalje traju, situacija u istočnom dijelu Prozorske općine naglo se pogorjava. Danas oko 09,20 sati snage A. BiH otvorile su jaku vatru po našim položajima i naseljima: B. Lučića, Staro selo i Komin iz pravca Šćipa i Krstaca. Sukob se sve vi,(e intenzivira, a naše snage uzvraćaju na vatru. Us. Ivanici nadomak Šćipa, Hrvatima je ograničeno kretanje, kuće su im provaljene i opljačkane.

Zaključak

A. BiH, a posebno snage iz Prozora i dalje pripremaju napad na Prozor i G. Vakuf kako kažu "kad malo otopli" da će ići na sve ili ništa i da nema života bez Prozora. ali bez Hrvata.

Rajon G. Vakufa

¹⁶⁰ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 215/93 od 29. III. 1993. Rf3. ¹⁶¹

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 218/93 od I. IV. 1993. Rf3. ¹⁶²

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 222/93 od 5. IV. 1993. Rf3. ¹⁶¹

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 225/93 od 8. IV. 1993. R/3. ¹⁶⁴

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 226/93 od 9. IV. 1993. R13.

Postrojbe A. BiH pojačavaju prisutnost u gradu, povećan je broj vojnika koji patroliraju sa dugim cijevima. Na putu Bugojno-Ravno-Rostovo ubijena su dva Hrvata iz kaknja pogocima u glavu. a zatim su tijela dovezena 300 m od punkta HVO u Glavicama.

Rajon Bugojna

Prisutan je porast tenzija između HVO i A. BiH razlozi za takvu konstataciju su povrataka i naseljavanje izbjeglica na teritoriji općine Bugojno. To se radi organizirano a izbjeglice su najčešće iz D. Vakufa. Dalji razlog su sukobi i incidenti između HVO i A. BiH koji se odvijaju u drugim općinama. ¹⁶⁵

U dnevnom izvješću od 13. travnja VOS daje procjenu da Armija u Bugojnu, korak po korak, neupadljivo i sračunato obnavlja shemu rasporeda snaga iz perioda sukoba u Uskopiju. To se vidjelo u pojačanom kretanju postrojba jačine voda, posjedanju dominantnih kota, značajnih objekata i slično. ¹⁶⁶

Dnevno izvješće VOS od 16. IV. 1993.:

Istočni dijelovi Prozorske općine su zahvaćeni ratnim operacijama. Cijenimo da snage A. BiH u svim selima Prozorske općine imaju zadaću da provociraju naše postrojbe kako bi vezivali snage HVO-a koje bi mogle biti angažirane u sukobima oko Konjica i Jablanice. U Uskopiju odnosi sa muslimanima su veoma napeti zbog razvoja događaja u travniku, N. Travniku i Bugojnu. Tenzije između Hrvata i muslimana u Bugojnu su također u porastu. Pokreti A. BiH su učestali, osjeća se prava ratna psihoza, a pokreti postrojbi su pod izgovorom slanja pomoći Sarajevu. ¹⁶⁷

Dnevno izvješće VOS od 17. IV. 1993.:

Rajon Prozora i Uskoplja

U G. Vakufu je od strane A. BiH zabranjeno svako kretanje civila. Pokreti pripadnika Armije su neprekidni, a najčešće su usmjereni prema N. Travniku. postrojbama se zapovijeda da posjedaju položaje za borbu protiv Hrvata i straže na određenim punktovima. Inženjerski bataljun 317. brigade je premanentno u funkciji i noću prevoze beton i izrađuju utvrde. Mješovitim se komisijama ne dozvoljava pristup.

Rajon Bugojna

Djelatnost postrojbi A. BiH nisu uopće usmjerene na ohranu od četnika. Zauzimanje zgrade bivšeg muzeja NOR-a od strane muslimana još više je podiglo tenzije u gradu. ¹⁶⁸

Dnevno izvješće VOS od 18. IV. 1993.:

Postrojbe Ramske brigade ovladale su 17. travnja područjem sela Skrobučani, Paroš, Parćani, Gorica i Klek. Akcija pretresa i čišćenja je uspješno završena. Bilo je pružanja manjeg otpora od usamljenih grupa muslimanskih ekstremista. U prigradskim se naseljima Bugojna čuje sporadična pucnjava i povremene eksplozije. Na mjesta odakle dopiru detonacije odlaze mješovite komisije HVO i A. BiH, ali obično nema rezultata istrage. Cijenimo da većinu incidenata izazivaju izbjeglice koje se ekstremno ponašaju i nasilno useljavaju u srpske kuće. ¹⁶⁹

¹⁶⁵ Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 228/93 od 12. IV. 1993. Rf3. ¹⁶⁶

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 229/93 od 13. IV. 1993. Rf3. ¹⁶⁷

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 232/93 od 16. IV. 1993. R/3. ¹⁶⁸

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 233/93 od 17. IV. 1993. R/3. ¹⁶⁹

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 234/93 od 18. IV.] 1993. R/3.

Dnevno izvješće VOS od 19. IV. 1993.:

Na području Prozora, Armija je koncentrirala svoje snage u selima Here, Kute i Šćipe, gdje im je i logistička baza. Vrše dodatnu mobilizaciju.

U Uskopiju, muslimani iseljavaju civile iz sela Bistrica i šalju ih u Grnicu. Koncentriraju se u školi u selu Voljica.¹⁷⁰

19. IV. 1993.

1. Odra-eni Grevići i Tošćanica

2. G. Slatina zauzeta

3. S. b "H S" 171. pOJem sa

20. IV. 1993.

1. D. Slatina zauzeta.

2. 2 voda iz PO spojili se u Klisu. 172

Dnevno izvješće VOS od 20. IV. 1993.:

Rajon Prozora

U tijeku su oružani sukobi postrojbi HVO-a i A. BiH u južnom dijelu općine.

Naše snage su ovladale rajonom G. Slatine dok u D. Slatini postrojbe A. BiH pružaju jak otpor dobijajući pojačanje iz pravca Jablanice. U žestokim borbama bilo je dosta ranjenih i mrtvih na obje strane. Osloho-ena su sela Grevići, Lizoperci i To-ćanica. 173

Dnevno izvješće VOS od 21. travnja 1993.:

Rajon Prozora

Naše postrojbe su ovladale rajonom Slatine i posjednuta je linija Zavrtača-Skuš, a u popodnevnom satima i Tovarnica tt 902. Muslimanske snage se i dalje koncentriraju u Studenčici. Na ostalim crtama spram muslimanima prisutna je permanentna provokativna pucnjava i otvaranje vatre iz MB po naseljima Hrvata. 174

Po dnevnom izvješće VOS od 22. i 23. travnja 1993. sukobi su se u rajonu Prozora smirili.

Samo su iz Hera muslimani djelovali po Uzdolu. U Bigojnu se je . '1 175
napetost SniZI a.

Dnevno izvješće VOS od 23. travnja 1993.:

Rajon Uskopija

Muslimanske snage iz rajona s. Odvode otvarale su vatru po hrvatskom dijelu grada, aus. Radovini su zapalili sve hrvatske kolibe i itjerali stoku iz njih. Put Ždrimci-Radovina su zapriječili PT minama. Kroz hrvatsko selo Dobrošin često prolaze muslimanske naoružane grupe sa vozilima prijeteci pučanstvu da će ih napastf. 176

¹⁷⁰Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 235/93 od 19. IV. 1993. R13. 171

Dnevnik Željka Šiljega.

m Dnevnik Željka Šiljega.

¹⁷³Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 236/93 od 20. IV. 1993. R13. 174

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 237/93 od 21. IV. 1993. R13.

¹⁷⁵Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 238 i 239/93 od 22. i 23. IV. 1993. R13. 176

Dnevno obavještajno izvješće VOS GS HVO br. 239/93 od 23. IV. 1993. R13.

3. V. 1993.

7. *Sastanak sa gosp. Matom Bobanom i Brunom Stojićem:*

- _ *Stati do političke odluke*
- _ *Zadržati moral ljudi*
- _ *Utvrditi se na sadašnjim linijama.*¹⁷⁷

Dnevno izvješće VOS od 3. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna

Na crtama prema srpskim postrojbama je došlo do bitnih promjena, jer su dijelovi br. "Ante Starčević" napustili crtu zbog toga što su muslimani zauzeli položaje iza njihovih kotao. Ovo je pojava koja će u narednom periodu biti češća, a korist mogu izvući samo Srbi. Zhog nagomilanih problema u odnosima između HVO i A. BiH održani su razgovori / 2. svibnja / na najvišoj razini.

Zaključci su slijedeći:

1. *Da Armija povuče sve svoje snage iz zone odgovornosti hr. "Eugen Kvaternik" IDuhovik, Ti.~etine, Kik i Vrpečki podovi/.*
2. *Da osiguranje svih civilnih objekata u gradu vrše pripadnici vojnih policija i MUP-a.*
3. *Da se svi eventualni incidenti dogovorno i u miru rješavaju.*
4. *Da se u slijedećih nekoliko dana izvrši zatrpavanje svih rovova koji nisu u funkciji obrane od Srha.*
5. *Da oha zapovjedništva izdaju priopćenje u kojem će, javno i nedvosmisleno, stajati da u Bugojnu neće biti sukoba između A. BiH i HVO.*¹⁷⁸

Dnevno izvješće VOS od 4. svibnja 1993.:

*U raj onu Tomislavgrada dugotrajno je zatišje narušila .. tenkovska vatra iz rajona Kanlića po koloni vozila HVO-a urajonu Arapovine. U rajonu Bugojna zajednička se komisija HVO-a i ABiH nije sastajala niti išla u ohilazak terena zhog nedolaska članova A. BiH*¹⁷⁹

Dnevno izvješće VOS od 5. svibnja 1993.:

Ima pojava nedoličnog ponašanja naših vojnika pri povratku sa položaja i to u ponašanju prema muslimanima u Livnu. Odnosi sa pripadnicima muslimanske nacionalnosti u postrojbama HVO-a /Livno/ su korektni.

*U rajonu Bugojna postrojbe VRS u prestrojavanju za napadna djelovanja. Komisija zajedničkog zapovjedništva HVO i A. BiH kada planira maršrutu onda muslimani izmještaju svoje postrojbe iz rajona obilaska.*¹⁸⁰

*Na punktu Armije BiH u Ravnom Rostovu opljačkan je pukovnik Miro Andrić sa pratnjom. Oduzeta su dva terenska vozila, naoružanje, dio osobnih stvari, mohitel, radio, Joto-aparat.*¹⁸¹

Dnevno izvješće VOS od 6. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna

¹⁷⁷ Dnevnik Željka Šiljega. Ovo je odgoda plana "Kula".

¹⁷⁸ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 248/93 od 3. V. 1993. R/3. ¹⁷⁹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 249/93 od 4. V. 1993. R/3. ¹⁸⁰

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 250/93 od 5. V. 1993. R/3.

¹⁸¹ Izvješće pukovnika Andrića od 5. V. 1993., GS HVO Mostar. Fascikl, pukovnik Miro

Andrić lizvješće.

U odnosu sa muslimanima prisutan je rast tenzija. Svakodnevne provokacije na punktovima su česta pojava, Najčešći su incidenti na punktu u R. Rostovu koji drže "mudžahedini" hapseći često pripadnike HVO-a kao i članove zajedničkih zapovjedništava. Vaze A. BiH i G. Vakufa su vrlo intenzivne i cijenimo da bi u slučaju izbijanja sukoba u G. Vakufu odmah eskalirao sukob i u Bugojnu. U tom cilju A. BiH je već izvršila pripreme i nagomilala veliki broj snaga, a položaje su zauzeli iza naših postrojbi /Garački podovi/ koje su na crtama prema srpskim položajima.

Rajon G. Vakufa

Na temelju saznanja od zap. UNPROFOR-a u G. Vakufu očekuje se ponovno izbijanje sukoba. Operativnim radom do W smo do saznanja da je A. BiH skoncentrirala snage protivoklopnim sredstvima na ulazu u grad iz pravca Prozora, a postrojbe su skoncentrirane urajonu Voljice, Kute, Šćipe i Here.

Rajon Prozora

Snage A. BiH su intenzivirale ovorene napade na naše crte obrane urajonu Crnog vrha i Juriće iz pravca Hera i Pridvoraca te iz pravca Konjskog po crtama branitelja i naseljima oko Komina, Uzdola, B. Lučica i Krančići.¹⁸²

Pismo general bojnika Milivoja Petkovića načelniku ŠVK ABiH, pukovniku Seferu Haliloviću, povodom pljačke pukovnika Andrića i njegove pratnje:

Gospodine generale,

napori koje smo uložili za obustavu neprijateljstava između Armije BiH i HVO, kao i za uspostavu zajedničkog zapovjedništva svakodnevno se obezvrjevuju postupcima Armije BiH, čime se ugrožava opća koncepcija iz zajedničke izjave gospodina Bobana i gospodina Izetbegovića.

Pored brojnih primjera nekorektnog odnosa Armije BiH, dana 05. svibnja 1993. god., u 12,30 sati na pravcu Novi Travnik-Bugojno urejonu Ravnog Rostova pripadnici Armije BiH zaustavili su pukovnika Miroslava Andrića, Tomislava Mihalja, Blaža Andrića, Veru Čubelu, Ivicu Tomasa i još po dva policajca HVO i Armije BiH. Imenovana gospoda zadržana je sve do 16,30 sati, kada su, nakon maltretiranja, teretnim vozilom preveženi do Bugojna. Oduzeta su im dva terenska vozila, naoružanje, dio osobnih stvari, mobitel, radio aparat, foto-aparat itd.

Ovaj događaj kvalificiram vrlo grubim incidentom, osobito s toga što Vam je poznato da je pukovnik Andrić član najvišeg zajedničkog zapovjedništva u Travniku. U svezi s tim upućujem Vam svoj anjenergičniji prosvjed i zahtjevam da utvrdite odgovornost onih koji su to počinili, da me pismeno izvjestite o nalazu i poduzetim mjerama, te da bezuvjetno spriječite slične incidente i osigurate sprovođene Vaših osobnih zapovjedi.

Nadam se da nema potrebe Vas uvjeravati kako bi nastavak takovih ili sličnih ponašanja bio višestruko štetan za ukupne odnose HVO i Armije BiH, odnosno hrvatskog i muslimanskog naroda. Očekujem, gospodine generale, da ovaj prosvjed shvatite kao dobronamjerni čin profesionalne dužnosti i da poduzmete svoj dio odgovornosti za sprovođenje postignutih sporazuma.

Primate izraze mog iskrenog štovanja.¹⁸³

Dnevno izvješće VOS od 7. svibnja 1993.:

Rajon Prozora

Postrojbe A. BiH su u više navrata otvarale vatru na naše položaje najčešće iz pješačkog naoružanja, PZM i iz snajpera. Evidentirana provokativna vatra otvorena je iz pravca TT 902 i visova oko nje prema položajima HVO u D. Slatini, iz pravca

¹⁸² Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 251/93 od 6. V. 1993. Rf3.

¹⁸³ GS HVO, Dj. br. 02-211-01-735/93 od 06. V. 1993. Fascikl, pukovnik Miro Andrić/Izvješća.

Studentske planine prema položajima na Sturici i iz pravca Studenčice prema našim crtama u Homatlijama. Pristigle izbjeglice iz Sovića i Doljana 1600-7001 muslimani su smjestili dijelom u gradu, a dijelom po okolnim selima ....

Rajon Bugojna

Prividno tolerantno stanje narušavaju incidenti kao pokušaj skidanja i paljenja hrvatske zastave u centru grada. Dogovori o povlačenju muslimanskih postrojbi iza kota položaja HVO-a is poštovani su samo djelomično jer se nisu povukli iza položaja topništva urajon Dubovika.¹⁸⁴

9. V. 1993.

Borbe na Bokševici.¹⁸⁵

Dnevno izvješće VOS od 10. svibnja 1993.:

Rajon Prozor

Urajonu Studenčice u toku su bitke (anzivna djelovanja naših snaga zaustavljena su pogibijom zapovjednika brigade "Rama" Marinka Belje.¹⁸⁶ Nakon toga su najizraženija djelovanja muslimana iz PZM-a, snajperima, te iz pješackog naoružanja po položajima postrojbi HVO i naseljima sa hrvatskim pučanstvom. 18)

Dnevno izvješće VOS od 12. svibnja 1993.:

Rajon Prozora i Jablanice

.. Muslimanske snage su ovladale rajonom Bokševice i time je prostor Klisa u totalnom okruženju. Namjera neprijatelja je potpuno poraziti vojničke postrojbe HVO-a, a teritorije potpuno etnički očistiti ...

Rajon G. Vakufa

Muslimanske snage zauzele su položaje na kojima su bili na kraju prošlog sukoba ... Na komunikaciji G. Vakuf-Bugojno u mjestima Duratbegov dolac i Dražev do kao i u gradu muslimani su postavili punktove koje uklanjaju prije nailaska UNPROFOR-ovih vozila. Dominantne kote uz Bistričku ruku su zaposjele muslimanske snage i to: Vučju kosu i Oštriku, a jednu postrojbu drže u Suhodolu.¹⁸⁷

Dnevno izvješće VOS od 14. svibnja 1993.:

Sjeveroistočni rajon Prozorske općine je zahvaćen bitkom su jutros od 05,40 sati počeli oružani sukobi napadom muslimanskih postrojbi na rajon Uvine ravni i dubini Kaćuna sa MB i H-I05 mm. Naše snage su uzvratile vatru, odbile pokušaje pješackog napada i prešli u ofanzivna djelovanja pravcem Homatlije-s. Studenčica-Čeline. Snage br. Herceg Stjepan koje su u okruženju djeluju urajonu Bokševice sa općim ciljem potiskivanja muslimana sa Bokševice i, pa janja sa snagama OZ SIZ H kako bi se spojio rajon Klisa barem djelomično. Osnovna zamisao muslimanskog agresora je zadržati postojeći raspored, razviti bitku u svim rajonima zbog vezivanja naših snaga i uvođenjem svježih snaga iz Parsovića, Konjica i Jablanice i otpočinjanja općeg napada prema općinama SIB i SIZ H.¹⁸⁸

14. V. 1993.

¹⁸⁴ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 252/93 od 7. V. 1993. R/3. ¹⁸⁵ Dnevnik Željka Šiljega.

¹⁸⁶ Poginuo 8. svibnja 1993. Dnevnik Željka Šiljega.

¹⁸⁷ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 254/93 od 9. V. 1993. Rf3. ¹⁸⁸

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 255/93 od 12. V. 1993. Rf3.

¹⁸⁹ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 257/93 od 14. V. 1993. Rf3.

Uzeta Popova Glava. ¹⁹⁰

Dnevno izvješće VOS od IS. svibnja 1993.:

Rajon Prozora

U zoni ratnih djelovanja i sjeveroistočnom dijelu prozorske općine muslimanske postrojbe su sa crte Mrakovo-Gorani-Kruščica-Šćipe nakon provokacija krenuli u ofanzivna djelovanja, ali su naišli na čvrst otpor branitelja. L\pitivanjem zarobljenika došli smo do saznanja o besmislenim zapovjedima muslimanskih zapovjednika, citiram: "Gdje god koraciš nogom toje tvoje i što god osvojiš obradi". Iz pomenute zapovijedi jasno su vidljivi ciljevi i namjere muslimanskih fundamentalista. Trenutno je neprijatelj zaustavljen na crti: Stolac-Karaula-

B^G_K . C" I' k I . 191
u Ovlca- oram-e inS a p amna.

Dnevno izvješće VOS od 16. svibnja 1993.:

Rajon Prozor

Muslimanske snage konzistentno napadaju naše položaje iz pravca Studentske planine i uporWe Here, apo rajonu Slatine djeluju provokativno iz PZM-a i snajpera.

Rajon G. Vakufa

.. Muslimani svojim postrojbama u G. Vakufu i Bugojnu daju punu big, a sve druge pripreme podr~ene su otpočinjanju ponovnih sukoba A. BiH i HVO, Postrojbe 317. bbr. već duže vrijeme izvode intenzivne pripreme i uvezivanja sa A. BiH Bugojna i očekuju zapovijed po izbijanju snaga iz Sarajeva na Igman, a već je u toku upućivanje jedne brigade sa Igmana na pravac Konjic-Mostar.¹⁹²

Dnevno izvješće VOS od 17. svibnja 1993.:

Rajon G. Vakufa

Tenzije su podignute do te mjere da je gotovo sigurno izbijanje sukoba.

Muslimanske snage otvoreno vrše pregrupiranje postrojbi i priprema MTS,a uspostavljanjem novih punktova žele ovladati prilazima gradu i isprovocirati postrojbe HVO-a. Na punktovim se propuštaju samo vozila Crvenoh križa, a svi pripadnici i vozila HVO-a vraćaju ili zarobljavaju. Dalje namjere muslimanskih postrojbi su da sa sadašnjih položaja rasporeda postrojbi A. BiH snagama jačine jedne satnije blokiraju prilaze gradu i presjeku komunikaciju,a potom aktivnim djelovanjem udariti na rajon s. Valovi, te u bližem zadatku ovladati sa Osojnicom i

"øçom. ¹⁹³

18. V. 1993.

Osvajili smo Bokiievicu i čistimo je do kraja. ¹⁹⁴

Dnevno izvješće VOS od 18. svibnja 1993.:

Rajon G. Vakufa

.. Najveća koncentracija muslimanskih snaga je u rajonima Lužani, Crnica, Bojska prema crti branitelja na crti Duratbegov dolac-Voljice-Dražev do. Najutvr~enije crte koje su zaposjeli su Jazne padine- Vilić guvna-Orlovače, a po dubini Jazne padine-Karaulići-tt 1409. U prvoj fazo bid planiraju spriječiti dolazak

¹⁹⁰ Dnevnik Željka Šiljega.

¹⁹¹ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 258/93 od 15. V. 1993. Rf3. ¹⁹²

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 259/93 od 16. V. 1993. R/3. ¹⁹³

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 260/93 od 17. V. 1993. Rf3. ¹⁹⁴

Dnevnik Željka Šiljega.

OBS loklopno-borbenih sredstava HVO-a i postrojbi urajone Voljica i Pidriša, a daljnja djelovanja usmjeriti ka objektu Tičevu ff 1198, Kik ff 1198, zaposjesti položaje i uspostaviti spoj sa svojim postrojbama na Vilića guvnU.¹⁹⁵

Dnevno izvješće VOS od 19. svibnja 1993.:

Nakon cjelodnevnih teških borbi snage OZ SIZ H spojile su se sa snagama br. Herceg Stjepan i ponovno je uspostavljen koridor prema Kostajnici. Objekat Silj je ponovno osvojen, a muslimanske snage nalaze se u rasulu i stalno traže pomoć od Jablanice. Cjenimo da u rajonu sjevernih područja općine Prozor i zapadnih područja općine Konjic nema mira dok muslimanske snage drže zaposjednute kote iznad hrvatskih sela, po brdima i patrole na komunikacijama kako bi ometali promet ljudi i roba. Cijenimo daje postrojba "Akrepi", kojaje držala Bokševicu, razbijena te da je zapovjednika Mithata i stanovništvo zahvatila panika i pokušati će preko jezera iz D. Papraskog prema ,~abančićima prebaciti svježe snage, konsolidirati se i učvrstiti

'K' d M . 196

crtu IS-ISOV o- uratovlca

Dnevno izvješće VOS od 20. svibnja 1993.:

Na temelju analize svih događaja proteklih dana naša je konstatacija da su muslimani i njihovo rukovodstvo isplanirali sukohe u Mostaru kako bi mogli iskoristiti za medijsku kamanju sa naglaskom potenciranja muslimana kao žrtve na teritoriji BiH, kako bi javnost bila vezana za sukobe u Mostaru. a da oni mogu na teritoriji Konjica, Jablanice i Prozora provoditi svoj politički i vojnički program i realizirati plan etničkog čišćenja. Dokaz u prilog tome je da je nakon potpisivanja drugog primirja zauzeto nekoliko hrvatskih sela u dolini Neretvice sa najtežim posljedicama u selu Trusina, a nakon potpisivanja prvog primirja zauzeta je planina Bokševica i time hrvatska sela u dolini Neretvice stavljena u potpuno okruženje sa kojim adutom su računali na buduće pregovore, a hrvatsko pučanstvo na području konjičke, jablaničke i dijela prozorske općine stavili u očaj. O dugo planiranim taktičkim radnjama muslimana govori ipakleno hrzo transformiranje i pokretljivost u bitku, a razmještanje snaga i njihova mobilnost je savršeno i planirana u čemu im je samo omelo veoma učinkovito i korisno upotrijebljeno naše topništvo. U bitku oslobođenja Bokševice na našoj strani je bilo samo 3 ranjena borca, dok je neprijatelju nanet težak udarac loko 50 mrtvih! i razhijanje postrojbi na okupiranim rajonima tako da su sada koncentrirani urajonima Žuglića, Rodića, Mrakova i ,~abančića. Pregovori sa A. BiH o oslobođenju svih zarobljenika i dalje su u tijeku. O razmjeni mrtvih koja se trebala obaviti jučer u Ravnom nema nikakvih konkretnih rezultata. ¹⁹⁷

Dnevno izvješće VOS od 21. svibnja 1993.:

Muslimanske snage i dalje ne odustaju od svojih namjera, vrše provociranje i utvrđivanje naročito u noćnim satima. Najintenzivnije utvrđivanje crta izraženo je uglavnom u rajonu općine Konjic prema općini Prozor. Operativnim radom došli smo do saznanja da muslimanske snage pripremaju napad na Bokševicu radi povratka izgubljenih položaja. U tu svrhu osigurali su jednu haubicu 152 mm i jedan lanser raketa-jednocijevac za /J.Odršku. Uglavnom sahiru ljudstvo iz Jablanice, Konjica i 19mana za ovu zadaću. ¹⁸

¹⁹⁵ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 261/93 od 18. V. 1993. Rf3. ¹⁹⁶

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 262/93 od 19. V. 1993. Rf3. ¹⁹⁷

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 263/93 od 20. V. 1993. Rf3. ¹⁹⁸

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 264/93 od 21. V. 1993. Rf3.

Dnevno izvješće VOS od 22. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna

.. Stanje u samom gradu je jako napeto, amediji uvjeravaju pučanstvo muslimanske nacionalnosti da imaju otvorenu podršku USA. Muslim. snage su se nagomilale u gradu, is planirale sve opcije djelovanja i potpuno pripremljene za eventualni sukob. ¹⁹⁹

Dnevno izvješće VOS od 24. svibnja 1993.:

Najizraženija provokativna djelovanja muslimanskih snaga izražena su u rajonu G. Vakufa, i to u selu Jagnjid gdje je postavljen novi punkt i vrši se pljačka hrvatskih kuća, a iz uporišta Klišića (tt 1073) otvara se vatra jačeg intenziteta po selu Jurići. ²⁰⁰

Dnevno izvješće VOS od 26. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna

.. Muslimani iz sela Vrpeč drže straže u selu Duboko u zoni odgovornosti HVO lina ih oko 40 do 40 godina starostil gdje nisu ni u kakvoj funkciji obrane od • t 'ka 201

Dnevno izvješće VOS od 28. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna

Odnosi Hrvata i muslimana u Bugojnu su vrlo napeti i mala varnica može izazvati sukob. Provokativnih postupaka ima i na pretek, a oni su dirigirani iz zapovjedništva 3. Korpusa kako bi u svim sredinama bili navodno razlogom povišenja mjera big iz kojeg stanja će biti lak.5e preči u ofanzivna djelovanja i otvorene napade na HVO na svim prostorima SIB?02

Dnevno izvješće VOS od 31. svibnja 1993.:

Rajon Bugojna je prema našoj ocjeni i dalje najsloženije područje. Tenzije su narasle do te mjere da je opće uvjerenje da je sukob neizbježan. Muslimanske snage su samouvjerene i sigurne u svoju brojčanu nadmoć, zbog čega sve češće izazivaju incidente, a indoktrinirani politikom iz vodstva SDA te vojničkim fanatizmom iz zapovjedništva A. BiH i smatraju da ih pohjedi i konačnom cilju vodi samo vojnički i politički poraz HVO i HZ H_B. ²⁰³

Dnevno izvješće VOS od 1. lipnja 1993.:

Intenzivnija napadna djelovanja postrojbe A. BiH izvršile su na crti Silj tt 1252 i k. 1070 urajonu Dubravac iz pravca Tisov do i to najprije djelovanjem diverzantske grupe, a zatim masovnijim pješačkim napadima. Tako~er su napadna djelovanja izvo~ena i iz pravca Radića, ali su napadi odbijeni a crte ostale neprom}ene. ²⁰⁴

Dnevno izvješće VOS od 3. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

¹⁹⁹ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 265/93 od 22. V. 1993. R/3.

²⁰⁰ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 267/93 od 24. V. 1993. R/3.

²⁰¹ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 269/93 od 26. V. 1993. R/3.

²⁰² Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 271/93 od 28. V. 1993. Rf3.

²⁰³ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 273/93 od 31. V. 1993. Rf3.

²⁰⁴ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 274/93 od I. VI. 1993. Rf3.

Prisutni su česti incidenti i obračuni patrola A. BiH i HVO-a kao npr. u s. Hapsići. Potezom ubijanja Hasana Halilovića koji je ubio civila Franju Žulja muslimanske postrojbe žele propagirati da uklanjaju ekstremiste u svojim redovima.

Na ostalim raj onima zahvaćenim sukobima A. BiH i HVO-a, MOS su se povukle i sada povremeno djeluju po rajonima Tošćanice iz pravca Klisa i Tisov do. Intenzivnija bid izvode pravcem Parsovići-Jelići-Dusina²⁰⁵

Dnevno izvješće VOS od 4. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

Odnosi sa muslimanima se polako normaliziraju i nisu zabilježeni nikakvi incidenti. Ima indicija u zaokretu muslimanske politike i znakova dobre volje o smanjenju tenzija, prekida neprijateljstava, povratku vozila i drugih opljačkanih vrijednosti itd. Izgleda da ovdje pomalo shvaćaju da danak u obračunima u drugim sredinama nema ni pobjednika ni vlasnika²⁰⁶

Dnevno izvješće VOS od 6. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

U ovom rajonu je česta pojava nicanja divljih punktova, najvjerojatnije sa ciljem onemogućavanja rada mješovitih patrola gdje se po pravili Hrvati razoružavaju i maltretira ju, za očekivati je nastavak iste prakse i postupaka u širem rajonu Bugojna, a sve pod kontrolom i zapovjedništvom muslimanske brigade koja odrađuje zadaće po zapovijedima iz 3. Zeničkog korpusa.²⁰⁷

Dnevno izvješće VOS od 8. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

U rajonu Bugojna stanje cijenimo kao zatišje pred buru. Obzirom na stanje u Travniku predlažemo razmještaj Kupreške i Jajačke bojne u Bugojno sa autoritativnim zapovjednim kadrom da se ne ponovi scenario muslimana iz Zenice i Travnika.²⁰⁸

Dnevno izvješće VOS od 10. lipnja 1993.:

Rajon Prozor

Muslimanske snage nastavljaju sa praksom provokativnog djelovanja kao npr. granatiranje širog rajona Uzdola iz pravca Hera, pješaćki napad iz pravca Konjskog po crtama postrojbi HVO-a u Škaricama, te provokacije iz rajona ti 902 pješaćkim naoružanjem .. Ova djelovanja neprijatelj izražava sa ciljem vezivanja naših snaga i osiguranja bid u drugim rajonima sjevernije na pravcima napada na općine SIB.

Rajon Bugojna

.. Cijenimo da su postrojbe MOS-a taktičkim rasporedom svojih postrojbi, rasporedom punktova i blokadom komunikacija izvršile potpuno okruženje i blokadu grada, a time onemogućile manevar i djelotvornost postrojbi HVO-a unutar tog okruženja. Incidentne situacije u gradu mogu eskalirati i u otvoreni oružani sukob.²⁰⁹

Dnevno izvješće VOS od 11. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

²⁰⁵ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 276/93 od 3. VI. 1993. Rf3. ²⁰⁶

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 277/93 od 4. VI. 1993. Rf3. ²⁰⁷

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 279/93 od 6. VI. 1993. Rf3. ²⁰⁸

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 281/93 od 8. VI. 1993. Rf3. ²⁰⁹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 283/93 od 10. VI. 1993. R/3.

Pored zaposjedanja ranije navedenih rajona muslimanske snage su u s. Vrbanja iskopali rovove i cijevi oru-a i oružja okrenuli prema hrvatskim kućama. Prema poznatom rasporedu muslimanskih snaga u rajonu Bugojna i G. Vakufa. Cijenimo da bi uskoro po zavr.~etku prljavog posla u Lašvanskoj dolini ovo mogao biti rajon velike muslimanske ofanzive i nastavak realizacije plana etničkog či.~ćenja cjelokupnog prostora S/B.²¹⁰

11. lipanj 1993.

Postrojbe pukovnije "Bruno Bušić" zauzele su nakon jednodnevne borbe Tisov Do (kota 1280), Bandieru (kota 1315) i Silj (kota 1252)., uz gubitke od pet . l'h "k pogm²¹¹ u VOJni a.

Uzet je Tisov do, ali je problem ljudstva za držanje položaje.²¹²

Dnevno izvješće VOS od 13. lipnja 1993.:

Duž cijele bojišnice nema bid. Sve zaraćene strane izvode niže taktičke radnje u dubini svoje pozadine. Izvi~ačke i osmatračke djelatnosti su veoma intenzivne. Muslimanske snage imaju zadaću blokade naših snaga u svrhu pomoći postrojbama HVO-a u S/8.²¹³

Dnevno izvješće VOS od 14. lipnja 1993.:

MOS je izvršio napad na rajon Bokševice i Tisov do. *Nakon žestokih horbi Tisov do je pao, a položaji postrojbi HVO-a na Bok~evici su u kritičnom stanju. Naše snage su bile prisiljene povući se na položaje koje su posjedali ranije urajonu Silja. Paniku i gubitak odre~enih položaja su prouzrokovali pripadnici voda jajčana koji su*

l 'l' " 214

samovoljno napustl i po ozaje.

15. VI. 1993.

- 1. Sa Praljkom u Prozoru na pripremi daljih djelovanja.*
- 2. Napad na Silj oko 19,15 odbijen.²¹⁵*

Dnevno izvješće VOS od 15. lipnja 1993.:

U raj onu Bokševice vode se žestoke borbe za važna strateška mjesta. U tim borbama muslimanske snage su zapos jele Tisov Do i ti 1315 sa namjerom daljnjeg napredovanja. Moral muslimanskim snagama je porastao zbog napuštanja neodgovornih postrojbi HVO-a sa nekih ključnih rajona. *Neprijatelj je zaustavljen na crti Kraljev stol-Silj-Brdo-Bukovica ijelove glave koju čvrsto drže naše postrojbe?16*

Dnevno izvješće VOS od 16. lipnja 1993.:

Rajon Prozora

Muslimanske snage neprekidno provokativno djeluju naizmjenicno sa pokušajima pješačkih prodora urajonu Botievica sa težištem napadnih djelovanja na kotu Silj.217

²¹⁰ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 284/93 od 11. VI. 1993. R/3.

²¹¹ Izvješće pomoćnika načelnika GS HVO za profesionalnu vojsku, Ur. br.: 02-2/1-09-1083/93 od 16. VI. 1993. načelniku GS HVO. R/6.

²¹² Dnevnik Željka Šiljega. U tim smo borbama imali 6 mrtvih 15 iz puk. "BB" i 1 iz A TG TG/.

²¹³ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 286/93 od 13. VI. 1993. R/3.

²¹⁴ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 287/93 od 14. VI. 1993. R13.

²¹⁵ Dnevnik Željka Šiljega.

²¹⁶ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 288/93 od 15. VI. 1993. R13. ²¹⁷

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 289/93 od 16. VI. 1993. R13.

Dnevno izvješće VOS od 17. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

U samom gradu tenzije su u naglom porastu, a izazvane su izgonom hrvatskog pučanstva 11000-1500 civila iz s. Margetića u s. Pećine Isela općine N. Travnikal sa pravcem kretanja prema Bugojnu. Probleme čine pripadnici MOS-a na punktu u Vojnicima gdje se izbjeglicama ne dozvoljava prolazak i doživljavaju razne oblike maltretiranja.

Rajon Bokševice

Muslimanske snage su iz pravca Neretvice vršile stalne napade na crte koje drže postrojbe HVO-a. Zaustavljene su na crti Silj-Rudeše-Gradina ti 913, odakle mogu vatrom kontrolirati pomenute kote i rajone.²¹⁸

18. lipanj 1993.

Navodno zbog incidenta "Tutinog" vojnika (Vuko je) i jednog pripadnika brigade "Rama" (A. Bradića)-Tuta sa svojom postrojbom blokira cijeli grad, zarobljava VP i cjelokupno Zapovjedništvo OZ SZH i brigade "Rama", te zapovijeda razbijanje izloga po gradu²¹⁹

- 1. Napad na Juriće, uz pomoć tenkava i VP vraćeni naši položaji.*
- 2. Došla Tutina postrojba.*
- 3. Pripreme za Here, Bokševicu i Radiće.*
- 4. Radi se put na Križ.*
- 5. Stigao vod Jajčana u Tošćenicu.*
- 6. Imali dojave o pripremi napada od strane Muslimana, svi na svojim položajima da budu, više puta intervenirano i ukazano.²²⁰*

Dnevno izvješće VOS od 19. lipnja 1993.:

Na pregovorima u Čelebiću predstavnici srpske strane su ponudili za razmjenu 1789 civila iz lašvanske regije od čega 500 djece, 471 vilo koje Srbi smatrahu vojnicima HVO-a i 29 ranjenih pripadnika HVO-a koji se nalaze u bolnici u Banjaluci. Za uzvrat traže da se puste svi civili srpske nacionalnosti iz Raščana (kraj Tomislavgrada) i livanjske općine, kao i vojnik R.S. koji je zalutao na naš teritorij i još dva novinara SRNA-e koji su zarobljeni kod brane Peruće ...'

Rajon Bugojna

Muslimanske snage koncentriraju ljudstvo u r(ljonu s. Glavice za napad na s. Grgiče.²²¹

19. VI. 1993.

Napad na Urinu ravan iz nekoliko pravaca²²²

20. VI. 1993.

Borbe na Bokševici, zadržani položaji, problemi sa postrojbama za smjenu?²²³

²¹⁸ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 290/93 od 17. VI. 1993. R13.

²¹⁹ Izvješće, Broj: 02-4-1-903/93 od 28. VI. 1993. R/6.

²²⁰ Dnevnik Željka Šiljega.

²²¹ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 292/93 od 19. VI. 1993. R13.

²²² Detaljan opis događanja. Dnevnik Željka Šiljega.

²²³ Dnevnik Željka Šiljega.

21. VI. 1993.

*Borbe na Bokševici, zadržani položaji, problemi sa postrojbama za smjenu*²²⁴

Dnevno izvješće VOS od 21. lipnja 1993.:

Mogući odgovor na organiziranje akcije branitelja na bojišnici Jablanice i Bokševice vjerojatno će biti izazivanje sukoba u G. Vakufu i Bugojnu te pojačanje intenziteta muslimanskih napada u srednjoj Bosni. U prilog mogućnosti izbijanja sukoba u Bugojnu idu i vijesti na radiju BiH od 20. lipnja u 24,00 sati. Citiram:

*"Hrvatska strana /Mate Boban/ dobila je dopuštenje od ministra obrane RH za agresiju na gradove: Jablanicu, Bugojno i G. Vakuf Mate Boban se zalagao za način "grad po grad" ali je prevladalo mišljenje iz GS HV da treba izvesti simultani napad na: Bugojno, Vakuf i Jablanicu. U tu svrhu došla su 4 generala HV u vilu "Gorica" koji bi rukovali napadom, a obećana je i podrška agresorske vojske. Napadi bi se izvodili i bombama "livanjkama" i cisternama sa eksplozivom, a za te mjere došla je i specijalna grupa iz Mostara". Završen citat. Cijenimo da će poslije ovakvih vijesti muslimanska strana ponovno pokušati kontrolirati relj iznad G. Vakufa čime bi borbe za taj strateški objekat bile povod novih sukoba.*²²⁵

Dnevno izvješće VOS od 22. lipnja 1993.:

Rajon Bugojna

*Sinoć i jutros urajon Čaušlije stiglo je oko 50 izbjeglica iz sela Grgića i Medina. Pećine, Grgići i Medine su napušteni. UServanima MOS je oduzeo od "izbjeglica" 35 AP, 3 PAP, 4 pištolja, 1 motorolu i oko 35 bombi. U Grgićima su ostala skrivena i 2 MB 82 mm. U Pećinama je ostao jedan BsT koji je djelomično pokvaren. U borbama za selo Ruda poginulo je 7 pripadnika MOS-a, naše snage su se povukle iz tog sela. Selo Kasale palo je u ruke MOS-a i sad se pljačka stoka koju odvođe prema Sinokosu ... U zadnje dvije večeri primjećujemo da na groblju u Donjićima MOS sahranjuje svoje mrtve. Sahrane se vrše između 20,30 i 21,30 sati. Prema nepotvrđenim informacijama u jedan grob sahranjuju više leševa. Što potvrđuje dajedan dio MOS-a iz Bugojna sudjeluje u borbama oko N Travnika*²²⁶

24. lipanj 1993.

Obavijest Odjela unutarnjih poslova Odjelu obrane:

Dana 23. 06. ove godine preko jednog izvora (izvor došao do podataka preko više osoba koje su proteklih dana stigle iz srednje Bosne i Gornjeg Vakufa) došli smo do saznanja da muslimanske snage pripremaju "veliku akciju za oslobođenje Bugojna". Po saznanjima izvora među muslimanskim intelektualcima i muslimanskim vođama procjenjuje se da će nakon "oslobođenja Bugojna" muslimanske snage dobiti na "manevarskom prostoru". Njihove su procjene da će nakon "šlo istjeraju uslaše iz Bugojna" svojim snagama kontrolirati prostore od Zenice, preko Travbika, Bugojna, Gornjeg Vakufa i dijela prozorske općine do Konjica čime "praktično presjecaju HZ HB" i razdvajaju snage HVO i osiguravaju uvjete i "prosior za daljnje djelovanje prema dolini Neretve".

navodno, scenarij za "oslobođenje Bugojna" bio bi sličan onome u Travniku.

*Na različite načine vršili bi se pritisci na hrvatsko pučanstvo da napušta te prostore, a zatim bi uslijedio 'Jak vojni udar'.*²²⁷

²²⁴ Dnevnik Željka Šiljega.

²²⁵ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 294/93 od 21. VI. 1993. R/3. ²²⁶

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 295/93 od 22. VI. 1993. R/3. ²²⁷

Obavijest, broj 03-1-2887/93 od 24. VI. 1993. R16.

Dnevno izvješće VOS od 25. lipnja 1993.:

Rajon G. Vakufa

Intenzivni pokreti muslimanskih snaga izvode se u namjeri da se izvrši priprema za posjedarife releja, Krča i Seoce kao i stavljanje našeg dijela grada pod kontrolu i domet topničkih oružja, a potom otpočeti sukob. Najvjerojatniji cilj izazivanja sukobaje stvararife sigurne komunikacije G. Vakug-N. Travnik.

Rajon Bugojna

Tenzije između postrojbi HVO i tzv. A. BiH stalno rastu .... Sukob će iskoristiti Srbi, ovladati rajonom Bugojna i stvoriti osnovu za naredna djelovanja i ujedno skratiti crtu fronta za 50-tak km.²²⁸

Procjena sigurnosnog stanja u Prozoru i okolici od 26. lipnja 1993.

sastavljena od strane dužnosnika SIS-a:

— Od dana 24. 06. 1993. god. do 26. 06. 1993. god. djelatnici Uprave SiS-a Z.

S. i Z. A. boravili su na području Prozora, kojom prilikom su utvrdili stanje u gradu i na okolnim bojišnicama.

— Vojno stanje na pomenutim prostorima je trenutno mirno, odnosno nema većih sukoba na crtama razdvajanja sa Muslimanima i Srhima. U tijeku su samo manja puškararifa. po procjenama zapovjednika sa terena u skoro vrijeme se ne očekuju jači muslimanski napadi. prvenstveno iz razloga što je veliki dio muslimanskih snaga zauzet borbama u S. B. Smatramo da bi pomenutu zauzetost snaga A BiH u S. B. trebalo iskoristiti i što prije zauzeti planinu Bokševicu. Ukoliko bi se to uspjelo, ostvarili bismo više pogodnosti:

i) onemogućavanja muslimanskih prodora prema hrvatskim selima u okolici

Prozora.

2) smanjenje broja vojnika na crti prema Muslimanima. (Zbog zemljopisnih pogodnosti Bokševice za držanje hoji. nice prema Muslimanima bio hi potreban puno manji broj vojnika nego do sada).

3) ostvarilo bi se potpuno nadziranje cestovne komunikacije Jablanica-Konjic. Da bismo uspjeli ostvariti osvajanje Bokševice, prethodno je potrebno hitno riješiti određene tkoće prisutne na širem području Prozora. nabrojiti ćemo nekoliko

najvećih:

1) nepostojanje koordinacije između zapovjedništva OZ JiH i OZ SZH.

2) Prisustvo velikog hroja postrojbi sa strane, između kojih ne postoji

kvalitetna uvezanost.

3) Nepoštivanje linije zapovijedanja (odnosno, zapovjednici raznih manjih postrojbi ne uvažavaju zapovjedi zapovjednika OZ SZH Ž. ,iljega, gen. Praljka, zapovjednika Sektora Marka Šarića itd).

4) Kriminalne djelatnosti VP Prozor.

Obrazložiti ćemo svaku od nabrojanih teškoća ponaosob;

i) Nekoordiniranost OZ SZH sa Oz JiH

Zapovjedništva Operativnih zona gotovo da nemaju nikakvih kontakata, a kamoli da zajednički planiraju akcije. a područje boji. nice na Bokševici i oko nje je podjeljeno između njih.

2) Zbog nepostojanja dovoljno autoritativnog zapovjedništva koje bi objedinjavalo djelovanje svih postrojbi na bojištu, manje postrojbe djeluju samostalno i neuvezano sa susjedima. Tako se de.ava da dok je jedan dio bojišnice u

²²⁸ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 298/93 od 25. VI. 1993. R/3.

opasnosti od pada (npr. selo Jurići) na drugom dijelu ima viška vojnika koji ne dolaze u ispomoć.

3) Nepoštivanje linije zapovjedanja

Dana 18. 06. 1993. god. navodno zbog incidenta "Tutinog" vojnika (Vukoje) i jednog pripadnika brigade "Rama" (A. Bradića)-Tuta sa svojom postrojbom blokira cijeli grad, zarobljava VP i cjelokupno Zapovjedništvo OZ SZH i brigade "Rama", te zapovijeda razbijanje izloga po gradu. Ne treba posebno naglašavati koliko Tuta poštuje liniju zapovjedanja i kako se ovakvi njegovi postupci održavaju na moral i stegu vojske.

4) Kriminal VP

_ Neovlašteno se vrši prodaja oduzetih stvari

_ iz zadnjeg hum. konvoja za Tuzlu otu~ili su 30-ak raznih kamiona i cisterni _

Sve se to radi sa znanjem zapovjednika V P. Ilije Franjića

Uz navedene najveće teškoće postoje i neke manje koje ćemo tako~er navesti;

_ UNPROFOR (Engleski bataljun)

Njegovi pripadnici se izuzetno drsko ponašaju, bave se prikupljanjem tajnih podataka vojne prirode i dr. sve to na rubu incidenta i sukoba. Postoje naznake da obavještavaju ABiH o pokretima HVO.

_ Velika opterećenost puta za Prozor preko planine Vran. To je jedini preostali put za S. B. i sav promet ide preko njega.

- Slabo osiguranje HE "Rama"

(postoji velika mogućnost diverzije)

- Slabe PTT veze

(postoji samo vojna "paket" veza i mobiteli)

_ Preostalo muslimansko stanovništvo u Prozoru i okolici-velika mogućnost otjecanja podataka.podataka²²⁹

Dnevno izvješće VOS od 29. lipnja 1993.:

Rajon G. Vakufa

nakon prethodnih borbi intenzitet bit je smanjen. Naše snage su potisnule muslimanske na crtu: jli dio sela Voljice-raskrižje puta prema Osridku-Skandule tt 785-Gradac tt 762-Gradina tt 802. Selo Gaj je pod na.šom kontrolom, a pod muslimanskom vatrom. HVO drži pod vatrom komunikaciju od Voljice do Jagnjida pa je neprijateljski koridor za dotur MTS onemogućen. Cilj muslimanskih snaga na ovom prostoru je očistiti sve od Travnika sa Makljena i privode kraju pripreme za tu akciju.²³⁰

30. VI. 1993.

1. Još jedan težak dan na Bokševici-nema gudi.

2. Andabak-izdaja, oti.šao sa policajcima.² i

Izvjješće SIS-a od 7. srpnja 1993. o stanju u brigadi "Eugen Kvaternik" :

Prema saznanjima dobivenim od pouzdanog izvora stanje u brigadi "E. Kvaternik" u Bugojnu je izuzetno teško isloženo. takvom stanju uveliko su doprinjeli "svojim držanjem" upravo čelni ljudi brigade Ivica Lučić i Zdravka Babić. Izvor,

²²⁹ Izvjješće, Broj: 02-4-1-903/93 od 28. VI. 1993. Izvjješće nije potpisano i nije naslovljeno. RJ6. m Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 301193 od 29. VI. 1993. R/3.

²³¹ Dnevnik Željka Šiljega. Na osnovu nepotpunog popisa od 27. VI. 1993. imali smo urajonu Bokševice angažiranu najviše ojačanu bojnu.

navodi da su isti apsolutno uzurpirali i privatizirali sve poslove vezane za brigadu i potpuno se odvojili od civilne vlasti i vojaka. pokriće za takvo ponašanje imaju preko dr Ante Bagarića, "sive eminencije" bugojanske politike. Inače, dr Bagarić, zajedno sa njima, preko firme "Delta", vrši razne robno-novčane transakcije u koje nitko nema uvida.

Za dr. Bagarića, izvor navodi, da se radi o psihopatskoj osobi, bez skrupula i morala i upravo koristi "ratni vjhor" za svoje osobne interese.

Izvor dalje navodi da su se Lučić i Babić "odmetnuli i izolirali" u bivšoj Titovoj vili gdje su čak angažirali i profesionalne konobare kao poslugu. Kao primjer snobizma i izgubljenog osjećaja za "svaku mjeru" izvor navodi da Lučić koristi "lulu iz Titove kolekcije", te dozvoljava da osobe (vojaci) čekaju po 2-3 sata da ih isti primi iako je potpuno bezposlen.

U nedavnom incidentu kada je Vinko Žuljević zvo "Klica" fizički napao Lučića i babića, izvor navodi da su vojnici taj slučaj pozdravili, što dovoljno govori o njihovoj omraženosti. isto tako, izvor kaže da, ma koliko "Klica" bio druga, tako-er, negativna krajnost u odnosima u Bugojnu, u ovoj situaciji jedan dio vojaka spreman je slijediti "Klicu" dok je drugi totalno obezglavljen i prepušten stihiji.

Dodatnu "težinu" ovakvom stanju doprinosi činjenica da se i Miroslav Klepić, načelnik SIS-a u Bugojnu, potpuno priklonio ovoj grupi. te da isti samovoljno vrši pritvaranje pojedinih osoba isključivo iz osobnih pobuda.

Izvor je sugerirao da se osmah izvršiti promjena u rukovodstvu kako vojnom tako i civilnom, a da to uradi netko iz GS HVO, odnosno da odredi "ljude sa strane".²³²

18. VII. 1993.

Napad armije BiH na HVO Bugojno.

25. VII. 1993.

3. Došao Praliak (ZGS).

4. Bugojno-lo.fe

5. Pomažemo Bugojnu u našim mogućnostima.²³³

26. VII. 1993.

Armija BiH zauzela Bugojno.

27. VII. 1993.

1. Borbe za Bugojno.

2. Problemi sa postrojbama koje ne dolaze ²³⁴

28. VII. 1993.

2. Pali Doljani, priprema za protunapad.

3. Bugojno: Naši se povukli preko četnika.

4. Andabak i Vučica odbijaju sudjelovanje u napadu.²³⁵

29. VII. 1993.

1. Napadamo Doljane, Pisvir i Volj'ice.

²³² Procjena SIS-a, Broj: 02-4- I -964/93 od 6. VII. 1993. R16. ²³³

Dnevnik Željka Šiljega.

²³⁴ Dnevnik Željka Šiljega.

²³⁵ Dnevnik Željka Šiljega.

2. Problemi sa Bugojancima. 4

...
b) Vlado Šoljić da vrati vojsku sa Makljena i da razgovara sa UN da se civilno pučanstvo zaštiti a ne da se iseljava? 36

31. VII. 1993.

2. Napad na Crni Vrh, vraćen navečer Crni Vrh.
3. Granatiran Prozor: izgorila 2 tenka i cisterna.²³⁷

2. VIII. 1993.

1. Odlazak br. "Dr. A. Starčević" iz Vakufa i vraćanje brigade u Vakuf
2. Uvođenje 4. br. i Gružana na položaje.
3. Uzeti većim dijelom stari položaji.

POSTROJBE:

1. Br. "Dr. A. Starčević"
2. 4. Brigada-Ljubuški Primorac
3. Gružani.
4. Grdani
5. b. Zrinski
6. puk. "B. Bušić"
7. Herceg
8. 5. brigada (1 bojna)
9. "Garavi"- 238

3. VIII. 1993.

1. Učvršćivanje linija u G. Vakufu.²³⁹

9. VIII. 1993.

1. PidrLf-organizacija obrane, težište- spriječavanje okruženja ždrimaca i Dobro, Sina, 240

13. VIII. 1993,

Brojna stanja postrojbi u SZH:

- a) stalne:
- br. "PK IV"	2358
- br. "KT"	2213
- br. "PO"	1284
- br. "RA"	1558
- br. "Dr. AS"	905
- br. "EK"	250
- ltrd PZO	1 13
- is	12
- vv	5
- b) privremene - br. "HVH" 256
- bo. "Lašboj." 202

²³⁶ Dnevnik Željka Šiljega.

²³⁷ Dnevnik Željka Šiljega.

²³⁸ Dnevnik Željka Šiljega.

²³⁹ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴⁰ Dnevnik Željka Šiljega.

POST. ODJELA OBRANE: - puk "BB"-   60
   - 2. b VP-   ?
   - 6. bVP   ?

_ postr. pridodate: - 5. gar. br.   - 240
                                   - 4. br. "SR"   - 500
                                   _ b "Zrinski"   - 100
                                   - br. "Grude"   - 80
                                   - "Grdani"   - 42
                                   _ IDG rNA Koprivnica - 37²⁴¹

14. VIII. 1993.

EZ izvještava da su Mu ofanzivi i da ihje HVO zaustavio.²⁴²

28. VIII. 1993.

1. Napad na Stublić

2. Livnjaci pobjegli ~> veliki problemi 243

29. VIII. 1993.

1. Izvi~anje Stublića, nema snaga za napad,

2. Problemi sa Livnjacima, neće na poožaj, mrtvi izvučeni osim jednog,

Andabak otišao?44

30. VIII. 1993.

1. Problemi sa Livnjacima

2. Napad na Crni vrh, odbijen

3. Napadi i na drugim crtama, odbijeni.

4. Nema snaga za napad na Stublić.²⁴⁵

31. VIII. 1993.

1. Izvi~anje sa Lekom

2. Problemi sa Ljubuiiacima i Livnjacima

3. Perica povukao svoje ???

4. Zapovijed za aktivna djelovanja.

5. Priprema plana za napad?46

14. IX. 1993.

Pripadnici ABiH izvršili pokolj u selu Uzdol. Ubili su 29 civila i 12 pripadnika HVO, ukupno 41 osobu.

Izvešće VOS o **pokolju u Uzdolu**:

Iz zaplijenjene neprijateljske dokumentacije prona~ene kod poginulog zap. 1.

Č. sam. bat. Prozor, Here Naima, izdvajamo slijedeće zabilješke.

²⁴¹ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴² Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴³ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴⁴ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴⁵ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴⁶ Dnevnik Željka Šiljega.

Muslimansku akciju u s. Uzdol 14. rujna 1993. god. predvodio je i organizirao osobno S. Halilović. Prije početka akcije uvjeravao je vojnike da je 7. mubr. na ulazu u Prozor, da po ovladavanju s. Uzdolom mogu da se ušetaju u Prozor i poticao je vojsku na ubijanje Hrvata. U akciji na školu je učestvovao DiV kojeg je predvodio „efko Čorbadžić i prvi vod čete kojeg je predvodio Ibrahim Plavkušić. Vojsku na Križu i Zelenikama predvodili su Hero Naim i Eniz Hujdur.

Iz zabilješki je vidljivo da u bataljonu postoji sumnja da je netko iz samog zapovjedništva radi za HVO, a poginuli sumnja u Manu i Ziju Samardžića (sigurnjak) jer su isti pod neprovjerenim okolnostima došli iz Prozora u bataljun a u Prozoru su

„*Avatma*“²⁴⁷ se ruzi I sa

15. IX. 1993.

- Pad Kuka i Barakovca

_ odmah planiranje vraćanja sa potčinjenim postrojbama.²⁴⁸

16. IX. 1993.

1. Povratak Kuka

2. Rad na Barakovcu

3. Palo Hudutsko i Tošćanica, problemi u Slatini?⁴⁹

Prosudba Sektora sigurnosti od 16. IX. 1993. o stanju u ŽZ S/Z H:

Stanje na crti vrlo teško. To se ne odnosi na crtu prema četnicima, koja za sada, kao i na drugim bojišnicama u HB miruje, već na onu prema Muslimanima. Na području Uskoplja i Rame se svakodnevno vode teške borbe. Svakodnevna su poginuća i ranjavanja naših vojaka. Zbog veleike dužine i nedostatka ljudstva crta je „~uplja“ a ljudstvo premoreno. To naročito pogoduje muslimanskim diverzantskim djelovanjima. Prisutna je i velika teškoća kriminala i nevojničkog ponašanja. Pojedinci se ponašaju krajnje drsko i agresivno. česti su slučajevi „uzimanja pravde u svoje ruke“. Tome posebno pogoduje loš rad V(j)ne policije na području rame, kojaje više ufunkciji interventne postrojbe i najviše vremena provodi na crti²⁵⁰

18. IX. 1993.

U¹ a¹ U¹ fca¹ vracena

19. IX. 1993.

5 ....

_ UN pokušava dogovoriti prekid vatre ovo popodne ABiH će prestati pucati ako prestane vatra po Zenici i Starom Vitezu, a HVO ako ABiH prestane pokretati trupe.

_ časnici za vezu će pokušati uspostaviti kontakt.

8 ....

f) Upoznao sam ga')¹š¹ situacijom u VI i BU i NT i da su morali otvoriti vatru po GV i pozicijama MOS-a.

²⁴⁷ Izvješće ObOd IZM Prozor, Broj 04-249 od 27. I. 1994. R14. ²⁴⁸

Dnevnik Željka Šiljega.

²⁴⁹ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁵⁰ Prosudba Sektora sigurnosti Dj. br. 02-4-1-1307/93 od 16. IX. 1993. R16. m

Dnevnik Željka Šiljega.

_ On žali za širenjem sukoba na što utječu događaji u dolini Lašve.
_ HVO je u moralnoj prednosti, ali ne bi bilo dobro da otvaramo vatru po GV, ...
253 se suzdržati, jer situacija nije totalno van kontrole u dolini Lašve.

_ Dostaviće izvještaj o događanima u Dolini Lašve ako]8,00 sati i obavjestiće
ako su neke stvari značajne ....

14. UN-18, 30 _ bio pjeft napad na HVO sa juga sj. i zapada na Vitez, put je
otvoren

_ sastanak za sutra nije potvrđen zbog borbi

_ nema info o pomj. crta u Vitezu

- sada se situacija smiruje

_ UN nastavlja sa svojim naporima, mora se pokazati strpljenje

i jakost

za

rješenje ...

18. UN 20,00: - MOS otkazao sastanak u VJ

_ UN se povukao iz UZDOLA²⁵⁴

20. IX. 1993.

] UN- a) vode se borbe ABiH u ofanzivi u cilju odsjecanja, borbe se nastavile
jučer i sinoć, a i jutros, niko ne zna šta se točno dešava, zabranjen pristup UN-u iako
UN pokušava stupiti u kontakt.

3. Konferencija za tisak:

_ Pokolj]4.09.]993. god. u Uzdolu _
ubijeno 29 civila i]2 vojnika.²⁵⁵

27. IX. 1993.

9. Napad na Galečicu i Hrasnicu:

- 4-rova na Hrasnici pala

_]9 ranjenih, 2 poginula, 2 nestala?⁵⁶

11.X.1993.

Sastanak zapov. GS HVO i zapovjednika postrojbi i sektora OZ SZH.

Praljak: - Vlada nemoćna,

_ svaki pred. HVO moćniji od Vlade.²⁵⁷

22. X. 1993.

Uzet Brenovac.²⁵⁸

26. X. 1993.

U Tomislavgradu održan radni dogovor zapovjednika ZP S/Z H sa
zapovjednicima brigada: "Kralj Tomislav", "Rama", "Eugen Kvaternik", "Petar krešimir
IV", "Posušje", "Ante Starčević", "Hrvoje Vukčić Hrvatinić" i "Široki Brijeg". Na
satankuje zatraženo od političkog i vojnog vrhovništva HR H-B :

²⁵² Generala Praljka.

²⁵³ Nečitko.

²⁵⁴ Dnevnik Željka Šiljega. ""

Dnevnik Željka Šiljega. 25'

Dnevnik Željka Šiljega. ""

Dnevnik Željka Šiljega. 25'

Dnevnik Željka Šiljega.

1. Ustrojavanje mobilnih pričuvnih brigada, srazmjerno na svim općinskim područjima, jer se vojska više ne može ustrojavati na dragovoljnoj bazi.
2. Izradu istovjetnih kriterija za mobilizaciju u HR H-B.
3. Zapriječiti granične izlaze radi reguliranja ulazaka i izlazaka *v/o* od 18-60 godina.
4. Razriješiti status dezertera.
5. Regulirati sastave VP i istovjetne naputke za postupke prema dezerterima.
6. Izraditi naputke za mobilizaciju *v/o* koji se iz bilo kojih razloga zateknu na području druge općine.
7. Izraditi istovjetni stegovnik.
8. Donijeti propisnik o sastavu VP kako djelatne tako i brigadne.
9. Donijeti istovjetan kriterij za povratak u postrojbe studenata i prekid studiranja do kraja rata.
10. Ustrojiti liječeničke komisije na razni većoj od općine i u njih uključiti i predstavnike brigada.
- II. Zatražiti od Vlade RH da se izbjeglicama *v/o* iz HR H-B oduzmu izbjeglički kartoni i isti varete u postrojbe HR H-B.
12. Donijeti zapovijedi kojima će se *svim zapovjednicima brigada dati odrijet;ene ruke za zapovijedanje svim strukturama obrane na području jedne općine dok traje rat.*
13. Nemilosredno suzbijati šverc i kriminal.
14. Odrediti vojnu inspekciju radi procijene obučenosti zapovjednog kadra, te borbene spremnosti postrojba.
15. Unaprijediti rad IPD-a.
16. Sazivanje žurnog sastanka s vojnim i političkim vrhovništvom HR H-B.
17. *Poduzimanje ovih mjera je neodložno i neriješavanjem ovih pitanja nećemo moći preuzeti odgovornost za situaciju na trenu i obranu prostora HR HB. jer nam vojsku i obranu ruče kriminalci i lokalni političari.*²⁵⁹

2. XI. 1993.

1. Sastanak zapovjednika ZP TG i ZP MO -

Pitanje je biti ili ne biti

- U napad preko Vakt/fa prema Vitezu

- HV da preuzme prema četnicima

_ Mostar nećemo dirati ... 260 da se svi koncentriramo prema Vitezu

- Petković ide prema Kiseljaku

_ Dva pravca => BU do Gračanice

=> Vitez

- stiglo iz RH 520 szižejoš

- MTS je stigao

- Stožer u Prozoru

- prof postr(j)be izvući sa crte

- Maximalana angažiranost

- granice Banovine

_ Usoru i žepče prema Bugojnu i Travniku

_ PD => moramo uzimati prostor, Stupni do se ne smije dogoditi. sa svakim

vojnikom obaviti razgovor

_ Napad počinje od sutra, dobiti psihološki u srednjoj Bosni

²⁵⁹ Zahtjev, Brigada "Kralj Tomislav", Broj: 01-1660/93 od 26. X. 1993. R16. 160

_ Kiseljak i Kreševo je u redu
_ Nedopustivo da zapovjedništva ne znaju gdje su zapovjednici
_ Boban sa Karadžićem, a Prlić u Kladaši

Zaključci:

1. Vlada, za; jedanje, obilazak
2. Povjerenici vlada
3. Prema bis i mobilizaciji
4. Tvrda granica
5. Jedna linija zavovjedanja
- 261 6. Duh nara a

14. XI. 1993.

_ Odgo~ena "Buna" zbog "Bušića".
_ Napad na Crni Vrh 2 x odbijen²⁶²

15. XI. 1993.

_ Borbe za Vakuf, BB nije krenuo. M Vlačić pomak prema Vranici

P -- 263
ovrsJu.

25. XI. 1993.

Ukinuta OG "Buna".²⁶⁴

22. XII. 1993.

7 Vapa na z n~mce 1 o r OSth. -- 265

Dnevno izvješće VOS od 4. siječnja 1994.:

Promjena na crtama nema. Djelovanja MOS-a svode se samo na provokacije.
Djelovanja iz sredstava podriike izražavaju samo iz preventivnih razloga kako bi
spriječili napade naših snaga i omogućili pregrupiranje i popunu svojih snaga.²⁶⁶

Dnevno izvješće VOS od 8. siječnja 1994.:

Na uskopaljansko-ramskoj bojišnici nisu izražena bid jačeg intenziteta izuzev
provokativnog djelovanja ... ' Dubinu teritorija u zahvatu komunikacije Uskoplje-N.
Travnik MOS ojačava postrojbama, snagama VP i MUP-a. Najveća koncentracija
snagaj~uraJonu . oštova. ^{RR 267}

Dnevno izvješće VOS od 12. siječnja 1994.:

Rajon Uskoplja
U .širem rajonu Seoca MOS dodatno utvr~uje svoje položaje sa ciljem odsutne
obrane dostignute crte i stvaranja povoljne osnovice za dalje napredovanje.
Nasilno je izvi~ao širi rajon Guvnina, a pojačano je i izvi~anje objekata Kršća,
Ravna i M Kačca. Cijenimo da će na ovom pravcu MOS poduzeti napadna bid

²⁶¹ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁶² Dnevnik Željka Šiljega.

²⁶³ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁶⁴ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁶⁵ Dnevnik Željka Šiljega.

²⁶⁶ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 419/93 od 4. I. 1994. R/4. ²⁶⁶

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 422/94 od 8. I. 1994. R/4.

sa ciljem zauzimanja pozicija na Crnom vrhu s čim bi se naše postrojbe na potezu Ždrimci-Dobrošin dovele u polukruženje a MOS-u bi ovo omogućilo ulazak ovim postrajama sa elia.²⁶⁸

Dnevno izvješće VOS od 13. siječnja 1994.:

MOS prosu~uje da naše postrojbe vrše pripremu nastavka of bid na uskopljanskoj bojišnici. Uočili su velika grupiranja našeg ljudstva i tehnike u rajonima Stublića i Podova. Cijene da pripremamo bid jačeg intenziteta na pravcu grada sa nakanom proboja ka Vitezu i N. Travniku. Potvrdu svoje prosudbe vide i u jačem djelovanju našeg topništva po gradskom jezgru i širem rajonu Uskoplja?⁶⁹

Dnevno izvješće VOS od 14. siječnja 1994.:

Na Ramskoj bojišnici urajonu Pridvoraca uočeni su pojačani pokreti MOS-a. Cijenimo da je riječ o ojačanju crta iz zlo sam. bat. "Prozor" i formiranje pričuve koje do sada nisu imali u organiziranom obliku.⁷⁰

Dnevno izvješće VOS od 15. siječnja 1994.:

Rajon U.~koplja karakteriziraju djelovanja MOS-a u tri pravca: li Uvo~enje svježih snaga urajon Hrasnice iz pravca Pajić Polja !jačine 2 satnije ili 200-250 vojnika/.

21 Djelovanje u rajonu grada po objektima Pošte, MUP-a i Partizanskog groblja IGlavical

31 Posjedanje i utvr~ivanje položaja urajonu Oraščića Izapadno od Vedrinal odakle je već ispoljeno djelovanje po s. Dobrošinu, a granate MB su upućivane i iz uporišta o.~mina ploča i Gradina.

Na ramskaj bojišnici nema izraženijih bid izuzev provokacija urajonu Doljana, Pivira i Oklanice. Cijenimo da se radi o preventivnim taktičkim radnjama.²⁷¹

Dnevno izvješće VOS od 19. siječnja 1994.:

Urajonu uskopljanske bojišnice MOS inžinjerijski ure~uje svoje položaje u području Tusta brda tt 1276-zapadno od s. Voljica sa nakanom od.~utne obrane svog lijevog boka, odnosno pravca prema Bugojnu . Jednovremeno, na nama nepoznati dio crte oko G. Vakufa, treba da razmjesti iz rajona busovačke bojišnice 31305. bbr. jakosti oko 200 vojnika kao i jedan bataljun 307. bbr. iz rajona Prusca jakosti oko 250 vojnika. Posjedujemo saznanje da MOS 20. siječnja ima nakanu otpočeti napadna bid na području G. Vakufa. Slične mjere i postupke poduzima i na ramskoj

bojišnici .....

Jndikativnaje činjenica da u zlo Sam. bataljuna "Prozor" boravi nač. Štaba 6. K što tako~e ukazuje da MOS i na svom pravcu poduzima mjere za odsutnu obranu ali i sadjelovanje u predstojećim napadnim bid na uskopaljskoj bojišnici.²⁷²

Dnevno izvješće VOS od 20. siječnja 1994.:

⁶⁸ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 426/94 od 12. I. 1994. Rf4. ²⁶⁹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 427/94 od 13. I. 1994. R/4. ²⁷⁰

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 428/94 od 14. I. 1994. Rf4. ¹⁷¹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 1/94 od 15. I. 1994. Rf4. m

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 6/94 od 19. I. 1994. Rf4.

Na uskopaljskoj bojišnici u sektoru Podovi-Galečica-Površje-MošćaniOsojnica-Volari-Rajci uvedeno je ojačanje i to 2 bataljuna iz sastava 307. i 305. bbr. sa oko 600 vojnika a sektor Vedrine-Boljkovac-Kruševlje dijelom bat. iz sastava 305. bbr. Poduzete mjere u širem rajonu G. VakuJa ... ukazuju i na nakanu napadnih bid MOS-a na crtama obrane: Molićani, Volari, Smajlovići, Rajci odnosno G. Vakuf, s.

ZOroszn. D.b -- 273 nmcl 1 s.

Izvjješće VOS ZP Tomislavgrad od 20. siječnja 1994.:

Rajon Rame

... Danas je na našu stranu urajonu Kućana prdlo 40 Hrvata iz područja Konjica. Za vrijeme njihovog prelaska preko muslimanske crte (Urina ravan-s. Grevići) nije bilo vojnika MOS-a na tim položajima niti njihovih provokacija.²⁷⁴

Dnevno izvješće VOS od 24. siječnja 1994.:

U snažnim napadnim bid naše snage su ovladale rajonima: Seoci, Vedrine, Škarina glava. tt 1167 i Zavišće. MOS još uvijek drži Berač. Današnja bid izazvala su veliku paniku u zlo Sam. bataljuna "Prozor" tako da u Ščipe treba osobno da stigne nač. c~taba 6. K. sa MTS-om glede organiziranja odsutne obrane.²⁷⁵

U današnjim bid na ramsko-uskopljanskoj bojišnici nakon jake i učinkovite topničke pripreme naše pješaštvoje krenulo u silovit napadaj na crte MOS-a.

Jednovremeno smo blokirali sve veze MOS-a tj. blokiranjem paket radio veze prisilili smo neprijatelja da pre~e na KV radio vezu koju su sve na/ie RPG učinkovito pokrivalo, kao i UKV vezu, tako da smo uz dodatno djelovanje izvidnika imali potpunu kontrolu doga~anja na terenu.

Naše postrojbe su ovladale kotama Vedrine tt 1070 i Škarina glava tt 1128. Postrojbe MOS-a su se povukle sa tt 1167 (izme~u Zavišća i Rata) i te smo položaje odmah zaposjeli. Isti se utvr~uju a na tt 1167 (kota koja dominira širim područjem) uveden je naš tenk.

Na drugom pravcu bid naše postrojbe su ovladale kotom KrstWa is. Herama. U bid imali smo jednog poginulog i 10 lakše ranjenih bojovnika. MOSje imao znatne gubitke, samo u zlo sam. bat. "Prozor" 25 poginulih.²⁷⁶

Dnevno izvješće VOS od 26. siječnja 1994.:

Rajon Rama-Uskoplje

Agencija Reuter izvješćuje da je ovo "prva ozbiljnija hrvatska ofanziva" a svoju tvrdnju temelji na podacima UNPROFOR-a. Za pretpostaviti je da do sličnih podataka dolazi i MOS, ali u ovom trenutku tek radi na stvaranju uvjeta za zaustavljanje na,*e ofanzive. To im teško uspjeva.

Načelnik Štaba 6. K. Džemal Najetović liz Šćipal traži zapovjednika 45 bbr. Hasu Hakalovića da do~e u Ščipe jer pripadnici njegove brigade odbijaju ići na prvu crtu.

U Ščipe se trenutno upućuje postrojba iz Solakove Kule Idio 1145. bbr./ a večeras oko 22,00 dolazi dio 2145. bbr. .. U cilju ometanja i iznuravanja te uvo~enja ovih snaga predlažemo topničko djelovanje.

²⁷³ Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 7/94 od 20. I. 1994. R14. ²⁷⁴

Obavještajno izvješće br. 2/20.01 od 20. I. 1994. R/4.

m Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 11194 od 24. I. 1994. R/4. ²⁷⁵

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 12/94 od 24. I. 1994. R/4.

Planirana je pomoć SB Prozor u ljudstvu i to 65 ljudi iz 45 bbr. i oko 40 iz 44. bbr .. isti će biti upućeni na Dobro polje. Zapovjednik 45. bbr. izjavljuje kako nema slobodnih snaga ni sredstava paje slanje pomoći upitno.²⁷⁷

Dnevno izvješće VOS od 31. siječnja 1994.:

Rajon Rame

I dalje je najizraženije djelovanje neprijatelja na prostoru Zavišća, a intenzivno utvrđivanje na ostalim djelovima bojišnice, posebno rajona Konjskog.

U Nljonu s. Ščipe 6. Korpus MOS-a još uvijek drži postrojbe 44. bbr. zbog prosudbe da će HVO produžiti napadna djelovanja na tom pravcu, a iz Jablanice panično traže njihov povratak iz straha od ofanzive naših snaga²⁷⁸

Dnevno izvješće VOS od 5. veljače 1994.:

Imamo saznanje da zapovjedništvo 317. bbr. raspolaže informacijom da naše snage spremaju napadaj, ali ne znaju pravac istoga. Također slušaju našu UKV vezu i svoje postrojbe stavili su u punu bis .... Us. Ščipe se nalazi NŠ 6. K. i ZM sb "Prozor" te se javlja kao rentabilan cilj za topničko djelovanje.²⁷⁹

Dnevno izvješće VOS od 10. veljače 1994.:

Rajon Uskoplja

Duži period vremena MOS svoje postrojbe drži pod povišenim mjerama big.

Došlo je do maksimalnog iscrpljivanja ljudstva na crti, te je izvršena smjena na dijelu crte od Vrbasa preko II 677 do II 866. ... Na zapadnom dijelu bojišnice na dijelu crte od Voljica do Kosirače III 9401 postrojbe MOS-a dodatno utvrđuju dostignutu crtu, a rovove i zemunice povezuju tranšejama sa ciljem organiziranja odsutne obrane ovog pravca. Radove izvode noću, a za iste masovno koriste zarobljene Hrvate iz

Bogojna,²⁸⁰

Dnevno izvješće VOS od 11. veljače 1994.:

Urajonu Privora MOS je osnovao novu TG "Privor" u cilju kvalitetnije obrane ovog prostora.

Cijenimo da će MOS pokušati povratiti s. here i ostale izgubljene položaje u ovom rajonu, te u tu svrhu traži popunu MTS-om.

Na crtama MOS-a u rajonu Pajić polja, Rajaca i Voljica bilježimo pojavu dezerterstva²⁸¹,

..

Dnevno izvješće VOS od 13. veljače 1994.:

Nakon neuspješnog napada MOS-a na naše crte pbrane u kontranapadu naše snage su ovladale zapadnim dijelom Ciganskih livada duž komunikacije II 785 Stmica-II 876 i potisnule MOS na crtu refej-Krč-Malo Seoce .... MOS je obranu bazirao na dijelu Krča, Malom Seoecu, Alipa.šića brijegu i prostoru iznad Vrsa i Ždrimaca odakle djeluje protuoklopnim sredstvima.²⁸²

Dnevno izvješće VOS od 14. veljače 1994.:

on Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 13/94 od 26. I. 1994, R14. ²⁷⁸

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 18/94 od 31. I. 1994. R/4. ²⁷⁹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 24/94 od 5. II. 1994. R/4. ²⁸⁰

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 29/94 od 10. II. 1994. R14. ²⁸¹

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 30/94 od II. II. 1994. R/4. ²⁸²

Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 31/94 od 13.11. 1994. R/4.

Po zauzimanju Ciganke od naših postrojbi MOSje organizirao obranu na crti relej-krč-M Seoce-Alipašića brijeg i pristupio ure~enju odsutne obrane grada na njegovomjužnom prilazu. Položaji na releju su već ure~eni dok na Krču kao ni na M^hjeocu nemajaci^h utvrueñja.²⁸³

Dnevno izvješće VOS od 15. veljače 1994.:

Rajon Uskoplja

MOS je izveo protivnapad sa ciljem vraćanja položaja izgubljenih u borbama urajonu Ciganskih livada. Polazni položaji su im bili na Krču i na Docu između Krča i releja. MOS smatra da grad ne može obraniti na Krču i releju, te će po vaku cijenu nastojati vratiti Ciganku ili bar dio, kako bi stvorio jo.'; jednu crtu prije Krča i releja.

Prilikom našeg prethodnog napada imali su dosta gubtaka, pretežito od djelovanja našeg topništva. U rajonu grada MOS ure~uje svoju crtu, te u tu svrhu traži se od Vrsa da pošalju jednog inženjera?⁸⁴

Dnevno izvješće VOS od 17. veljače 1994.:

Nazočnost visokih časnika 6. K. u rajonu ,~ćipa i njihovo interesovanje da li je stigao odgovor na njihov upit iz Mostara i Zenice ukazuje na koordiniranu aktivnost 3. i 6. K. uz/o ZP Tomislavgrad.

Cijenimo da je riječ o napadnim djelovanjima u zlo SB Prozor rajonu Drežnice i Uskoplje. Tako~er cijenimo da će aktivnost MOS-a biti usmjerena na povrat izgubljenih pozicija u s. Herama i Ciganskim livadama.²⁸⁵

Dnevno izvješće VOS od 22. veljače 1994.:

. MOS je nastavio sa granatiranjem sjevernog dijela Uskopaljske bojišnice (rajon Moščana) sa ciljem odvlačenja naše pozornosti vezivanjem snaga glede njihovo~stvarnog interesa za rajon s. here i područja Ciganskih livada, odnosno

2Migra
a.

Dnevno izvješće VOS od 23. veljače 1994.:

MOS nastavlja sa dovo~enjem pojačanja urajon s. Crnica, odakle ih
razmjesta na crte urajonu ajaca.^{R'} ²⁸⁷

Dnevno izvješće VOS od 1. ožujka 1994.:

MOS je zaposjeo položaje na Zavišću koje su napustili pripadnici 5. Cmbr. Aktivnost MOS-a na Uskopaljskoj bojišnici očituje se u ure~enju crta i privo~enju
ežertera.²⁸⁸

- C I N C A R ' 9 4 -

Izvod iz zapovijedi GS HVO za napadnu operaciju br. 1.:

1. NEPRLjATELJ

283 Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 32/94 od 14. 11.1994. R/4. ""
Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 33/94 od 15. II. 1994. R14. ""
Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 35/94 od 17. II. 1994. R/4. '86
Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 39/94 od 22. II. 1994. R14. ""7
Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 40/94 od 23. II. 1994. R14. ""
Dnevno izvješće VOS GS HVO broj 45/94 od I. III. 1994. R/4.

Poslije trogodišnjeg rata neprijatelj je zadržan na crti; Crkli vrh (tt 1385)-s. Malovan-Batoglav (tt 1271)-Šmanjkov pod-s. Mušić-s. Ravno-Ninkovača-Varda (tt 1520)-Ječanj (tt 1494)-V Siver (tt 1567). Na tom prostoru neprijatelj se dobro inženjerski utvrdio izgrađivši rovove i skloništa za ljudstvo, te osigurao minskim poljima u me-uprostorima i na tenkoprohodnim pravcima.

Nedostatak ljudstva neprijatelj nadoknađuje otpornim točkoma u s. Malovans. Mušić-Šmanjkov pod-s. Ravno-Sinokos-s. Vukovsko (Bučevača). Najvažnije topničke točke formirao je u prostoru Rustina i području s. Rilić.

Na širem prostoru Kupres, Glamoč, Bosansko Grahovo djeluju snage 2. KK

VRS po sljedećem rasporedu;

- _ 7. mtbr u području Kupresa _
- 6. mtbr u području Glamoča
- _ II. mtbr u području s. Crni lug-s. Čaprazlije

U ovom prostoru neprijatelj može intervenirati sljedećim snagama;

- 1. lpbr sa područja Drvara
- IDS 2. KK
- dijelovi II. mtbr i 6. mtbr.

Na teritoriji općine Kupres bid izvodi 7. mtbr, KAG 2. KK koji raspolaže sa; 4 T-130 mm, 6 H-I22 mm, 6 H-I05 mm; oklopna bojna sa cca 20 tenkova od kojih su 3 T M-II4. Na prostoru planine Vitorog nalazi se i raketna baza sa raketama Z-Z, te grupa za ED koja u svom sastavu ima i radarski sustava i sustav za ometanje.

Ukupna jačina snaga na prostoru Kupresa u ovom trenutku je cca 2.000 vojnika anaspram zlo ZP TGR neprijatelj ima ukupno oko 6.000 vojnika.

Neprijatelj ima mogućnost jakog djelovanja po našim postrojbama u dodiru kao i po naseljenim mjestima u dubini našeg teritorija, vatrom i pln, PZS iz dobro utvrđenih otpornih točaka i topničko-raketnim sredstvima iz svoje dubine.

Snage koje neprijatelj angažira na ovom prostoru su velikog borbenog iskustva. svjesne strateškog značaja Kupresa i imaju cilj zadržati ga po svaku cijenu.

Angažiranjem neprijateljskih snaga na pravcu napredovanja naših postrojbi uveliko bi se naru. va borbeno moć VRS u sjevernom dijelu Kupreške općine i time bi Armija stekla realne uvjete za osvajanje grada Kupresa i ostvarenje njihovih strateških ciljeva.

Konfiguracija i umovitost zemlje na pravcima našeg djelovanja omogućavaju neprijatelj djelovanje iz zasjeda po našim snagama u područjima zapadno od pravca Šujica-G. Malovan, Znanjinske i planine Ravnice.

Slabe strane neprijatelja su veliki me-uprostori na spoju 6. i 7. mtbr i nedostatak ljudstva te je neprijatelj neotporan na borbu diverzantskim grupama.

2. NAŠE SNAGE

Snage operativne skupine "Cincar" sastava; 1. Gmtbr, I. bojna 2. Gmtbr, 60. b. "Ludvig Pavlović", 22. diverzantski odred, I satnija 3. Gmtbr, 2, bVp, 55. dp, 79. dp, 80. dp, 1110 TRP, 15. TRD PZO (-I), 14. TRB PZO, inž vod 42. db, putna satnija inž. pont bojne, I i ATG satnija 4. bVP, 1142. dp imaju zadaću izvršiti napad i ovladati širim područjem Kupreše visoravni i osloboditi grad Kupres,

Za vođenje i zapovjedanje operativnom skupinom ustrojiti operativni tim GS HVO sačinjen od časnika GS HVO i zapovjednika ZP Tomislavgrad.

3. SUSJEDI

Desno Raduški kamen (isključno) i dalje prema Stožeru aktivna bojeva djelovanja izvodi 7. K Armije smjerom: Oglavak-Brdo ti 1544-Bučevača sa zadaćom vezivanja djela snaga neprijatelja. Za spoj odgovoran zapovjednik 55. dp.

Lijevo Maglaj-Debelo brdo-Iaktac-Otišić. obranu izvodi 126. br. HV sa zadaćom ne dozvoliti neprijatelju prodor preko Vrdova i dolinom Cetine u širi rajon Sinjskog polja. Za spoj odgovoran zapovjednik 80. dp.

4. ODLUKA

Odlučio sam kombiniranim napadom uz prethodno ubacivanje IDS u neprijateljski raspored, angažirajući glavne snage na smjeru; Pakline-Zanagljinska šuma-Brda, a pomoćne smjerovima; Straža (ti 1532)-Rava, nica-Lalića brig i Osjen glavica-Voloder-Ivazovi vrhovi (ti 1376) uz topničku potporu i osiguranje Livanjske bojišnice, u bližoj zadaći razbiti snage neprijatelja na prvim crtama, spojiti se sa ubačenim snagama i izbiti na crtu; Srednje brdo-Lalića brig-Gradina (ti 1185)Runjavi vrh (ti 1318)-Zanagljinska šuma 1241-Jelov gaj (ti 1185)-Runjavi vrh (ti 1624)-Ivazovi vrhovi-Osječenica. Biti u spremnosti za odbijanje protuudara i uvođenje snaga II bk Uvođenjem svježih snaga (li b/ej nastaviti napad datim smjerovima i izbiti na crtu; Gornja ograda (ti 1249)-Kozja glava (ti 1311)-Mala (ti 1363)-Debelo brdo (k. 1244)-Vrh tikvica (ti 1550)-Jaran (ti 1658)-Ristića vrh (ti 1398), gdje preći u aktivnu obranu i biti u spremnosti za nastavak bojevih djelovanja i oslobađanje Kupresa.

Spremnost za napad u 04,30 31.10. 1994. godine.

*ZM u Suica.*²⁸⁹

Nakon gubljenja Kupreške visoravni i grada Kupresa VRS je se u zoni odgovornosti ZP Tomislavgrad zaustavila na crti: Demirovac (tt 1765)-V. Plaja (tt 1442)-Glavica (tt 1207)-Debelo brdo-Stražbenica-s. Žulji-Vlastulje-kota 1422Runjava glavica (tt 1353)-Kujača (tt I 846)-Mali do-s. Kopic-s. Korićina-Braline košare-Crni vrh (tt 1589)-Tikva (tt 1711)-Ravni dolac-Ljuta glavica-Mujanovići (tt 1819)-s. Boškovići-Mali i Veliki Samar.²⁹⁰

Po odluci GS HVO, izvršena je 10. prosinca podjela ZP Tomislavgrad na pet sektora obrane prema VRS.

I. sektor, područje većeg dijela Kupreške visoravni branila je I. gmtbr "ABB" sa 1., 55. i 79. dp, te 43. db. Desna granica sektora bila je Mala Vrata (isključno)Kupreška vrata (isključno)-Stožer (isključno), alijeva Pogledača k. 1347 (uključno)Jaram tt 1658 (isključno)-tt 1271 (isključno).

II. sektor, postrojbe ZP Vitez. Granica desno bila je lijeva granica I. sektora, a lijevo: Popov gaj tt 1697 (isključno)-Osječenica tt 1798 (isključno)-Ivazovi vrhovi k 1448 (uključno)-Javorov vrh k. 1439 (uključno).

III. sektor, 2. gmtbr sa 3.180. dp. Granica desno lijeva granica II. sektora, a desna crta: Lovac tt 1719 (isključno)-Cincar tt 2006 (isključno)-tt 1815 (isključno)Osijen glavica tt 1719 (isključno)-Mrčaj tt 1396 (uključno).

IV. sektor, 2. bojna 80. domobranske pukovnije. Granica desno, lijeva granica III. sektora, a desna crtom: Gradina tt 1306 (isključno)-Debelo brdo tt 1223 (uključno)-Risovac tt 1049 (isključno).

²⁸⁹ Zapovijed Op. br. 1, GS HVO Klasa: str. pov. 818-01/94-02/03, Ur. broj: 02-10-06/02-94-10 od 29. X. 1994. R/4.

²⁹⁰ Prosudba VOS GS HVO, Klasa: 818-01/94-02/03, Ur.br.: 02-10-06/02-94- od 17. XI. 1994. R14.

/Vjerovatno samo koncept/o

V. sektor, 60. bojna "Ludvig Pavlović" sa 1.180. dp. Desna granica, lijeva granica IV. sektora, adesna crtom: Mali vrh (isključno)-Veliki vrh na velokoj Goliji tt 1890 (isključno)-tt 1514 (isključno)-tt 1436 (isključno)-Gradina tt 837 (isključno).

Lijevo od V sektora obranu organizira 5. dp291

ZIMA 94

Nakon operacije *Cincar* na kupreškoj bojišnici, a s ciljem osiguranja ostvarenog uspjeha, bilo je nužno proširiti bojna djelovanja u smjeru Livanjskog polja, sve do Dinare, i na taj način razvući snage neprijatelja i oslabiti pritisak na Kupres, te otkloniti moguću opasnost neprijateljskog protuna.gadaja smjerom RujaniSinj i tako kompromitirati uspjeh HVO oko Kupresa.² Uz potporu HVO-u predstojeća operacija imala je i strateške zadace:

- _ da oslabi i zaustavi pritisak VRS i VRSK na Bihać i
- _ stvori prostornu stratešku osnovicu za rješavanje problema RSK na području

RH .

.. na pravcu Bos. Grahova naše snage su do 31. 12. 1994. god. uspostavile nadzor na crti: Troglav-s. pržine-s. Šegrti-Osoje-M Golija, a na pravcu Blagaja ostvarili nadzor na crtom: Osječenica-Kurljaj-Zlosela-Mala Plazenica.²⁹³

24. II. 1995.

Postrojbe VRS u ranim jutarnjim satima napale su *naše položaje na desnom obodu Livanjskog polja. Napadje izveo na pravcima Pitoma kosa-Ajdareva draga i Tavanak tt 1405-kremešnica tt 1353, te po uspješnom odbijanju napada na pomenutim pravcima, od strane naših snaga, neprijatelj je napao na pravcu Crnomarkovići-Šegrti i manji napad na objekat Tikva tt 171 1. Neprijateljevi napadi su uspješno odbijeni, a nanijeti su mi gubici u ljudstvu (jedan mrtav pripadnik VRS ostao na našem teritoriju.²⁹⁴*

Tjedno izvješće VOS od 22. I. 1995.:
ZP "TOMISLAVGRAD"

Sa ciljem konsolidacije bojišnice neprijatelj je u rajon Glamoča doveo 1. srpsku brigadu jakosti oko 1. J00 vojnika i jednu četvu specijalne namjene (oko 120 vojnika), dokje urajon B. Grahova doveo jedan bataljun iz sastava 9. mtbr. Gračac, a u rajon Blagaj jedan bataljun iz sastava 1BK?95

²⁹¹ GS HVO, Klasa: 818-01/94-02705-02, Uro br.: 02-10-06/02-94-180 os 10. XII. 1994. R/4. ""
Ante Gotovina, Napadajni bojevi i operacije HV i HVO, Knin, 1996., str. 25.

²⁹³ Raščlamba VOS, Klasa: 833-01/95-02, Ur. br.: 02-10-08/95-142 od 27.11. 1995. R/1995. ²⁹⁴
Raščlamba VOS, Klasa: 833-01/95-02, Ur. br.: 02-10-08/95-142 od 27. II. 1995. R/1995.

²⁹⁵ Tjedno izvješće VOS za period 14.-21. I. 1995., Klasa: 833-01/94-02, Ur.br.: 02-10-08/94-48 od 22. I. 1995. R/1995.